

ਬਾਬਾ ਭਗਮਤੜ

ਮਿਹਨਤਕਸ਼
ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਦਲਿਤਾਂ
ਨੂੰ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ
ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਵਾਲੀ
ਪੁਸਤਕ

ਸਰਜੀਤ
ਤਲਵਾਰ

ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ
ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ :

1. ਤਰਕਨਾਮਾ
2. ਵਿਗਿਆਨਨਾਮਾ
3. ਸਵਾਲ ਮੁਰਗੀ ਪਹਿਲਾ ਆਈ ਜਾਂ ਅੰਡਾ
4. ਸਵਾਲ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਜਾਂ ਅਣਹੋਂਦ ਦਾ
5. ਹਿਪਨੋਟਿਜ਼ਮ ਕੀ, ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ?
6. ਭੂਤ ਦਾ ਮੰਤਰ
7. ਰੱਬ ਧਰਮ ਬਨਾਮ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ
8. ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ?
9. ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ

ਰਮਾਇਣ

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ
ਰਾਮਨੋਮੀ ਨੂੰ ਫਲ ਖਾਣ
ਵਾਸਤੇ ਸੋਗੀ ਚੁਗ ਰਹੇ
ਸਨ ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਬਾਬਾ
ਭਰਮਤੋੜ ਅੱਜ ਰਾਤ ਨੂੰ
ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਹੈ। ਚਲੋਗੇ
ਵੇਖਣ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ
ਪੁੱਛਿਆ-ਕਿਹੜੀ ਲੀਲਾ
ਹੋਵੇਗੀ ?

ਮੈਂ-ਸੀਤਾ ਬਨਵਾਸ
ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ-ਤਾਂ
ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗਾ ।

ਮੈਂ-ਇਹ ਕਿਉਂ ਬਾਬਾ
ਭਰਮਤੋੜ ? ਮਰਿਆਦਾ
ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਵਧੀਆ ਤੋਂ

ਰਾਮ ਤੇ ਸੀਤਾ
ਵਧੀਆ ਆਦਰਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਗਏ ਹਨ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ-ਹਾਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਵਿਖਾ ਹੀ ਗਏ ਹਨ ।
ਅਬਲਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਸਤੀ-ਸਵਿਤਰੀ ਪਤਨੀ
ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਘਰੋਂ ਕੱਢੀਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੀ ਨੱਕ ਕੱਟਵਾ ਲਵੇ।
ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੇ ਤੀਰ ਮਾਰੇ । ਸਮਝ ਲਵੋ ਔਰਤ ਨੂੰ ਰੋਲਣ ਤੋਂ
ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵੀਰਤਾ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਤੇ ਜਾ ਕੇ
ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਮੈਂ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਕੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਲੀਲਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੇਲੇ-ਕੀ ਬਗੈਰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਲੀਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ? ਪੁੰਤੂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਐਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਿਤਰ ਵਰਗੇ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਗਏ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਤਾੜਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਾਉਣੀ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ । ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਰਾਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤੀਰ ਔਰਤ ਉਪਰ ਹੀ ਵਰੁਦਾ ? ਪੁੰਤੂ ਵਿਸ਼ਵਾਸਿਤਰ ਦੀ ਤਾਂ ਖੋਪੜੀ ਹੀ ਉਲਟੀ ਸੀ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਵਿਚਲੇ ਅਸਿਤਰ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਮਿਤਰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵਿਆਰਕਨ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੀ ਉਲਟਾ ਦਿਤਾ । ਰਾਜਰਿਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬ੍ਰਹਮਾਰਿਸ਼ੀ ਬਨਣ ਵਾਸਤੇ ਵਰਣ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਨਿਯਮ ਪਲਟ ਦਿਤਾ, ਵਸਿਸਟ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨੀਤੀ-ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਕਰਮਨਾਸ਼ ਵਿਚ ਧੱਕ ਦਿਤਾ । ਫੇਰ ਰਾਮ ਨੂੰ ਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ?

ਸਵੈਯਮ ਸਿੱਧ : ਕਥਨ ਪੁਰਾਣ ਸਾਧਯਿਤੀ !

ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਵਿਖਾ ਗਏ ਹਨ । ਨਿਆਂ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਸੀਤਾ ਵਰਗੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬਨਵਾਸ ਦੇਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕੇ ਨਹੀਂ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੇਲੇ-ਨਹੀਂ ਜੀ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀ ਰੀਤ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਸੀ । ਬਾਪ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਨਵਾਸ ਦਿੱਤਾ । ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬਨਵਾਸ ਦਿੱਤਾ । ਤੁਸੀਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋ । ਨਿਆਂ ਕੀ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਤੇ ਟੰਗ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ? ਨਿਆਂ ਹੀ ਕਰਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਫਰਿਆਦੀ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਬੁਲਾਉਂਦੇ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸੁਣਨ ਉਪਰੰਤ ਜਿਹੜਾ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲਾ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਕਰਦੇ । ਪੁੰਤੂ ਇਹ ਸਭ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ । ਚੁੱਪਚਾਪ ਸੀਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ । ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਆਦਰਸ਼ ਹੋਇਆ ? ਇਕ ਸਧਾਰਣ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੀਤਾ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ।

ਮੈਂ-ਪੁੰਤੂ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਪਰਜਾ-ਪਾਲਕ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਵਿਖਾਉਣਾ ਸੀ.....ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ-ਗਲਤ ਗੱਲ ਐ । ਅਯੋਧਿਆ ਦੀ ਪਰਜਾ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਰਾਤੇ ਰਾਤ ਰੱਥ ਹੱਕਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲਛਮਣ ਤਾਂ ਸਭ ਥਾਂਈ ਹਾਜ਼ਰ । ਸਰੂਪਨਖਾ ਦੀ ਨੱਕ ਵੱਢੀ ਤਾਂ ਚਾਕੂ ਲੈ ਕੇ ਤਿਆਰ । ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਛੱਡ ਆਉ ਤਾਂ ਰੱਥ ਲੈ ਕੇ ਤਿਆਰ । ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਖਬਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਅਯੋਧਿਆ ਵਿਚ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚ ਗਈ । ਪੁੰਤੂ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦ ਸਾਹਮਣੇ ਪਰਜਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸੁਣੀ ਹੀ ਕਿੱਥੇ ? ਆਪਣੇ ਬਨਵਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਹੜੀ ਪਰਜਾ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਕਿ ਸੀਤਾ-ਬਨਵਾਸ ਵਿਚ ਮੰਨਦੇ ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਉਹ ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਦਾ ਵਚਨ ਪਾਲਣ ਵਾਸਤੇ ਬਨਵਾਸ ਵਿਚ ਗਏ ਸਨ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੇਲੇ-ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੋ । ਬਨਵਾਸ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? ਸੁਵੇਸ਼ੁ ਬਨੇਸ਼ੁ ਵਾਸ ? ਅਰਥਾਤ ਸਾਰੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਵਾਸ ਅਥਵਾ ਕਸਿੰਗਸਿਚਦ ਵਨੇ ਵਾਸ : ਅਰਥਾਤ ਕਿਸੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਵਾਸ ? ਜੇ ਪਹਿਲਾ ਅਰਥ ਲਈਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ । ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਤੇ ਜੇ ਦੂਜਾ ਅਰਥ ਲਈਏ ਤਾਂ ਫੇਰ ਅਯੋਧਿਆ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਰਹਿ ਪੈਂਦੇ । ਚਿੱਤਰਕੂਟ ਵਿਚ ਹੀ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦਿੰਦੇ । ਤਾਂ ਵੀ ਪਿਤਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ । ਫੇਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦੂਰ ਭਟਕਣ ਦੀ ਕੀ ਚਰਚਤ ਸੀ? ਉਹ ਵੀ ਪੈਦਲ, ਰਾਜ ਕੁਮਾਰੀ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ । ਇਹੀ ਗੱਲ ਮਿਥਲਾ ਦੇ ਨਿਆਇਕ (ਗੌਤਮ) ਨੇ ਪੁੱਛੀ ਤਾਂ ਰਾਮ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ । ਖਿੱਝਕੇ ਆਖ ਦਿਤਾ - ਯ ਪਛੇਤ ਗੌਤਮੀ ਵਿਦਿਆ ਸੰਗਲੀ ਉਨਿਮਾਪਨੁਯਾਤ । ਅਰਥਾਤ ਜਿਹੜਾ ਗੌਤਮ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹੇ ਉਹ ਗਿੱਦੜ ਬਣਕੇ ਜੰਮੇ । ਭਲਾ ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਹੋਇਆ ! ਕੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਭੌਕਣਾ ਹੈ ? ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਿਥਲਾ ਦੇ ਨਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਨਾ ਕਰਦੇ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਖੋਪੇ ਦੀ ਗਿਰੀ ਖਾਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ-ਮੰਨ ਲਵੋ, ਜੇ ਪਰਜਾ ਇਕ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਇਹੋ ਹੀ ਆਖਦੀ ਕਿ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਰਾਮ ਦਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਕੀ ਸੀ ? ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੈ ਅਗਨੀ-ਪਰਖ ਵਿਚੋਂ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਆਖਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀ ? ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿਆਂ ਤੇ ਅਟੱਲ ਰਹਿੰਦੇ । ਜੇਕਰ ਲੋਕ ਵਿਦਰੋਹ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬਠਾ ਕੇ ਦੇਵੇਂ ਜਣੇ ਜੰਗਲ ਦੀ ਰਾਹ ਫੜ ਲੈਂਦੇ, ਤਾਂ ਕਹਾਉਂਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਪਾਲਣ । ਪ੍ਰੰਤੂ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ, ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ । ਮਹਾਰਾਣੀ ਸੀਤਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਧਰਮ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਾਮਰਾਜ ਠੁਕਰਾ ਦਿੰਦੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਆਪਣੇ ਪਤਨੀ ਧਰਮ ਸਾਹਮਣੇ ਅਯੋਧਿਆ ਦੀ ਗੱਦੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਿਆ। ਸਤੀ-ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਸੀਤਾ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਐਨਾ ਵੀ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਜਿੰਨਾ ਵਲਾਇਤ ਦੇ ਇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਐਡਵਰਡ ਔਠਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਚਹੇਤੀ (ਸਿੰਪਸਨ) ਵਾਸਤੇ ਕੀਤਾ ।

ਮੈਂ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਲੱਗਦਾ ਐ ਸੀਤਾ ਬਨਵਾਸ ਕਾਰਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਦਮਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ-ਕਿਉਂ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ ਸਦਮਾ ? ਸੀਤਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਹੀ ਬੀਤੀ । ਬੇਚਾਰੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਸੁੱਖ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ । ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਭਟਕਦੀ ਫਿਰੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮਹੱਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਦਿਨ ਆਏ ਤਾਂ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿਤੀ । ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹਾਏ ਸੀਤਾ ! ਹਾਏ ਸੀਤਾ ! ਉਸਦੇ ਵਾਸਤੇ ਧਰਤੀ ਅਸਮਾਨ ਇਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਸਮੁੰਦਰ ਤੇ ਪੁਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ । ਅਤੇ ਉਹੀ ਸੀਤਾ ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆਈ ਤਾਂ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਵੀ ਨਾ ਸਕੀ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਮਿਥਲਾ ਦੇ ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੱਛਮ ਵੱਲੀ ਧੀ ਨਹੀਂ ਵਿਆਹੁਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਭਰ ਆਇਆ। ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਗੁੰਮ-ਸੁੰਮ ਰਹੇ । ਫੇਰ ਆਖਣ ਲੱਗੇ-ਸੀਤਾ ਵਰਗੀ ਦੇਵੀ ਨਾਲ ਐਨਾ ਜੁਲਮ ! ਉਹ ਤਨ ਮਨ ਅਤੇ ਵਚਨ ਨਾਲ

ਰਾਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਮੁਗਧ ਰਹੀ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਚਲੀ । ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਅਪਹੁੰਚ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮੀ । ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਵਾਸਤੇ ਅੱਗ ਵਿਚ ਕੁਦ ਪਈ । ਅਗਨੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਸਮੇਂ ਸੀਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ-

ਜੇ ਮਨ ਮਚ ਕ੍ਰਮ ਮਮ ਉਹ ਮਾਹੀ
ਤਜਿ ਰਘੁਵੀਰ ਆਨ ਗਤਿ ਨਾਹੀ
ਤੋ ਕ੍ਰਸਾਨੁ ਸਭ ਕੈ ਗਤਿ ਜਾਨਾ
ਮੇ ਕਹੰ ਹੋਊ ਸ੍ਰੀਖੰਡ ਸਮਾਨਾ

ਅਤੇ ਅੱਗ ਦੀ ਲਾਟ ਚੰਦਨ ਵਰਗੀ ਠੰਡੀ ਹੋ ਗਈ ।

ਸ੍ਰੀਖੰਡ ਸਮਪਾਵਕ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਏ ਸੁਮਿਰਿ ਪ੍ਰਭੂ ਮੈਥਲੀ।
ਉਹ ਸੋਨੇ ਵਾਂਗੂੰ ਚਮਕਦੀ ਹੋਈ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਈ । ਪਰੰਤੂ ਉਸ ਸਰਵਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਨਿਰਦਈ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ। ਔਠਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ ਗਈ । ਕਠੋਰਤਾ ਦੇ ਬਲਹਾਰੇ ਜਾਈਏ । ਸੀਤਾ ਮਿਥਲਾ ਦੀ ਕੰਨਿਆ ਸੀ; 'ਸੀ' ਆਖਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ । ਤਾਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਿਤੋਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਵਿਖਾ ਦਿੰਦੀ । ਜੀ ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ, ਜੇ ਸਬੰਧ ਹੀ ਤੋੜਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸੀਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੇਕੇ ਜਨਕ ਪੁਰ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ । ਐਨੇ ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ? ਬੇਚਾਰੀ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਾ ਰਹੀ ਤਾਂ ਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ । ਜਿਸ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਸੀ ਫੇਰ ਉਸੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਈ । ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਰਵਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਤੀ ਦਾ ਐਨਾ ਦੁੱਖਦਾਈ ਅੰਤ । ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਫਟ ਗਈ ।

ਮੈਂ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ-ਫਸਾਦ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੋਈ ਉਹ ਧੋਬਣ । ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਲਾਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਬੋਲੇ-ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਧੋਬੀ ਰੁੱਸਕੇ ਗਏ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਪਵੇ, ਤਾਂ ਕੀ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿਉਂਗਾ? ਪ੍ਰੰਤੂ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਰਹੀ । ਨਿਸ਼ਾਦ, ਕੇਵਟ, ਭੀਲਣੀ, ਗਿੱਧ, ਭਾਲੂ, ਬਾਂਦਰ-ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਤਾਂ ਰਹੇ । ਪਿਉ ਨੇ ਮੂਰਖ ਦਾਸੀ ਦੇ

ਆਖਣ ਤੇ ਪੁਤਰ ਨੂੰ ਬਨਵਾਸ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਮੂਰਖ
ਧੋਬੀ ਦੇ ਗੱਲ ਆਖਣ ਤੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬਨਵਾਸ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ।
ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਛੋਟਿਆਂ ਦੀ ਚਲਦੀ ਸੀ ।

ਮੈਂ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ, ਉਹ ਨੀਤੀ ਦੇ ਪਾਲਣ ਵਾਸਤੇ.....। ਬਾਬਾ
ਭਰਮਤੋੜ ਵਿਚੋਂ ਟੋਕਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ-ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ; ਅਨੀਤੀ ਆਖੇ ।
ਜੇ ਨੀਤੀ ਦਾ ਹੀ ਆਦਰਸ਼ ਵਿਖਾਉਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਫੇਰ ਬਾਲੀ ਨੂੰ
ਦਰਖਤ ਉਹਲੇ ਲੁਕਕੇ ਕਿਉਂ ਮਾਰਿਆ ? ਆਮਣੇ-ਸਾਮਣੇ ਲੜ
ਕੇ ਮਾਰਦੇ । ਉਸ ਸਮੇਂ "ਕਾਲਹੂੰ ਡਰੇ ਨ ਰਨ ਰਘੁਵੰਸੀਵਾਲਾ"
ਵਚਨ ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬਾਲੀ ਨੇ ਤਾਹਨਾ ਮਾਰਿਆ
ਸੀ-

ਧਰਮ ਹੇਤੁ ਅਵਤੇਰਉ ਗੋਸਾਈਂ

ਮਾਰੇਹੁ ਮੋਹਿ ਵਿਆਧ ਕੀ ਨਾਈਂ

ਜੇ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹੀ ਅਨੀਤੀ ਕਰਨ
ਵਾਸਤੇ ਸੁਗਰੀਵ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੰਡ ਦਿਤਾ ? ਵਿਡੀਸ਼ਣ ਨੂੰ
ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ ? ਰਮਾਇਣਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਪਿਆ ਹੈ-

ਜੇਹਿ ਅਬਧ ਬਧੇਓ ਬਿਆਧ ਜਿਮਿ ਬਾਲੀ

ਫਿਰਿ ਸੁਕੰਠ ਸੇਈ ਕੀਨਹ ਕੁਚਾਲੀ

ਸੇਈ ਕਰਤੂਤ ਵਿਡੀਸ਼ਣ ਕੇਰੀ

ਸਪਨੇਹੁ ਸੇ ਨ ਰਾਮ ਹਿਯ ਹੇਰੀ

ਪ੍ਰਾਣਦੰਡ ਦਿਤਾ ਵੀ ਤਾਂ ਕਿਸਨੂੰ ? ਬੇਚਾਰੇ ਸੰਬੂਕ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ
ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਭਗਤੀ ਭਾਵ ਨਾਲ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ।

ਮੈਂ-ਪਰੰਤੂ ਮਰਿਆਦਾ ਪਰਸੋਤਮ-

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ-ਤੁਸੀਂ ਮਰਿਆਦਾ ਪੁਰਸੋਤਮ ਆਖੋ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ
ਉਸ ਵਿਚ ਹੋਛਾਪਣ ਹੀ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ
ਸੁਨਹਿਰੀ ਹਿਰਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿਉਂ ਭੱਜ ਗਏ ? ਸੀਤਾ ਦੇ ਵਿਯੋਗ
ਵਿਚ ਦਰਖਤਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜ ਚਿੰਬੜਕੇ ਕਿਉਂ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਨ ਲਗ
ਪਏ ? ਕਿੱਥੇ ਤਾਂ ਸੁਗਰੀਵ ਨਾਲ ਐਨੀ ਪੱਕੀ ਦੋਸਤੀ ਅਤੇ ਜੇ
ਉਸਨੂੰ ਸੀਤਾ ਭਾਲਣ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਦੇਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ
ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ । ਨਾ ਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰ

ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਉਪਰ ਚਿੱਲਾ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਦੇਰ।
ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਲਛਮਣ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ
ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਨ ਲੱਗੇ । ਅਜਿਹਾ ਹੋਛਾਪਣ ਕੀ ਬਹਾਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਭਾ
ਦਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬਦਾਮ ਭੰਨਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ-ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਮਝਈਏ
ਤਾਂ ਰਾਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਸਰਥ ਵੀ
ਜਲਦਬਾਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਛੇ ਸਨ । ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣ ਗਏ । ਤਲਾ ਵਲੋਂ
ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ । ਤੁਰੰਤ ਤੀਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ । ਇਹ ਨਹੀਂ
ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਵੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਬੇਚਾਰੇ
ਸਰਵਣ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਦਿਤਾ । ਅੰਨ੍ਹਾ ਪਿਤਾ ਪੁੱਤਰ ਵਿਯੋਗ
ਵਿਚ ਮਰ ਗਿਆ । ਉਸਦਾ ਫਲ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਖੁਦ ਵੀ ਪੁੱਤਰ
ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਵਿਚ ਹੀ ਮਰੇ । ਜਦੋਂ ਦੋ ਪਟਰਾਣੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ
ਸਨ ਤਾਂ ਬੁੱਢੇ ਬਾਰੇ ਤੀਜੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਸ਼ੌਂਕ ਜਾਗਿਆ?
ਅਤੇ ਬਰਿਧਸਯ ਤਰੁਣੀ ਭਾਰਯ ਪ੍ਰਾਣੇਭਯੋਪਿ ਗਰੀਯਸੀ ।

ਕੈਕੇਈ ਵਿਚ ਐਨੇ ਡੁਬ ਗਏ ਕਿ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਬੁੱਕਲ
ਵਿਚ ਬੈਠਾਏ ਬਗੈਰ ਰੱਥ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸਨ । ਅਤੇ ਰੱਥ
ਵੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਟੁੱਟ ਗਿਆ । ਨਾਂ
ਤਾਂ ਦਸਰਥ ! ਅਤੇ ਇਕ ਰੱਥ ਵੀ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ । ਨਹੀਂ ਤਾਂ
ਕੈਕੇਈ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਪਹੀਏ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਫਸਾਈ ਪੈਂਦੀ ।
ਅਤੇ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਈਏ ਉਸ ਵੀਣੀ ਦੇ ਜਿਹੜੀ ਧੁਰੇ ਵਿਚ ਫਸਕੇ
ਵੀ ਲਿਫ਼ੀ ਨਹੀਂ । ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਰਾਣੀ ਦਾ ਕਾਲਜਾ ਵੀ ਐਨਾ
ਕਠੋਰ ਸੀ । ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਬਿਰਧ ਰਾਜੇ
ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਬਚ ਗਏ । ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਬਚਨ ਦੇ
ਦਿੱਤਾ--ਤੂੰ ਜੇ ਵੀ ਮੰਗੋਗੀ, ਉਹੋ ਦੇਵਾਂਗਾ । ਐਨੀ ਅਕਲ ਨਹੀਂ
ਕਿ ਜੇ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਤਾਰਾ ਮੰਗ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੂੰਗਾ । ਅਤੇ
ਜਦੋਂ ਰਾਮ ਵਾਸਤੇ ਬਨਵਾਸ ਮੰਗ ਲਿਆ ਤਾਂ ਰਾਜਾ ਤੜਫਣ ਲੱਗਿਆ।
ਕੈਕੇਈ ਨੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਪਤ ਰੱਖੀ । ਜੇ ਕਿਤੇ ਕਾਲਜਾ ਮੰਗ ਲੈਂਦੀ
ਤਾਂ ਸੱਚ ਦੇ ਪਾਲਣਹਾਰੇ ਦਸਰਥ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ
ਬਚਨ ਦੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਬਾਦ ਵਿਚ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ?

ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਬਾਦ ਫੇਰ ਵੀ ਪੁੱਤ ਦਾ ਰਾਜ ਹੁੰਦਾ ਹੀ । ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ । ਜੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਧ ਪੁੱਤਰ ਸਨੇਹ ਸੀ ਤਾਂ ਖੁਦ ਵੀ ਨਾਲ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ । ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ । ਹਾਏ ਰਾਮ! ਹਾਏ ਰਾਮ! ਕਰਦੇ ਪਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ । ਕਸ਼ੱਤਰੀਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਕੀ ਐਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਬਾਬਾ ਭਰਮ ਤੋੜ ਜਿਸ ਉਪਰ ਲੱਗਣ ਲੱਗਦੇ ਉਸਦਾ ਬੇੜਾ ਹੀ ਗਰਕ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਹੁਣ ਦਸਰਥ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ।

ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਲੋਕੀ ਰਮਾਇਣ ਦੇ ਚਰਿਤਰ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਸਿੱਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਬਿਨਾਂ ਵੇਖੇ ਤੀਰ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਵਚਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ । ਵਚਨ ਦੇ ਦੇਣ ਉਪਰੰਤ ਧਾਹਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰਨੀਆਂ ਚਾਹਦੀਆਂ ।

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ, ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਔਗੁਣ ਹੀ ਵੇਖਦੇ ਹੋ....

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਤਾਂ ਗੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਵਿਖਾਓ ।

ਮੈਂ--ਵੇਖੋ ਮਹਾਰਾਜ ਦਸਰਥ ਕਿੰਨੇ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਸਨ....

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਕਿ ਨਕਲੀ ਸਰਵਣ ਕੁਮਾਰ ਬਣਕੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪਲੇਸਟ ਗਏ ।

ਮੈਂ--ਰਾਮ ਚੰਦ ਕਿੰਨੇ ਪਿਤਾ ਭਗਤ ਸਨ....

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਕਿ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਏ । ਜੇਠੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸ਼ਰਾਧ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਸਿੱਧੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲੀ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਤੁਰੀ ਗਏ ।

ਮੈਂ--ਲੱਛਮਣ ਕਿੰਨੇ ਭਾਈ-ਭਗਤ ਸਨ....

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਕਿ ਇਕ ਭਾਈ (ਰਾਮ) ਵਲੋਂ, ਦੂਜੇ ਭਾਈ (ਭਰਤ) ਉਪਰ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਮਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਮੈਂ--ਭਰਤ ਕਿੰਨੇ ਤਿਆਗੀ ਸਨ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਕਿ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਤੱਕ ਭਾਈ ਦੀ ਪੁੱਛ ਪੜਛਾਲ ਅਤੇ ਭਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ । ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਫੁਰਸਤ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਹੀ ਜੰਗਲ ਜਾ ਕੇ ਖਬਰਸਾਰ ਲੈਂਦੇ । ਭਲਾ ਜੇ ਉਹ ਅਯੋਧਿਆ ਤੋਂ ਸੈਨਾ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਬਾਦਰਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਕਿਉਂ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ?

ਮੈਂ--ਹੰਨੂਮਾਨ ਕਿੰਨੇ ਸਵਾਮੀ ਭਗਤ ਸਨ....

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਵਾਮੀ ਸੁਗਰੀਵ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ।

ਮੈਂ--ਵਿਭੀਸ਼ਣ ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਆਦਰਸ਼ ਸਨ.....

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਕਿ ਘਰ ਦੇ ਭੇਤੀ ਨੇ ਲੰਕਾ ਸਵਾਹ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਭੀਸ਼ਣ ਤੋਂ ਭਗਵਾਨ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਬਚਾਏ ।

ਮੈਂ--ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਮਾਇਣ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਪਾਤਰ ਆਦਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਹੈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ? ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀ ਰਮਾਇਣ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੀ ਪਾਤਰ ਆਦਰਸ਼ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਮੈਂ--ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਰਾਵਣ

ਮੈਂ--ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਜ਼ਾਕ ਹੀ ਸੁੱਝਦਾ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ । ਤੁਸੀਂ ਰਾਵਣ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਵਿਖਾਵੋ ।

ਮੈਂ--ਧੰਨ ਹੋ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ! ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਵਣ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਵੀ ਨਹੀਂ? ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੱਸੋ ।

ਮੈਂ--ਉਹ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਚੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ....

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਉਹ ਤਾਂ ਮਰਿਆਦਾ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਭੈਣ ਦਾ ਨੱਕ-ਕੰਨ ਨਹੀਂ ਵੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮਿਰਗਮਰੀਚਕਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਦੌੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ । ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ । ਵੇਖ, ਲੰਕਾ ਲਿਜਾ ਕੇ

ਵੀ ਰਾਵਣ ਨੇ ਸੀਤਾ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਹੱਲਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ । ਅਸ਼ੋਕ-ਵਾਟਿਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਰੱਖਿਆ। ਲੋਕ ਰਾਖਸ਼ ਆਖਣ ਪੁੰਤੂ ਉਸਦਾ ਵਤੀਰਾ ਤੇ ਸਲੂਕ ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਸਭਿਅਤਾ ਪੂਰਣ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਉਲਟੀ ਗੰਗਾ ਵਹਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ । ਰਾਵਣ ਅਨੁਆਈ ਦਾ ਪੱਖ ਲੈ ਕੇ ਸੀਤਾ-ਪਤੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿਆਮ ਨੂੰ.....

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਨਿਰਦਈ ਸਿਆਮ ਆਖੋ । ਮਿਥਲਾ ਦੀ ਕੰਨਿਆ ਅਯੋਧਿਆ ਗਈ, ਇਸਦਾ ਫਲ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਫੇਰ ਪੇਕਿਆਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕੀ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਪੱਛਮ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਭੜਕਦੇ ਹਾਂ ।

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੀਤਾ ਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ । ਜੇ ਰਾਮਚੰਦਰ ਜੀ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਆਖਦੇ ? ਪ੍ਰਣਾਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਕਿ ਨਹੀਂ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨਿਉਂਜੇ ਛਿੱਲਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦਾ? ਮੈਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਉਹ ਕਸ਼ੱਤਰੀ । ਹਾਂ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੰਦਾ ਕਿ "ਸੁਬੱਧੀ ਹੋ" ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਰਾਮਰਾਜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਮੱਤ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਲੋਕ "ਛੀ-ਛੀ ਰਾਮ ਰਾਮ" ਕਰਨ, ਕਿਸੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਬਨਾਉਣਾ ।"

ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਰਾਮਰਾਜ ਤਾਂ ਆਦਰਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ-ਬੋਲੇ-ਹਾਂ ਗੋਸਾਈਂ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ,

ਨਹੀਂ ਦਰਿਦ੍ਰ, ਕੋਊ ਦੁਖੀ ਨਾ ਦੀਨਾ

ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਜੋੜ ਦਿੰਦਾ -

ਕੇਵਲ ਸੀਤਾ ਭਾਗਯ ਵਿਹੀਨਾ ।

ਅਰਥਾਤ ਸਿਰਫ਼ ਸੀਤਾ ਦੇ ਹੀ ਕਰਮ ਖੋਟੇ ਸਨ । ਕਿਤੇ ਰਾਮਰਾਜ ਵਾਂਗੂੰ ਜੇਕਰ ਗਰਾਮਰਾਜ ਵੀ ਚੱਲਣ ਲਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸੀਤਾ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਣਗੀਆਂ ।

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਤੁਸੀਂ ਰਾਮ ਨੌਮੀ ਦਾ ਵਰਤ ਰੱਖਦੇ ਹੋ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖਦੇ ਹੀ ਹੋਵੋਗੇ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਉਹ ਤਾਂ ਸੀਤਾ ਦੇਵੀ ਕਰਕੇ । ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਰਘੂਪਤੀ ਰਾਘਵ ਰਾਜਾਰਾਮ ਰਹਿੰਦੇ ਪਤਿਤਪਾਵਨ ਸੀਤਾਰਾਮ ਨਹੀਂ ਅਖਵਾਉਂਦੇ । ਜਿਹੜੇ-ਜਿਹੜੇ ਕੰਮ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਤਾਂ ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਰਾਜੇ ਕਰਦੇ ਹੀ ਹਨ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ੇਸ਼ਟਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ । ਜਾਨਕੀ ਜੀ ਦੀ ਸੇਨੇ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਬਣਾ ਕੇ ਹੀ ਬਾਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰੀ । ਇਸੇ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਸੀਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਮ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ । ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਤਾ ਫੇਰ ਰਾਮ।

ਗੋਸਵਾਮੀ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਲਿਖਦੇ ਹਨ--

ਸੀਆਰਾਮ ਮਯ ਸਬ ਜਗ ਜਾਨੀ

ਕਰਊ ਪ੍ਰਨਾਮ ਜੋਰਿ ਜੁਗ ਪਾਨੀ

ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਬਾਲਮੀਕ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ--

ਸੀਤਾਯਾ : ਪਤਯੇ ਨਮ : ।

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੀਤਾ ਜੀ ਵਿਚ ਐਨੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਰਾਮ ਜੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਆਖਦੇ ਹੋ ? ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਤੱਕ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ? ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਹੱਸ ਪਏ । ਬੋਲੇ--ਤੁਸੀਂ ਐਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹੋ । ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਸਰਾਲ ਦਾ ਆਦਮੀ ਹਾਂ ਨਾ । ਸਹੁਰਿਆਂ ਦਾ ਨਾਈ ਵੀ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਬ੍ਰਾਹਮਣ । ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰੇਗਾ ਕੀ ਮਜ਼ਾਲ ਹੈ ? ਮਿਥਲਾਵਾਸੀ ਤਾਂ ਆਖਣਗੇ ਹੀ । ਮੈਥਿਲ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਐਨੀ ਹਿੰਮਤ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਗੀਤਾ

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਮੇਰੇ
ਹੱਥ ਵਿਚ ਗੀਤਾ ਵੇਖਕੇ
ਬੇਲੇ-ਕੀ ਅੱਜ ਕੱਲ ਗੀਤਾ
ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਗੇ ਹੋ ?
ਤਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਦੂਰ
ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ
ਪੁੱਛਿਆ-ਉਹ ਕਿਉਂ ਬਾਬਾ
ਭਰਮਤੋੜ ? ਬਾਬਾ
ਭਰਮਤੋੜ ਬੇਲੇ-ਵੇਖੇ,
ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਜਨ ਵਿਚ
ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਸੀ ! ਇਹ
ਭਾਈ ਹਨ, ਇਹ ਚਾਚੇ
ਹਨ, ਇਹ ਬਾਬੇ ਹਨ,
ਇਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਕਿਵੇਂ ਹੱਥ
ਉਠਾਵਾਂ ?" ਪ੍ਰੰਤੂ ਗੀਤਾ
ਦਾ ਅਰਕ ਪੀ ਕੇ ਉਹ
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੀਰ ਵਰਸਾਉਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਬਿਰਧ ਪਿਤਾਮਾ ਦੀ ਛਾਤੀ
ਛਲਣੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ
ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੇ ਬਹਿਸ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਅਰਜਨ ਵਾਂਗੂੰ
ਹੀ ਨਿਰਲੋਭੀ ਯੋਗੀ ਬਣ ਕੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗੋ -

ਨੈਨ ਛਿੰਦੰਤੀ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਣਿ ਨੈਨ ਦਹਤੀ ਪਾਵਕ :

(ਗੀਤਾ 2/23)

"ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਸਤਰ ਕੱਟ ਹੀ

ਮਹਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ

ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਕ ਰੰਡਾਸਾ ਜੋਰ ਦੀ ਖਿੱਚ
ਕੇ ਮਾਰ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ?" ਅਤੇ ਦਾਦੀ ਰੋਣਾ-ਧੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇ
ਤਾਂ ਸਮਝਾਉਣ ਲੱਗੇ ਕਿ -

ਵਾਸਾਂਸਿ ਜੀਰਣਾਨਿ ਯਥਾ ਵਿਹਾਯ
ਨਵਾਨਿ ਗ੍ਰਹਾਂਤੀ ਨਰੋਅਪ੍ਰਾਣਿ
ਤਥਾ ਸ਼ਰੀਰਾਣਿ ਵਿਹਾਯ ਜੀਰਣਾਨਿ
ਅਨਯਾਨਿ ਸੰਯਾਤੀ ਨਵਾਨਿ ਦੇਹਿ

(ਗੀਤਾ 2/22)

"ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਦਾ ਚੋਲਾ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਵਾਂ ਸਰੀਰ
ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਗੀਤ ਗਾਵੋ; ਵਿਰਲਾਪ
ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋ।"

ਜੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਗੀਤਾ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲੱਗ
ਪਏ ਤਾਂ ਕਿੰਨੇ ਚਾਚੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣਗੇ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਚਾਚੀਆਂ ਰੰਡੀਆਂ
ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਠਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ
ਹੱਥ ਜੋੜਦਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੀਤ ਗੋਵਿੰਦ ਪੜ੍ਹੋ,
ਗੀਤਾ ਦਾ ਚਸਕਾ ਨਾ ਲਾਵੋ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ, ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗੀਤਾ
ਅਹਿੰਸਾ-ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੇਲੇ
ਜੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਅਰਜਨ ਗੀਤਾ ਦੇ
ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਤੀਰ ਕਮਾਣ ਲਾਹ ਕੇ ਗੇਰੂਏ ਵਸਤਰ
ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ, ਕਵਚ ਲਾਹ ਕੇ ਕਰ ਮੰਡਲ ਫੜ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ
ਛਡ ਕੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜ ਲੈਂਦੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਕਿ
ਗੀਤਾ ਵਿਚ ਅਹਿੰਸਾ-ਵੈਰਾਗ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ
ਤਾਂ ਕੁੱਤੇ ਬਿਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਰਨ-ਵਾਂਗੂੰ ਭਾਈ-ਬੰਧੂਆਂ ਦਾ ਹੀ ਸਿਰ
ਵੱਢਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਜੀ, ਇਕ ਤਾਂ ਅੱਜ ਕੱਲ ਵੈਸੇ ਬਰਛੀ-ਨੇਜੇ
ਨਿਕਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਗੀਤਾ ਦੀ ਪਾਣ ਚੜ੍ਹ
ਗਈ ਤਾਂ ਹਰ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ
ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਹੱਥ ਬੰਨਦਾ ਹਾਂ ਅਜੇ ਗਰਮ ਖੂਨ ਵਿਚ ਗੀਤਾ ਨਾ
ਪੜ੍ਹੋ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੀਤਾਕਾਰ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮਨੋਰਥ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੋਵੇ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਵਿਗੜਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਦੂਜਾ ਮਨੋਰਥ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਾਂ ? ਖੁਦ ਗੀਤਾਕਾਰ ਤਾਂ ਰੱਬਵਾਨ ਬਣ ਕੇ ਮੂਹਰੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰੱਬ ਮੋੜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, "ਹੇ ਅਰਜਨ ! ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰੀਰ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ, ਹਸਤਾਨਪੁਰ ਦੀ ਕੀ ਹਸਤੀ ਹੈ ? ਇੱਕ ਦਿਨ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਕਿਉਂ ਵਹਾਏਂਗਾ । ਸੰਸਾਰਿਕ ਸੁੱਖ ਤੁੱਛ ਹਨ। ਤੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਇੱਛਾ ਛੱਡ ਦੇ । ਕੀ ਗੱਦੀ ਵਾਸਤੇ ਬਿਰਧ ਪਿਤਾਮਾ ਅਤੇ ਪੂਜਨਯੋਗ ਦਰੋਨਾਚਾਰੀਆ ਉੱਪਰ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣਾ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇਣਗੇ ? ਇਹੀ ਹੋਊਗਾ ਕਿ ਲੋਕੀ ਹੱਸਣਗੇ ਕਿ ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਹੋ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੋ ਯਥਾਰਥ ਗਿਆਨੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਿੰਦਿਆ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਨਾਲ ਘਬਰਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ । ਛੱਡ ਪਰੇ ਇਸ ਝੰਜਟ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਚੱਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹਿਮਾਲਾ ਵੱਲੀ ।"ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਆਖੀਆਂ । ਉਲਟਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਲੜਣ ਵਾਸਤੇ ਭੜਕਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਕਿ ਗੀਤਾ ਵਿਚ ਅਹਿੰਸਾ ਤੇ ਵੈਰਾਗ ਭਰਿਆ ਹੈ । ਸਦਕੇ ਜਾਈਏ ਥੋਡੀ ਅਕਲ ਦੇ ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾ ਰਾਹੀਂ ਵਿਸ਼ਵ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚ ਯੁੱਧ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਕੇ ਆਖਿਆ--ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਹੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ? ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਾ ਕੇ ਜੋਸ਼ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ--ਆਖਿਰ ਜੋ ਰੱਬ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਦਿਨ ਸਭ ਨੂੰ ਮਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਬੋਲ ਤੇ ਹੀ ਕਿੰਨੇ ਵੱਢ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹੀ ਲਲਕਾਰ ਗੀਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ--ਅਨਤਵਨਤ ਇਮੇ ਦੇਹਾਂ; ਨਿਤਯਸਯੋਕਤਾ : ਸ਼ਰੀਰਿਣ :

ਅਨਾਸ਼ਿਨ ਜੋ ਯਪ੍ਰੇਮਯਸਯ ਤਸਮਾਦ ਯੁੱਧਯਸਵ ਭਾਰਤ
(ਗੀਤਾ 2/18)

ਅਰਥਾਤ ਜੀਵਆਤਮਾ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਤੇ ਅਨਾਦੀ ਹੈ ਵਿਨਾਸ਼ ਤਾਂ ਇਸ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਭਾਰਤ ਯੁੱਧ ਕਰ ।)

ਪ੍ਰੰਤੂ, "ਕਦੇ ਤਾਂ ਮਰਨਾ ਹੀ ਹੈ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਮਰ ਜਾਵੇ" ਇਹ ਤਰਕ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜੱਚਦਾ ਨਹੀਂ :

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕਦੇ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਤਲ ਦੀ ਸਜਾ ਫਾਂਸੀ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ --ਗਤਾਸੂਨਗਤਾਸੰਸ਼ਚ ਨਾਨੂਸ਼ੋਚਨਿਤ ਪੰਡਿਤਾ (ਗੀਤਾ 2/11)

ਅਰਥਾਤ ਵਿਦਵਾਨ ਲੋਕ ਨਾ ਜਿਉਂਦੇ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਮਰਿਆਂ ਦੀ --

ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਅਭਿਮੰਨਯੂ ਦਾ ਕਤਲ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਗਿਆਨ ਕਿਥੇ ਜਾ ਲੁੱਕਦਾ ਹੈ ? ਜੇਕਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹੀ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ--

ਨਾ ਚਾਇਤੇ ਮ੍ਰਿਯਤੇ ਵਾ ਕਦਾਚਿਤ

ਨਾਇੰ ਭੂਤਵਾ ਭਵਿਤਾ ਵਾ ਨ ਭੂਯ :

ਅਜੇ ਨਿਤਯ ਸਾਸਵਤੋਜਯੰ ਪੁਰਾਣੈ :

ਨ ਹਨਯਤੇ ਹਨਯਮਾਨੇ ਸਰੀਰੇ ।

(ਗੀਤਾ 2/20)

ਅਰਥਾਤ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦਾ ਨਾ ਕਦੇ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਮੌਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇੰਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਦੇ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਵੇ । ਜੀਵਆਤਮਾ ਅਜਨਮ ਤੇ ਸਨਾਤਨ ਹੈ । ਸਰੀਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਹੱਤਿਆ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ

ਤਾਂ ਫੇਰ ਜੈਦਰਥ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਐਨਾ ਪਖੰਡ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ? ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵਚਨ ਕਿਉਂ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ--

ਦੁਖੇਸ਼ਵਨੁ ਦਿਵਗਨਮਨਾ : ਸੁਖੇਸ਼ ਵਿਗਤਸਪ੍ਰਹ :

ਵੀਤਰਾਗਭਯਕ੍ਰੋਧ ਸਿਥਤਪੀਰਮੂ ਨਿਰੁਚਤੇ

ਅਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬੱਚੇ ਹੋ । ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝੋਗੇ । ਮੈਂ ਆਖਿਆ -- ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ --

ਸਰਵਉਪ ਨਿਸ਼ਦੇ ਗਾਵੇ ਦੋਗਧਾ ਗੋਪਾਲਨੰਦਨ :

ਪਾਰਬੇ ਵਤਸ : ਸੁਧੀਕ੍ਰੋਕਤਾ ਦੁਰੰਧ ਗੀਤਾ ਮ੍ਰਤੰ ਮਹਤ
ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਦਾ ਮੰਥਨ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ
ਨੇ ਗੀਤਾ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੱਢ ਕੇ ਅਰਜਨ ਰੂਪੀ ਵੱਡੇ ਨੂੰ ਪਿਆਇਆ
ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਹਾਂ । ਅਰਜਨ ਤਾਂ
ਵਹਿੜਕੇ ਦਾ ਤਾਇਆ ਲੱਗਦਾ ਹੀ ਸੀ । ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪੁਚਕਾਰਕੇ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ । ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਫੁਸਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਗੀਤਾ
ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ ਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੜਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ,
ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਥਾਪੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਖੁਦ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ
ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ । ਅਰਜਨ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਆਮ-ਰੰਗ ਚੜ੍ਹ
ਗਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੰਪੂਰਣ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਅਰਜਨ ਨੇ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋ
ਕੇ ਯੁੱਧ ਧੀਤਾ ਰਾਜ ਦਾ ਲੋਭ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਵਿਅੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਹਾਂ । ਹਸਤਨਾਪੁਰ
ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਨਾਂ ਵਸੀਅਤ ਕਰ ਗਏ ਹਨ । ਜੀ, ਜੇਕਰ
ਨਿਰਮੋਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਸੋ ਚਚੇਰੇ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਆਪਣਾ
ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਕਰਦੇ ? ਵਾਹ ਨੀ ਦਿੱਲੀਏ ! ਤੇਰੇ ਲਈ ਐਨਾ
ਖੂਨ ਵਗਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਲੇ ਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੈ ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਧੰਨ ਹੋ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ । ਕਿਥੋਂ ਦੀ ਕਿਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ।
ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਆਪਣੀ ਧੁਨ ਵਿਚ ਹੀ ਆਖਣ ਲੱਗੇ--ਵੇਖੋ ਸ੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਲੜਾਉਣਾ ਸੀ, ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਐਨੀ ਅਕਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।
ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੋ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਆਖਦੇ ਗਏ--"ਸਰੀਰ ਨਾਸ਼ਵਾਨ
ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਯੁੱਧ ਕਰੋ । ਕਸ਼ੱਤਰੀ ਹੋ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਯੁੱਧ ਕਰੋ।
ਯੁੱਧ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਨਿੰਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਯੁੱਧ ਕਰੋ ।"

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਦੇ ਹੋਠਾਂ ਤੇ ਮੁਸਕਾਣ ਆ ਗਈ । ਬੋਲੇ-ਸ੍ਰੀ
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਸ਼ੱਤਰੀ
ਵਾਸਤੇ ਰਣ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜਣ ਨਾਲੋਂ ਮਰ ਜਾਣਾ ਬੇਹਤਰ ਹੈ ਅਤੇ

ਖੁਦ ਜੋ ਰਣ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤਕ ਰਣਛੇੜ ਅਖਵਾ ਰਹੇ
ਹਨ । ਇਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਨੇ ਪਰੋਪਦੇਸ਼ੋਪਾ ਡਿਤਯਮ । ਪਰੰਤੂ ਅਰਜਨ
ਨੂੰ ਐਨੀ ਅਕਲ ਹੀ ਕਿਥੇ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਕਦੇ । ਲਾਈਲੰਗਾਂ
ਵਾਂਗ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸੁਣ ਲੈਣ ਦੇ ਮਗਰੋਂ
ਵੀ ਅਰਜਨ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਾ ਪਿਆ, ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣਾ
ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਵਿਖਾ ਕੇ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਡਰਾ ਦਿੱਤਾ-- "ਜੇ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਨਹੀਂ ਸਮਝੇਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੋ" । ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਹੱਸਣ
ਲਗ ਪਏ । ਬੋਲੇ--ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ । ਇੱਕ
ਵਾਰ ਤੇਰੀ ਦਾਦੀ ਕੇਸ਼ੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ । ਉਸਦੇ
ਨਾਲ ਇੱਕ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ ਸੀ । ਉਹ ਵੀ ਨਾਲ ਜਾਣ
ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਿੰਦ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ,
"ਨਦੀ ਤੇਜ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਬੱਚੇ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਪਾਣੀ ਵਿਚ
ਮਗਰਮੱਛ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਫੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਨਾਲ
ਨਾ ਜਾਵੇ" । ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਨਾ ਮੰਨਿਆ, ਤਾਂ ਰਾਮ
ਲੀਲਾ ਵਾਲੇ ਰਾਖਸ਼ ਦਾ ਮਖੌਟਾ ਲਾ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਡਰਾ ਦਿੱਤਾ ।
ਉਹ ਵੇਖਣ ਸਾਰ ਅਜਿਹਾ ਸਿੱਧਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਫੇਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ
ਮਚਲਿਆ । ਸੋ ਭਾਈ ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਅਰਜਨ ਵਿਚ
ਕੋਈ ਖਾਸ ਫਰਕ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਗੀਤਾ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਐਨਾ
ਗਿਆਨ ਯੋਗ, ਭਗਤੀ ਯੋਗ ਅਤੇ ਕਰਮਯੋਗ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ
ਹੈ.....

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਸਾਰੇ ਯੋਗਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਹੋ ਹੀ
ਹੈ ਕਿ ਤਸਮਾਤ ਯੁੱਧਯਸਵ ਭਾਰਤ । ਯਾਨੀ "ਕੌਰਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰੋ"।
ਅਰਜਨ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੜਨ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ
ਹੀ ਐਨਾ ਸਾਰਾ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਅਤੇ ਨਿਰਲੇਪ ਯੋਗ ਦਾ ਮਹਾਂ
ਜਾਲ ਰਚਾਇਆ ਗਿਆ । ਉਸ ਵਿਚ ਅਰਜਨ ਦੀ ਅਕਲ ਮਾਰੀ
ਗਈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਨਚਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਨਚਾਇਆ।
ਪਰੰਤੂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ
ਦੀ ਚਲਾਕੀ ਸਮਝੂਗਾ ਹੀ ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ
ਫੁਸਲਾਇਆ ? ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ-ਤੁਹਾਡੀ ਕੀ ਹੈਸੀਅਤ ? ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪੰਡਤਾਂ
ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ । ਪਰੰਤੂ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼
ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਭਗਵਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ :-

ਪ੍ਰਜਾਹਿਤ ਯਦਾ ਕਾਮਾਨ ਸ੍ਵਾਨ ਪਾਰਥ ਮਨੋਗਤਾਨ
ਆਤਮਨਿਵਾਤਮਨਾ ਤੁਸ਼ਟ : ਸਿਥਤ ਪ੍ਰਗਯਸ ਤਦੇ ਚਯਤੇ
(ਗੀਤਾ 2/55)

ਅਰਥਾਤ, "ਜਿਹੜੇ ਸਾਰੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿੰਦੇ
ਹਨ ਉਹ ਹੀ ਯਥਾਰਥ ਗਿਆਨੀ ਹਨ" । ਤਾਂ ਫੇਰ ਰਾਜ ਅਤੇ
ਸਵਰਗ ਦਾ ਲਾਲਚ ਕਿਉਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ?

ਹੁਣੇ ਵਾ ਪ੍ਰਾਪਸਯਸਿ ਸਵਰਗ ਜਿਤਵਾ ਵਾ ਭੋਕਸ਼ਯਸੇ ਮਹੀਮ
ਤਸਮਾਦੁ ਤਿਰਸ਼ਠ ਕੋਤੇਯ ਯੁਧਾਯੇ ਕ੍ਰਤਨਿਸਚਯ
(ਗੀਤਾ 2/37)

"ਹੇ (ਕੁੰਤੀ ਪੁੱਤਰ) ਅਰਜਨ ਜੇ ਮਰੇਗੇ ਤਾਂ ਸਵਰਗ ਮਿਲੂਗਾ।
ਜਿੱਤੇਗੇ ਤਾਂ ਰਾਜ ਮਿਲੂਗਾ । ਤੇਰੇ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੱਛੂ ਹਨ।
ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਠੋ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਕਰੋ" ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਅਰਜਨ ਨੇ
ਤਰਕਸਾਸਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੜ੍ਹਿਆ । ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਧੰਦਾਲ (ਦੋਵੀ
ਪਾਸੀਂ ਰਿਸਕਣ ਵਾਲਾ ਫੰਦਾ) ਵਿਚ ਬੰਨੇ ਗਏ । ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ
ਤਾਂ ਆਖਦਾ-ਹੇ ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਾਨ ! ਇੱਕ ਤੀਜੀ ਕੋਟੀ ਵੀ ਤਾਂ
ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਵੇ।
ਤਾਂ ਫੇਰ ਮਾਇਆ ਮਿਲੀ ਨਾ ਰਾਮ । ਪਰੰਤੂ ਅਰਜਨ ਤਾਂ ਸਿੱਧੇ
ਸਾਢੇ ਧਨੁਸ਼ਧਾਰੀ ਸਨ । ਕਿਸੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਦੀ ਭਗਵਾਨ ਨਾਲ
ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਵੇਖਦੇ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ, 'ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ!
ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਮਨੋਰਥ ਬੇਅਰਥ ਹਨ ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਰੱਥ ਕਿਉਂ
ਚਲਾ ਰਹੇ ਹੋ' ?

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਆਪਣਾ
ਤਰਕਸਾਸਤਰ ਵਾੜ ਦਿੰਦੇ ਹੋ । ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਕਿਉਂ ਨਾ

ਵਾੜਾਂ ਜੀ । ਇਹੋ ਹੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਮੁਖ ਵਿਦਿਆ
ਹੈ । ਖੰਡਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸੂਖਮ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੋਰ ਕਿਸਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ
ਹੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਸੁਪਾਰੀ ਕੱਟਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ-ਵੇਖੋ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ
ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ :-

ਸਮ ਦੁਖ ਸੁਖ ਸਵਸਥ : ਸਮਲੋਸ਼ਟਾ ਸ਼ਮ ਕੰਚਨ :
ਤੁਲਯ ਪ੍ਰਿਯਾ ਪ੍ਰਿਯੋਧੀਰ ਤੁਲਯ ਨਿੰਦਾਤਮ ਸੰਸਤੁਤਿ
(ਗੀਤਾ 14/24)

ਅਰਥਾਤ ਨਿੰਦਾ-ਪ੍ਰਸੰਸਾ, ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ
ਹੈ । ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ :

ਅਕ੍ਰੀਤਿ ਚਾਪਿ ਭੂਤਾਨਿ ਕਥਯਿਸ਼ਯਨਿਤ ਤੇਯਯਾਮ
ਸਮਭਾਵਿਤਸਯ ਚਾਕ੍ਰੀਤਿ : ਮਰਣਾਦਿਤਿਰਿਚਯਤੇ
(ਗੀਤਾ 2/34)

ਅਰਥਾਤ, "ਯੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਨਿੰਦਾ ਹੋਵੇਗੀ,
ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਮਰ ਜਾਣਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੈ" । ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ
ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ :

ਸੁਖ ਦੁਖ ਸਮੇਂ ਕਵਾ ਲਾਭਾ ਲਾਭੇ ਜਯਾ ਜਯੇ
ਤਤੀ ਯੁਦਾਯ ਯੁਜਯਸਤੁ ਨੇਵੰ ਪਾਮਮਵਾਪਸਯਤਿ
(ਗੀਤਾ 2/38)

ਅਰਥਾਤ "ਹਾਰ ਜਿੱਤ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝ ਕੇ ਲੜੋ ਅਤੇ
ਬਾਦ ਵਿਚ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਲਾਭ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ-

ਤਸਮਾਤ ਉਤਿਸ਼ਠ ਯਸ਼ੋ ਲਭਸਵ
ਜਿਤਵਾ ਸ਼ਤਰੂਨ ਭੁੰਕਸ਼ਵ ਗਜਯੰ ਸਮ੍ਰਧਮ
(ਗੀਤਾ 11/33)

ਅਰਥਾਤ, "ਹੇ ਅਰਜਨ ! ਉਠੋ ਜੱਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ
ਨੂੰ ਜਿੱਤਕੇ ਰਾਜ ਕਰੋ ।" ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਆਖੋ ਜਦੋਂ ਸੁਖ ਦੁਖ,
ਹਾਰ ਜਿੱਤ, ਮਾਣ ਅਪਮਾਨ ਸਭ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਤਾਂ ਫੇਰ ਭਗਵਾਨ
ਵਿਜੈ ਅਤੇ ਜੱਸ ਦਾ ਲਾਲਚ ਕਿਉਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ?

ਮੈਨੂੰ ਚੁਪ ਵੇਖ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ-ਜੀ ਇੱਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ

ਹਾਂ। ਭਗਵਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਈਸ਼ਵਰ ਆਪਣੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸਭ ਨੂੰ ਕੱਠਪੁਤਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਨਚਾ ਰਹੇ ਹਨ।' (ਗੀਤਾ 18/61) ਜੇਕਰ ਇਹੀ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਐਨੀ ਮਗਜ਼ ਖਪਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ? ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਆਪਣਾ ਯੰਤਰ ਘੁਮਾ ਦਿੰਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਅਰਜਨ ਦੀ ਕੀ ਚਲਦੀ? ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਹ ਇਹ ਕਿਉਂ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ,

"ਯਥੇਚਸ਼ਿ ਤਥਾ ਕੁਰੂ" (ਗੀਤਾ 18/63)

ਅਰਥਾਤ "ਤੁਹਾਡੀ ਜਿਵੇਂ ਇੱਛਾ ਹੋਵੇ, ਕਰੋ।" ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹੋ ਹੀ ਗੱਲ ਸੀ ਤਾਂ ਏਸੇ ਤੇ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੇ। ਇੰਝ ਕਿਉਂਕਿ -

"ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਫਰਜ਼ ਤਿਆਗ ਕੇ ਮੇਰੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੋ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ।"

(ਗੀਤਾ 18/66)

ਜੀ ਇੰਝ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪੰਡਾ ਪਰੋਹਿਤ ਜਾਂ ਪਾਦਰੀ ਬੋਲੇ। ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਆਖਣਾ ਸ਼ੋਭਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਜੇ ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਇਹੀ ਗੱਲ ਆਖਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਫੇਰ ਸੱਤ ਸੌ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਇਕ ਅੱਧੇ ਸ਼ਲੋਕ ਵਿਚ ਹੀ ਆਖ ਦਿੰਦੇ, "ਹੇ ਅਰਜਨ! ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਯੁੱਧ ਕਰੋ।"

ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਭਰਮਤੋੜ ਬਾਬਾ ਜੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੀ ਗੀਤਾ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ-ਜੀ ਇਹੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇੱਛਾਕ੍ਰਿਤ ਕਰਮ ਵੀ ਕਿਤੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਮਨਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। "ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦੇਵੋ" ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਇਕ ਕਾਮਨਾ ਹੀ ਹੋਈ। ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਆਖਣ ਵਿਚ ਹੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਆਪਾ ਵਿਰੋਧ ਦਾ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਤਰਕ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਂ ਕਿਥੇ ਤੱਕ ਠਹਿਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਨੂੰ ਤਾਂ

ਕੋਈ ਕਾਮਨਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਭਾਈ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤਾਈਂ ਕੋਈ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਮਿਲਿਆ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਡਾਂਗ ਮਾਰ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਡੋਲਤਾ ਕਿਥੇ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹਤਾਂ ਜੀ ਸਾਰੀਆਂ ਆਖਣ ਸੁਣਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਆਖਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਲੜਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਗੀਤਾ ਰਚੀ ਹੈ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਠਹਾਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਸ ਪਏ। ਇੱਕ ਚੁਟਕੀ ਸੁਪਾਰੀ ਦੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਬੋਲੇ - ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਕਿਥੇ ਜੀ? ਇਹ ਸਭ ਕਵੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲੈ ਕੇ ਰਾਮ ਗੀਤਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਿਵ ਗੀਤਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੋਪੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲੈ ਕੇ ਗੋਪੀ ਗੀਤਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗਿਆਨ ਛਾਂਟਣ ਵਾਸਤੇ ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ ਦੀ ਪਿੱਠ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦਸੋ ਕਿ ਘਮਸਾਣ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਅਠਾਰਾਂ ਅਧਿਆਇ ਗੀਤਾ ਕਹਿਣ ਜਾਂ ਸੁਣਨ ਦੀ ਫੁਰਸਤ ਕਿਸਨੂੰ ਸੀ? ਕੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਠਾਰਾਂ ਖੂਹਣੀ ਸੈਨਾ ਕੁੰਭਕਰਣੀ ਨੀਂਦ ਸੌ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਸੰਜਯ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ? ਕਵੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਾਂਖਯੋਗ ਅਤੇ ਵੇਦਾਂਤ ਦੀ ਪੰਡਤਾਈ ਛਾਂਟਣੀ ਸੀ, ਸੋ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਛਾਂਟੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਗੀਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ? ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ-ਲਾਭ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਇੱਕ ਲਾਭ ਤਾਂ ਇਹੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪਵਿਰਾਰ ਨਿਯੋਜਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਬੋਲੇ-ਵੇਖੋ ਗੀਤਾ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਕਰਮਣਯੋਵਾਧਿਕਾ ਰਸਤੇ ਮਾਫਲੇਸ਼ੂ
ਕਦਾਚਨ (ਗੀਤਾ 2/47)

ਇਸ ਸ਼ਲੋਕ ਵਿਚ ਸੰਤਾਨ ਨਿਰੋਧ ਦਾ ਮੰਤਰ ਛੁਪਿਆ ਹੈ ।
 ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ-ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ।
 ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲਿਆ - "ਕੇਵਲ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਜਾਵੇ, ਫਲ
 ਦੀ ਇੱਛਾ ਮੱਤ ਰੱਖੇ ।" ਇਥੇ ਫਲ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਮਝੋ ਸੰਤਾਨ।
 ਹੁਣ ਮੈਂ ਵੱਧ ਖੋਹਲਕੇ ਕਿਵੇਂ ਆਖਾਂ ? ਬਾਬਾ ਜਿਉਂ ਲੱਗਦਾ ਤਾਂ
 ਥੋਡਾ । ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਹਰ ਗੱਲ
 ਵਿਚ ਵਿਅੰਗ ਦੀ ਪੁੱਠ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹੋ । ਗੀਤਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ
 ਕਿ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋ ਕੇ ਕਰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਹਾਂ ਜੀ । ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਉਪਰ ਅਮਲ ਕੀਤਾ
 ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ । ਕੋਹਲੂ ਦੇ
 ਬੈਲ ਨੂੰ ਗੁੜ ਦੀ ਭੇਲੀ ਨਾਲ ਕੀ ਵਾਸਤਾ ? ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ
 ਗਿਆਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੜਤਾਲ
 ਕਿਉਂ ਹੋਵੇਗੀ ? ਪ੍ਰੰਤੂ ਅੱਜ ਕਲ ਤਾਂ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਉਲਟੀ ਗੀਤਾ
 ਚੱਲ ਪਈ ਹੈ -

ਫਲੇਸਵੇਵਾਧਿਕਾਰਸਤੁ ਮਾ ਕਰਮਣਿ ਕਦਾਚਨ ਇਸ ਨਿਸ਼ਕਰਮ
 ਭੋਗਵਾਦ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਗੀਤਾ ਮੁਲਕ
 ਨੂੰ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਰਮ ਅਤੇ ਫਲ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ
 ਕੇ ਚੱਲੇ । ਇਹ ਗੀਤਾ ਹੁਣ ਕੂਰਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀਕਸ਼ੇਤਰ
 (ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ) ਵਿਚ ਬਣੇਗੀ । ਉਸ ਗੀਤਾ ਨਾਲ ਕੂਰੂ (ਵੰਸ਼)
 ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਇਸ ਗੀਤਾ ਨਾਲ ਕੂਰੂ (ਅੰਨ) ਮੰਤਰ ਦਾ
 ਉਦੈ ਹੋਵੇਗਾ । ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਸੁਜਲਾਨ, ਸੁਫਲਾਮ, ਸਸਯ ਸ਼ਯਾਮਲਾਮ
 ਵਾਲਾ ਕੌਮੀ ਗੀਤ ਸਾਰਥਕ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ।

ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜੀਆਂ ਪੁਛਣਗੀਆਂ -
 ਕਰਮਕਸ਼ੇਤਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀਕਸ਼ੇਤਰੇ ਸਮਵੇਤਾ ਸ਼ਿਚਕੀਰਸਵ : ਮਾਮਕਾ :
 ਪੂਰਵਜਾ ਕਿਮਕੁਰਬਤ ਭਾਰਤੇ ।

ਮਹਾਂਭਾਰਤ

ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ 2 ਸ਼ਲੋਕ
 ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ
 ਪੁਨਯਸ਼ਲੋਕੇ
 ਨਲਰਾਜਾ ਪੁਨਯਸ਼ਲੋਕੇ
 ਯੁਧਿਸ਼ਠਰ;

ਇਸੀ ਸਮੇਂ ਪਹੁੰਚ ਗਏ
 ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ । ਬੋਲੇ
 ਕੀ ਸਵੇਰੇ 2 ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ
 ਨਾਂ ਲੈ ਰਿਹਾ ਏਘ !

ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਬਾਬਾ
 ਭਰਮਤੋੜ, ਧਰਮਰਾਜ
 ਵਰਗੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ
 ਅਜਿਹਾ ਆਖਦੇ ਹੋ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ
 ਬੋਲੇ--ਧਰਮਰਾਜ ਨਹੀਂ
 ਮੂਰਖਰਾਜ । ਜਿਹੜਾ ਜੂਏ
 ਵਿਚ ਰਾਜਭਾਗ ਗੰਵਾ ਕੇ
 ਪਤਨੀ ਤੱਕ ਨੂੰ ਹਾਰ ਜਾਵੇ
 ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ
 ਮਾਰਿਆ ਮਾਰਿਆ ਫਿਰੇ,
 ਉਸਨੂੰ ਹੋਰ ਕੀ ਆਖਾਂਗੇ?
 ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਹੀ ਜੋੜੀ
 ਹੈ--ਨਲਰਾਜਾ । ਉਹ ਵੀ
 ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਜੂਏ
 ਵਿਚ ਹਾਰ ਕੇ ਜੰਗਲਾਂ
 ਵਿਚ ਭੌਂਕਦੇ ਫਿਰੇ ਅਤੇ

ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ

ਉਥੋਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਅਧਨੰਗੀ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰੀ ਛੁੱਪੇ ਭੱਜ ਗਏ । ਨਲ ਅਤੇ ਯੂਪਿਸਟਰ ਦੋਵੇਂ ਇਕੋ ਹੀ ਬੈਲੀ ਦੇ ਚੱਟੇ ਵੱਟੇ ਸਨ । ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਉਸਨੇ ਖੂਬ ਜੋੜੀ ਮਿਲਾਈ ਹੈ ।

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਯੂਪਿਸਟਰ ਤਾਂ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਪਾਤਰ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਨਾਲਾਇਕ ਜੰਮ ਪੈਣ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਕੁਲ ਦਾ ਹੀ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਯੂਪਿਸਟਰ ਜੁਆਰੀਏ ਨਾ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਯੁੱਧ ਕਿਉਂ ਛਿੜਦਾ?

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕੌਰਵਾਂ ਦੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕਾਰਣ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਲਟਾ ਯੂਪਿਸਟਰ ਦੇ ਸਿਰ ਦੇਸ਼ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਸੋਚ ਕੇ ਵੇਖੋ । ਜੇ ਯੂਪਿਸਟਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੁਆ ਖੇਲਣ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਐਨਾ ਕੁੱਝ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ? ਜੇਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਦਾਅ ਲਾਉਂਦੇ ਗਏ । ਪਤਨੀ ਤੱਕ ਨੂੰ ਦਾਅ ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ । ਬੇਵਕੂਫ਼ ਨੂੰ ਤਾਂ ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਭੜਕਾਉਂਦੇ ਹੀ ਹਨ ਜੀ । ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਕਿਥੇ ਘਾਹ ਚਰਨ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ । ਜੇ ਹਾਰ ਹੀ ਗਏ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਦੇਸ਼ ? ਚੁੱਪਚਾਪ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ । ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੋਈ ਕਿ ਹਾਰਾਂਗੇ ਵੀ ਅਤੇ ਗੱਦੀ ਵੀ ਲਵਾਂਗੇ ।

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਦਰੋਪਦੀ ਉਪਰ ਐਨਾ ਜੁਲਮ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਤੁਸੀਂ ਦਰੋਪਦੀ ਦਾ ਕਸੂਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ?

ਦੁਰਯੋਧਨ ਮਹੱਲ ਵੇਖਣ ਆਏ ਸਨ । ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸੰਗਮਰਮਰ ਵੇਖ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈ ਗਿਆ । ਇਸ ਤੇ ਦਰੋਪਦੀ ਖਿੜਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਈ ਅਤੇ ਆਖ ਦਿੱਤਾ--“ਅੰਨ੍ਹੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।” ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਆਖੋ, ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ ਹੈ? ਪ੍ਰੰਤੂ (ਜੋਬਨਮੱਤੀ) ਦਰੋਪਦੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੱਡੇ-ਛੋਟੇ ਦਾ ਲਿਹਾਜ਼

ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ । ਪੰਜਾਂ ਪਾਡਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਹੀ ਰਸਤੇ ਲੰਘਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਯੂਪਿਸਟਰ ਉਪਰ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਧੌਸ ਜਮਾਉਂਦੀ ਸੀ । ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੌਰਵਾਂ ਤਾਂ ਐਨੇ ਨਾ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਚੁਪਚਾਪ ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਘੁੱਟ ਪੀ ਜਾਂਦੇ । ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਦੇ ਅਸਲੀ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਠੋਕ ਕੇ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ।

ਮੈਂ--ਪ੍ਰੰਤੂ ਧਰਮਰਾਜ ਯੂਪਿਸਟਰ ਤਾਂ ਖੁਦ ਧਰਮ ਪੁੱਤਰ.....।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਵਿਚੋਂ ਟੋਕਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਧਰਮਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਅਧਰਮ ਪੁੱਤਰ ਆਖੇ । ਅਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ‘ਧਰਮ ਰਾਜ’ ਦੀ ਕੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਪੜੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ । ਜਿਹੜੇ ਯੂਪਿਸਟਰ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਅਰਜਨ ਦੀ ਸਵੰਬਰ ਵਿਚ ਵਿਆਹੀ ਪਤਨੀ ਘਰਦੀ ਬਹੁ ਦਰੋਪਦੀ ਨੂੰ ਗਰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਇਜ਼ਕਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਧਰਮਰਾਜ ਆਖਦੇ ਹੋ ? ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਧਰਮਰਾਜ ਆਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਮੈਂ--ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਕੁੰਤੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ ਕਿ “ਪੰਜੇ ਭਾਈ ਬਰਾਬਰ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡ ਲਵੇ ।”

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਉਤੇਜਿਤ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲੇ--ਪੰਚਾਲੀ ਕੋਈ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ? ਇਹ ਤਾਂ ਸ਼ੁਕਰ ਸਮਝੋ ਕਿ ਪੰਚਾਲੀ ਦੇ ਪੰਜ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਬਟਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੇਚਾਰੀ ਦੀ ਹੋਰ ਹੀ ਹਾਲਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ। ਫੇਰ ਵੀ ਕੀ ਘੱਟ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਹੋਈ ? ਪੰਜ ਮਰਦਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਔਰਤ ! ਉਸ ਉੱਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹੱਕ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਔਰਤ ਨਹੀਂ ਸਾਂਝਾ ਹੁੱਕਾ ਹੋਵੇ । ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਜਿਹੜਾ ਮਰਜ਼ੀ ਕਸ਼ ਲਾ ਲਵੇ । ਕੀ ਭਲੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਇਹੋ ਹੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ? ਸੱਚ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਪਾਡਵ ਲੋਕ ਪਤਿਤ ਸਨ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੁਲ ਨੂੰ ਡੋਬ ਦਿੱਤਾ ।

ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਕਰਣ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਭਰੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਚਾਲੀ ਧਰਮਪਤਨੀ ਨਹੀਂ ਪੰਜਾਂ ਦੀ ਰਖੈਲ ਹੈ ।

ਏਕੋਭਰਤਾ ਸਿਤਰੀਆ ਦੇਵੈ ਵਿਹਿਤ ਕੁਰੂਨੰਦਨ

ਈ ਤਵਨੇਕਵਸਰਾ ਬੰਧਕੀਤਿ ਵਿਨਿਚਸਤਾ

(ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਸਭਾਪਰਵ)

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਕੌਰਵਾਂ ਨੇ ਐਨਾ ਜੁਲਮ ਕੀਤਾ। ਦੁਸ਼ਾਸਨ
ਭਰੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਦਰੋਪਦੀ ਦੀ ਸਾੜੀ ਲਾਹੁਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਸ
ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬੇ-ਇਜ਼ਤੀ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਸੋਚਕੇ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਦਰੋਪਦੀ ਦੀ ਬੇਪੱਤੀ
ਖੁਦ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਨੇ ਕੀਤੀ ਜਿਹਨਾ ਨੇ ਪਤਨੀ ਦੀ ਦੇਹ ਦੀ ਖੁੱਲੀ
ਬੋਲੀ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਅ ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਨੈਵ ਹਰਸਵਾ ਨਾ ਮਹਤੀ ਨਾ ਕ੍ਰਸ਼ਾ ਨਾਤਿਰੋਹਿਣੀ
ਨੀਲ ਕੁੰਚਿਤਕੇਸ਼ੀ ਸਾ ਤਯਾ ਦੀਵਯਾਮਯਹੰ ਤਵਯ

(ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਸਭਾਪਰਵ)

(ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨਾ ਬਹੁਤ ਮਧਰੀ ਹੈ। ਨਾ ਬਹੁਤੀ ਲੰਬੀ ਹੈ,
ਨਾ ਦੁਬਲੀ-ਪਤਲੀ ਹੈ, ਨਾ ਬਹੁਤ ਮੋਟੀ ਹੈ (ਅਰਥਾਤ ਦਰਮਿਆਨੇ
ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈ)।" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ
ਔਰਤ ਦਾ ਦਲਾਲ ਹੋਵੇ।

ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਾਰ ਗਏ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਬਦਲਾ ਲੈਣ
ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਲੰਬੀਆਂ ਜੁਲਫਾਂ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਜੁਲਫਾਂ
ਤੋਂ ਫੜਕੇ ਧੂਹ ਲਿਆਇਆ।

ਜਗ੍ਰਾਹ ਕੇਸ਼ੇਸੁ ਨਰੇਂਦ੍ਰ ਪਤਨੀਮ

ਆਨੀਯ ਕ੍ਰਸ਼ਣਾਮਤਿ ਦੀਰਘਕੇਸ਼ਾਮ

(ਮ. ਸ.)

ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਰੋਪਦੀ ਨੇ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਨਾਲ ਕੀ ਬਣਾਈ
ਸੀ।

ਮੂੜੇ ਰਾਜਾ ਧੂਤਮਦੇਨ ਮਤ।

ਕੋ ਹਿ ਦੀਵਯੇਤ ਭਾਰਯ ਰਾਜਪੁੱਤਰ। (ਮ.ਸ.)

(ਅਜਿਹਾ ਮੂਰਖ ਰਾਜਾ ਕੌਣ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਜੂਏ ਦੇ ਨਸ਼ੇ
ਵਿਚ ਹੋਸ਼ ਗਵਾ ਦੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਦਾਅ ਤੇ ਲਾ ਦੇਵੇ ?)

ਜਦੋਂ ਦੁਸ਼ਾਸਨ ਦਰੋਪਦੀ ਨੂੰ ਧੂਹਕੇ ਸਭਾ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਲੱਗਿਆ,
ਤਾਂ ਉਹ ਹੌਲੀ ਦੇ ਕੇ ਬੋਲੀ-

ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਮਹਾਂਵਾਰੀ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਕੋ ਹੀ ਕੱਪੜੇ ਵਿਚ
ਹਾਂ। ਐਨੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇਗੇ ?

ਸਾ ਕ੍ਰਸ਼ਯਮਾਣਾ ਨਮਿਤਾਂਗਯਸ਼ਿਟ :

ਸਨੈਰੁਵਾਚਾਥ ਰਜਸਵਲਾਸਿਮ

ਏਕੰ ਚ ਵਾਸੋ ਮਮ ਮੰਦਬੁਧੇ

ਸਭਾਂ ਨੇਤ੍ਰੁ ਨਾਰਹਸਿ ਮਾਮਨਾਰਯ।

ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੁਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਦਿੱਤਾ -

ਰਜਸਵਲਾ ਵਾ ਭਵ ਜਾਗਸੇਨਿ

ਏਕਾਂਵਰਾ ਵਾਜਪਯਥਵਾ ਵਿਵਸਤਰਾ

ਧੂਤੇ ਜਿਤਾ ਚਾਸਿ ਕ੍ਰਤਾਸਿ ਦਾਸੀ

ਦਾਸੀਸੁ ਵਾਸਸਚ ਯਥਪਜੋਸ਼ਮ

"ਤੂੰ ਰਿਤੂ ਸਨਾਨੀਰਹੋ, ਇਕ ਵਸਤਰ ਰਹੋ ਜਾਂ ਬਿਨ ਬਸਤਰਾਂ
ਦੇ ਰਹੋ, ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਜੂਏ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਸਾਡੀ
ਦਾਸੀ ਹੈਂ। ਜੇ ਵੀ ਮਨ ਵਿਚ ਆਵੇਗੀ ਕਰਾਂਗੇ।"

ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖਿੱਚਧੂਹ ਹੋਣ ਲੱਗੀ

ਪ੍ਰਕੀਰਣਕੇਸ਼ੀ ਪਤਿਤਾਧਵਸਤਰਾਂ

ਦੁਸ਼ਾਸਨੇਨ ਵਯਬਧੂਯਮਾਨਾ

(ਮ.ਸ.)

ਦਰੋਪਦੀ ਦੇ ਵਾਲ ਖਿੰਡ ਗਏ, ਅੱਧੀ ਸਾੜੀ ਥੱਲੇ ਡਿੱਗ ਪਈ।
ਬੇਚਾਰੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਛਾਤੀ ਲੁਕੋਈ ਹੋਈ ਤਰਲੇ ਕਰਨ ਲੱਗੀ -
ਮਾ ਮਾ ਵਿਸ਼ਤਰਾਂ ਕੁਰੂ ਮਾਂ ਵਿਕਾਰਸ਼ੀ (ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਨੰਗੀ ਨਾ ਕਰੋ)

ਤਥਾ ਬਰੂਵੰਤੀ ਕਰੁਣ ਸਮਧਿਯਮਾ

ਭਰਤ੍ਰਨ ਕਟਾਕਸ਼ੈ ਕੁਪਿਤਾਹ੍ਰਾਪਸ਼ਯਤ

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਉਸ ਨੇ ਭੈੜੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ
ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਵੱਲੀ ਵੇਖਿਆ। ਪ੍ਰੰਤੂ --

ਤਤੋ ਦੁਸ਼ਾਸਨੋ ਰਾਜਨ ਦ੍ਰੋਪਯਾ ਵੰਸਨੰ ਬਲਾਤ

ਸਭਮਧਯੇ ਸਮਕਿਸ਼ਪਯ ਵਯਪਾਕ੍ਰਸ਼ਟੁ ਪ੍ਰਚਕ੍ਰਮੇ

(ਮ.ਸ.)

ਦੁਸ਼ਾਸਨ ਜਬਰਦਸਤੀ ਉਸਦੀ ਸਾੜੀ ਖਿੱਚਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੰਗੀ

ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ।

ਉਧਰ ਦਰੋਪਦੀ ਦੀ ਲਾਜ ਲੁੱਟੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਏਧਰ ਪਾਂਡਵ ਚੁੱਪਚਾਪ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਰਹੇ । ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਕੇ ਵੀ ਉਹ ਬੁੱਤਾਂ ਦੀ ਭਾਂਤੀ ਬੇਹਰਕਤ ਹੋਏ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ । ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਮੁੱਕ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਝਿੜਕਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ - ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਹੋਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ । ਭੋਰਾ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿੰਦੇ । ਦੁਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਟੁੱਟ ਪੈਂਦੇ । ਮਰ ਮਿਟਦੇ । ਅਰਜਨ-ਭੀਮ ਦੀ ਧਨੁਸ਼ ਤੇ ਗਦਾ ਕਿਸ ਦਿਨ ਵਾਸਤੇ ਸੰਭਾਲੀ ਹੋਈ ਸੀ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਚੁੱਪ ਰਹੇ । ਫੇਰ ਆਖਣ ਲੱਗੇ-- ਤਾਂ ਹੀ ਦਰੋਪਦੀ ਨੇ ਇਕਵਾਰ ਖਿੜਕੇ ਆਖਿਆ ਸੀ-- ਨੌਵ ਮੇ ਪਤਯ : ਸੰਤਿ (ਮ,ਵ) "ਮੇਰੇ ਇਹ ਪਤੀ ਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ।" ਇਹ ਆਖਕੇ ਉਹ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਢੱਕ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ ।

ਇਕਯੁਕਤਵਾ ਪ੍ਰਾਰੂਦਤ ਕ੍ਰਸ਼ਣਾ ਮੁਖ ਪ੍ਰਾਚਸਾਧ ਪਾਣਿਨਾ
(ਮ,ਵ,)

ਇਸ ਵਿਰਲਾਪ ਚੀਕ ਪੁਕਾਰ ਨਾਲ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਐਨੀ ਵਰਖਾ ਹੋਈ ਕਿ-

ਸਤਨਾਵਪਤਿਤੋ ਪੀਨੋ ਸੁਜਾਤੋ ਸੁਭਲਕਸ਼ਣੋ
ਅਭਯਵਸ਼ਤ ਪਾਂਚਾਲੀ ਦੁਖਜੈਰ ਸ਼ਰੈਣੂਵਿੰਦੁਭਿ

(ਮ,ਵ,)

ਪਾਂਚਾਲੀ ਦੀਆਂ ਪਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਭਿੱਜਕੇ ਸਰੋਵਰ ਬਣ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਵੀ ਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਜੇਸ਼ ਨੇ ਉਬਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ । ਉਹ ਨਾਮਰਦਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ । ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਉਰਵਸ਼ੀ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਧਿਕਾਰਦੇ ਹੋਏ ਆਖਿਆ ਸੀ "ਤੁਸੀਂ ਮਰਦ ਨਹੀਂ ਹੀਜੜੇ ਹੋ। ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨੱਚੋ ।"

ਤਸਮਾਤ ਤਵ ਨਤਨ ਪਾਰਥ ਸਤਰੀਮਧਯੇ ਮਾਨਵ੍ਰਜਿਤ
ਅਪੁਮਾਨਿਤੀ ਵਿਖਯਾਤ : ਸੰਡਵਦ ਵਿਚਰਿਸ਼ਯਸਿ

(ਮ,ਵ:)

ਮੈਂ ਆਖਿਆ-- ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਪਾਂਡਵ ਤਾਂ ਵੀਰਤਾ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਅਰਜਨ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮ ਤੋੜ ਸੁਪਾਰੀ ਚੁਬਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵਿਰਾਟ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਦਾਸੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਵੇਖਕੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਬੁਰਕੀ ਨਹੀਂ ਫਸਦੀ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਬਹਾਦਰ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨ ਲਵਾਂ ? ਅਰਜਨ ਵਿਚ ਮਰਦਾਨਗੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਖੁਸਰੋ ਵਾਂਗੂੰ ਦਾੜੀ-ਮੁੱਛਾਂ ਮੁੰਨਵਾਕੇ, ਲਹਿੰਗਾ-ਚੋਲੀ ਪਹਿਨਕੇ, ਬ੍ਰਹਿਨਲਾ (ਅਰਜਨ ਦਾ ਅਗਿਆਤ ਵਾਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਨਾਮ) ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਨਾਚ ਕਿਉਂ ਸਿਖਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ । ਅਤੇ ਭੀਮ ਤਾਂ ਅੰਨ ਦੇ ਵੈਰੀ ਹੀ ਬਣੇ ਰਹੇ । ਭੋਲੂ ਭਾਅ ਨਾ ਜਾਣਦਾ, ਪੇਟ ਭਰਨ ਤੱਕ ਕਾਮ ਜਦੋਂ ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਇਹ ਹਾਲ ਸੀ ਤਾਂ ਨਕੁਲ, ਸਹਿਦੇਵ ਦੀ ਕੀ ਗਿਣਤੀ ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਾਂਡਵ ਅਗਿਆਤਵਾਸ ਵਿਚ ਸਨ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਸੱਚ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਮੂੰਹ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਲਾਇਕ ਸਨ ਵੀ ਨਹੀਂ । ਜਿਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਰਜਨ ਵਾਸਤੇ ਐਨਾ ਕੀਤਾ ਦਰੋਪਦੀ ਦੀ ਇੱਜਤ ਬਚਾਈ, ਉਸੇ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਭੈਣ ਸੁਭੱਦਰਾ ਨੂੰ ਅਰਜਨ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ । ਐਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮਾਮੇ ਦੀ ਧੀ ਮਮੇਰੀ ਭੈਣ ਹੈ । ਅਰਜਨ ਮਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਆਇਆ । ਭੀਮ ਆਪਣੀ ਮਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੂੰ (ਸ਼ਿਸ਼ੂਪਾਲ ਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ) ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਧਰਮ-ਕਰਮ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਮੈਨੂੰ ਖਾਮੋਸ਼ ਵੇਖਕੇ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਸੋਚਕੇ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਹੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੈ । ਪਾਂਡਵਾਂ: ਜਾਰਜਾਤਾ! ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪਾਂਡੂ ਖੁਦ ਆਪਣੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ (ਕੁੰਤੀ ਤੇ ਮਾਂਦਰੀ) ਦੇ ਔਲਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸਮਰਥ ਸਨ । ਇਸ

ਲਈ ਪੰਜ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਕੇ ਪੰਜ ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਸੀ ਪਾਂਡੂ ਔਤਰਾ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਸ ਦੇ ਸੋ ਭਤੀਜੇ ਹੋਣ ਉਸ ਨੂੰ ਵੰਸ਼ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਐਨੀ ਲਾਲਸਾ ਕਿਉਂ? ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਭਰੋਸੇ। ਜੇ ਪਾਂਡੂ ਵੀ ਭੀਸ਼ਮ ਵਾਂਗੂੰ ਸਬਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਗੱਦੀ ਲਈ ਝਗੜਾ ਹੀ ਖੜਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜਭਾਗ ਸੰਭਾਲੀ ਰੱਖਦੇ। ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਾਂਡੂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪੀਲਿਆਂ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੇਰੜੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਕੁਲ ਦਾ ਬੇੜਾ ਗਰਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਅੱਜ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਬਹਿਸ ਕਰਦਾ। ਫੇਰ ਸ਼ਲੋਕ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਿਆ-

ਅਹੱਲਿਆ, ਦਰੋਪਦੀ, ਤਾਰਾ, ਕੁੰਤੀ, ਮੰਦੋਦਰੀ ਤਥਾ

ਪੰਚਕੰਨਿਆ ਸਮਰੇਨਿਤਯ ਮਹਾਪਾਤਕਨਾਸ਼ਨਮ

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਫੇਰ ਟੋਕਣ ਲੱਗੇ--ਅਹੱਲਿਆ, ਦਰੋਪਦੀ ਤਾਰਾ, ਕੁੰਤੀ ਮੰਦੋਦਰੀ --ਇਹ ਪੰਜੇ ਤਾਂ ਵਿਆਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਤਾਂ ਫੇਰ ਪੰਜ ਕੰਨਿਆਂ ਕਿਉਂ ਆਖਦੇ ਨੇ? ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 2 ਨਾਮ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਕਿਉਂ ਮੰਨਦੇ ਨੇ?

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਇਹ ਪੁਤ੍ਰਿਬ੍ਰਤਾ ਸਨ

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਪਤੀਬ੍ਰਤਾ ਸੀ? ਅਹੱਲਿਆ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕਰਤੂਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੱਥਰ ਬਣ ਗਈ। ਤਾਰਾ ਅਤੇ ਮੰਦੋਦਰੀ ਆਪਣੇ ਦਿਉਰਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੇਰ ਖਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁੰਤੀ ਦੋਪਤੀ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਹੋਰ ਹੈ।

ਪੰਚਭਿ ਕਾਮਿਤਾ ਕੁੰਤੀ ਪੰਚਭਿ : ਦੋਪਤੀ ਤਥਾ

ਸਤੀਤਿ ਕਥਾਯਤੇ ਲੋਕੇ ਯਸੋ ਭਾਗਯੇਨ ਨਭਯੇਤ

(ਸੁਭਾਸ਼ਿਤ)

ਸੱਸ ਨੇ ਪੰਜ ਦਾ ਮਾਣ ਰੱਖਿਆ ਫੇਰ ਨੂੰਹ ਕਿਉਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿੰਦੀ? ਉਹ ਵੀ ਪੰਜਾਂ ਦੀ ਦੁਲਾਰੀ ਬਣਕੇ ਰਹੀ।

ਦਰੋਪਤੀ ਤਾਂ ਜੀ ਲਗਾਤਾਰ ਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਸ਼ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਬਦਲਦੀ ਰਹੀ। ਖੁਦ ਪਾਨ ਦੀ ਬੇਰੀ ਬਣਕੇ ਪਤੀਆਂ

ਨੂੰ ਗੋਲੇ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਉਹ ਪਤੀ ਦੇ ਮੋਰਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਚੱਲਣਵਾਲੀ ਪਤਨੀ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰਜੰਗਲ ਵਿਚ ਤੁਰਦੀ ਤੁਰਦੀ ਡਿੱਗ ਪਈ, ਤਾਂ ਯੁਪਿਸ਼ਟਰ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਕਿਮਿੰਦ ਧੂਤਕਾਮੇਨ ਮਯਾ ਕ੍ਰਤਮਬੁੱਧੀਨਾ

ਅਦਾਯ ਕ੍ਰਸ਼ਣਾਮ ਚਰਤਾਵਨੇ ਮ੍ਰਗਗਣਾਯੁਤੇ

ਸ਼ੇਤੇ ਨਿਪਤਿਤਾ ਭੂਮੇ ਪਾਪਸਯ ਮਮ ਕ੍ਰਮਭਿ :

(ਮ.ਵ.)

ਅਰਥਾਤ, "ਛੀ, ਮੈਂ ਕਿੰਨਾ ਮੂਰਖ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਜੂਏ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸਕੇ ਅੱਜ ਅਜਿਹੀ ਸੁੰਦਰ ਕੰਵਾਰੀ ਰਾਜ ਕੰਨਿਆ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਹੀ ਪਾਪ ਦੇ ਫਲ ਕਾਰਨ ਇਹ ਬੇਚਾਰੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਈ ਹੈ।"

ਭੀਮ, ਨਕੁਲ ਆਦਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਚੁੱਕਕੇ ਚੱਲਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਇਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਣਕੇ ਰਹਿੰਦੀ ਤਾਂ ਐਨੀ ਖਾਤਰ ਸੇਵਾ ਹੁੰਦੀ ਭਲਾ? ਪੰਜ ਪਤਨੀ ਨੇ ਹਰ ਇਕ ਪਤੀ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ - ਕੀ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਐਨੀ ਖੁੱਲ ਸੀ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਇਸ ਵਿਚ ਕੀ ਸ਼ੱਕ ਹੈ? ਵੇਖੋ--

ਸੁਸ਼ਵੇ ਪਿਤ੍ਰਗੋਹਸਥਾ ਪਸ਼ਚਾਤ ਪਾਂਡੂਪਰਿਗ੍ਰਹ :

ਜਨਿਤਸ਼ਚ ਸੁਤ: ਪੂਰਵ ਪਾਂਡੂਨਾ ਸਾ ਵਿਵਾਹਿਤਾ

(ਦੇਵੀ ਭਾਗਵਤ)

ਕੁੰਤੀ ਜਦੋਂ ਕੰਵਾਰੀ ਸੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਬਹੁ ਪੰਚਾਲੀ ਸਵੰਬਰ ਵਿਚ ਇਕ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ ਵੀ ਪੰਜਪਤਨੀ ਬਣਕੇ ਰਹੀ। ਕੁੰਤੀ ਦੀ ਪੋਤਨੂੰਹ ਉਤਰਾ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਤਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪੁੱਤਰ (ਪ੍ਰੀਕਸ਼ਿਤ) ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਕੀ ਆਖੀਏ ਜੀ ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮਿਰਚਾਂ। ਉਹਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਵੱਡੀਆਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਪਹਰਣ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਭਾਵ ਆਪ

ਹੀ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਨਿੱਕਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਭਰੀ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਸੁਭੱਦਰਾ
ਰੈਵਤਕ ਪ੍ਰਬਤ ਤੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਭਜਾ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ। ਅੰਬਾ,
ਅੰਬਿਕਾ, ਅੰਬਾਲਿਕਾ ਤਿੰਨੇ ਭਰਜੋਬਨ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਸਨ। ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ
ਅਤੇ ਦਮਯੰਤੀ ਦਾ ਹਾਲ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ। ਸ਼ਰਮਿਸ਼ਠਾ ਤੇ ਦੇਵਯਾਨੀ
ਛੇੜਖਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਕੰਨ
ਕੁਤਰ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਬਾਣਾਸੁਰ ਦੀ ਕੰਨਿਆ ਉਸ਼ਾ ਐਨੀ ਪ੍ਰਬਲ
ਨਿਕਲੀ ਕਿ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਅਨਿਰੁੱਧ ਨੂੰ ਜਬਰਦਸਤੀ ਆਪਣੇ ਸੌਣ
ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਮੰਗਵਾਕੇ--

ਸੰਭੋਗ ਕਾਰਯਾਮਾਸ ਬੁਬੁਧੇ ਨ ਦਿਵਾਨਿਸ਼ਮ

(ਬ੍ਰਹਵੈਵਤ)

ਕਿਥੋਂ ਤੱਕ ਗਿਣਾਈ ਜਾਵਾਂ ਜੀ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ
ਨਾਲ ਤਾਂ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਕਾਵਿ-ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ
ਸਾਧਾਰਨ ਘਰੇਲੂ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਥੋੜੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੇੜ ਜੀ, ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਕੀ ਸਿੱਖਿਆ
ਮਿਲਦੀ ਹੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੇੜ ਬੋਲੇ--ਇਕ ਸਿੱਖਿਆ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੀ ਮਿਲਦੀ
ਹੈ ਕਿ-

ਸਤੀਸ਼ੁ ਦੁਸ਼ਟਾਸ਼ ਵਾਸ਼ੁਣੇਯ ਜਾਯਤੇ ਵ੍ਰਣਸ਼ੰਕਰ :

ਕੁਲਕਸ਼ਯੇ ਪ੍ਰਣਸ਼ਯੇਨਿਤ ਕੁਲਧਰਮਾ : ਸਨਾਤਨਾ :

ਜਦੋਂ ਕੁਲ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਬੇਰੜੇ
ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕੁਲ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
ਜਿਵੇਂ ਪਾਂਡੂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਮੈਂ -- ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੇੜ ਜੀ ਪਾਂਡੂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਕਿਉਂ
ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋਈਆਂ ? ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੇੜ ਜੀ ਬੋਲੇ --ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ
ਪਤੀ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਤਾਂ ਨਿਯੋਜਨ ਦਾ ਫੈਸ਼ਨ
ਹੈ। ਪੁੰਤੂ ਉਹਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਨਿਯੋਗ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਸੀ। ਅਰਥਾਤ
ਪੁੱਤਰ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪਰਾਏ ਮਰਦ ਨਾਲ ਸੰਭੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ
ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਤੀਪੁਣੇ ਦੀ ਰਾਖੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵ
ਵੰਸ-ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਸੀ। ਅਪੁਤਰ ਸਬ ਗਤੀਰਨਾਸ਼ਿਤ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ

ਪਾਂਡੂ ਨੇ ਖੁਦ ਆਪਣੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਬਲਕਿ
ਖੁਸ਼ਾਮਿਦ ਕੀਤੀ, ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੋਂ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਕਰਵਾਉ ਵੇਖੋ
ਉਹ ਕੁੰਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ--ਪਤਯ ਨਿਯੁਕਤਾ ਯਾ ਚੈਵ
ਪਤਨੀ ਪੁਤਰਾਥਮੇਵ ਚ

ਨ ਕਰਿਸ਼ਯਤਿ ਤਸਯਾਸਚ ਭਵਿਤਾ ਪਾਤਕੰ ਭੂਵਿ।

(ਮ. ਆਦਿ ਪਰਵ)

ਅਰਥਾਤ, "ਪਤੀ ਦੇ ਆਖਣ ਤੇ ਵੀ ਜਿਹੜੀ ਔਰਤ ਪੁੱਤਰ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਵਾਸਤੇ ਪਰਾਏ ਮਰਦ ਤੋਂ ਗਰਭ ਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦੀ (ਸਿੰਜਾਈ
ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦੀ) ਉਹ ਪਾਪ ਦੀ ਭਾਗਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।"

ਐਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਈ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ-

ਓਦਾਲਕਸਯ ਪੁਤਰੈਣ ਧਮ੍ਯਾ ਵੈਸ਼ਵੇਤਕੇਤੁਨਾ

ਸੈਂਦਾਸੇਨ ਚ ਰੰਭੇਰੁ ਨਿਯੁਕਤਾ ਪੁਤਰ ਜਨਮਨਿ

ਏਵੰ ਕ੍ਰਤਵਤੀ ਸਾਯਪਿ ਭਰਤੁੰ : ਪ੍ਰਿਯਾਚਿਕ੍ਰਿਸ਼ਯਾ

ਅਸਮਾਕਮਪਿ ਤੇ ਜਨਮ ਵਿਦਿਤੁੰ ਕਮਲੇਕਛਣੇ।

(ਮ.ਭਾ.)

ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ (ਅੰਬਾਲਿਕਾ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ
ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ --"(ਮੇਰਾ ਪਾਂਡੂ ਦਾ ਜਨਮ ਵੀ ਤਾਂ
ਨਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਤੂੰ ਜਾਣਦੀ ਹੀ ਹੈਂ!"

ਫੇਰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕੁੰਤੀ ਜਾਂ ਮਾਂਦਰੀ ਬੇਚਾਰੀ ਕੀ
ਕਰਦੀ ? ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਮੰਨਦੀਆਂ
ਹੋਈਆਂ ਆਪਣੇ ਸੱਸ ਦੇ ਪਦ-ਚਿੰਨਾਂ ਤੇ ਚੱਲੀਆਂ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੇੜ ਜੀ ਪਾਂਡੂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਅਜਿਹਾ
ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੇੜ ਬੋਲੇ--ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਸੱਤਯਵਤੀ
ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਵੇਖੋ ਸੱਤਯਵਤੀ ਆਪਣੀ
ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਸ਼ਟੰ ਚ ਭਾਰਤੰ ਵਰਸ਼ੰ ਪੁਨਰੇਵ ਸਮੁੰਦਰ

ਅਰਥਾਤ "ਸੁੰਦਰੀ ! ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ
ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਤੇਰੇ ਹੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਇੰਦਰ ਵਰਗਾ

ਤੇਜਸਵੀ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਕਰਵਾਉ।”

ਗੱਲ ਐਨੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਪੁੰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਆਸ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਭੀਸ਼ਮ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਅੰਬਾਲਿਕਾ ਦਾ ਜੇਠ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਭੀਸ਼ਮ ਨਰਾਜ ਹੋਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੱਤਯਵਤੀ ਨੇ ਕੁੱਝ ਸ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਮੁਸਕਰਾਕੇ ਆਖਿਆ-

ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਭੇਦ ਦਸ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮਤਸਯਗੰਧਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿਧ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰਾਸ਼ਰ ਮੁਨੀ ਮੇਰੀ ਕਿਸਤੀ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ ਜਮਨਾ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਸੇ ਕਿਸਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਪਰੰਤੂ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਮਣੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ? ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਯੋਗਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਘਨਘੋਰ ਕੋਹਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਸੰਭੋਗ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਮੇਰੇ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਵਿਆਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਉਸੇ ਵਿਆਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਕੇ ਲਿਆਵੋ।

ਤਵ ਹਨਮੂਤੇ ਭੀਸ਼ਮ ਨਿਯੋਤ ਸ ਮਹਾਤਮਾ :

ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੀਰਯਕਸ਼ੇਤ੍ਰੇਸ਼ੁ ਪੁਤ੍ਰਾਨੁਤਪਾਦਯਿਸ਼ਯਤਿ

“ਉਹੀ ਵਿਆਸ ਵਿਚਿਤ੍ਰਵੀਰਯ ਦੀਆਂ ਵਿਧਵਾ ਪਤਨੀਆਂ (ਅੰਬਿਕਾ, ਅੰਬਾਲਿਕਾ) ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚੋਂ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।”

ਮੈਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵੱਲੀ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦਾ ਭਾਕੇ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਬੋਲੇ-ਫੇਰ ਵਿਆਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਵੀਰਜ ਤੋਂ ਪਾਂਡੂ ਤੇ ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਨਿਯੋਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅੰਬਿਕਾ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਲਈਆਂ ਸਨ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਸਦੇ ਜੰਮਿਆਂ ਅੰਨ੍ਹਾਂ ਪੁੱਤਰ। ਅੰਬਾਲਿਕਾ ਨੇ ਚੰਦਨ ਦਾ ਲੇਪ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਪਾਂਡੂ ਪੁੱਤਰ ਹੋਇਆ, ਵਿਆਸ ਅੰਬਾਲਿਕਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਏ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਵੰਸ਼ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪੱਖ ਲਿਆ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਗਿਆਨੀ ਗੁਣੀ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਵਿਆਸ ਵਿਭਚਾਰ ਕਰਮ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਫਸ ਗਏ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਬੋਲੇ-ਵੇਖੋ, ਆਤਮਾ ਵੈਜਾਯਤੇ ਪੁੱਤਰ : ਵਿਆਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਾਸ਼ਰ ਮੁਨੀ ਨੇ ਵੀ ਤਾਂ ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਮਤਸਯਗੰਧਾ ਪ੍ਰਜਗ੍ਰਾਹ ਮੁਨੀ : ਕਾਮਾਤੁਰ : ਤਦਾ
(ਦੇਵੀ ਭਾਗਵਤ)

ਕਾਮ ਨਾਲ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਮਤਸਯਗੰਧਾ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮਛੇਰੀ ਕੰਨਿਆ ਡਰਦੇ ਡਰਦੇ ਬੋਲੀ-

ਪਿਤਰੰ ਕਿੰ ਵ੍ਰਵੀਮਯਥ ਸਗਰਭਾ ਚੇਦ ਭਵਾਭਯਹਮ
ਤਵੰ ਗਮਿਸ਼ਯਸਿ ਭੁਕਤਵਾ ਮਾਂ ਕਿੰ ਕਰੋਮਿ ਵਦਸਵਤਤ
(ਦੇਵੀ ਭਾਗਵਤ)

ਅਰਥਾਤ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸੰਭੋਗ ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਜਾਵੋਗੇ ਮੈਨੂੰ ਗਰਭ ਠਹਿਰ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕੀ ਆਖੁੰਗੀ?” ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਸ਼ਰ ਨੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ ਸੀ

ਪੁਰਾਣਕਰਤਾ ਪੁਤਰਸਤੇ ਤਵਿਸ਼ਯਤੇ ਵਰਗਨੇ
ਵੇਦਵਿਦ ਭਾਰ ਕਰਤਾ ਚਾ ਖਿਯਾਤਸ਼ਚ ਭੁਵਨਤ੍ਰਯੇ
(ਦੇਵੀ ਭਾਗਵਤ)

ਅਰਥਾਤ, “ਤੇਰੇ ਗਰਭ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਮਾਹਰ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੋਵੇਗਾ।” ਉਹੀ ਪੁੱਤਰ ਵਿਆਸ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਦੀਪ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਦੈਪਾਇਨ ਅਖਵਾਏ। ਦੈਪਾਇਨ ਵਿਆਸ ਆਪਣਾ ਪਿਤਾ ਪੁਰਖੀ ਸੰਸਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਛੱਡਦੇ? ਜਦੋਂ ਰਾਣੀ ਵਾਸ ਦੀ ਕਾਮ-ਕਲਾ ਪ੍ਰਵੀਨਾ ਦਾਸੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ ਕਿ, “ਤੇਰੇ ਗਰਭ ਵਿਚੋਂ ਧਰਮਾਤਮਾ ਪੁੱਤਰ (ਵਿਦੁਰ) ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।”

ਸੰਤੋਸ਼ਿਤਸਤਯਾ ਵਿਆਸੋ ਦਾਸਯਾ ਕਾਮਕਲਾਵਿਦਾ
ਵਿਦੁਰਸਤੁ ਸਮੁਤਪਨੋ ਧਰਮਾਸ਼ ; ਸਤਯਵਾਨ ਸ਼ੁਚਿ :
(ਦੇਵੀ ਭਾਗਵਤ)

ਇਸ ਵਾਸਤੇ, ਵੇਖਦੇ ਨਹੀਂ; ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਆਸ ਨੇ ਵਿਦੁਰ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਇਕ ਚੁਟਕੀ ਸੁਪਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਈ ਅਤੇ ਬੋਲੇ-ਵੇਖੋ ਜੀ, ਵਿਭਚਾਰ ਦਾ ਪਰਿਣਾਮ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਵਿਆਸ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਮਗਰੋਂ ਜਾ ਕੇ ਪਛਤਾਵਾ ਹੋਇਆ।
ਵਯਭਿਚਾਰੋਦਭਵਾ : ਕਿੰ ਮੇ ਸੁਖਦਾ : ਸਉ:ਸੁਤਾ: ਦਿਲ
(ਦੇਵੀ ਭਾਗਵਤ)

ਅਰਥਾਤ, "ਕੀ ਮੇਰੇ ਵਿਭਚਾਰ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁੱਤਰ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਹੋਣਗੇ?"

ਅਰਜਨ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਤਾਂ ਆਪਦੇ ਆਪ ਲਈ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ

ਦੇਸ਼ੈਰੇਤੈ : ਕੁਲਧਨਾਨਾਂ ਵ੍ਰਣਸੰਕਾਰਕੈ :

ਉਤਸਧੰਤੇ ਜਾਤਿਧਰਮਾ ਕੁਲਧਰਮਾਸ਼ਚ ਸ਼ਾਸ਼ਵਤਾ :

(ਗੀਤਾ 1/43)

ਜੀ ਇਕ ਵਾਰ ਕੁਲ ਵਿਚ ਦਾਗ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਉਹ ਜਲਦੀ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਧੋਣ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਫੇਰ ਬੋਲੇ-ਵੇਖੋ ਜੀ, ਗਤਾਨੁਗਤਿਕੋ ਲੋਕ :। ਸਤਯਵਤੀ ਤੋਂ ਅੰਬਾਲਿਕਾ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਕੁੰਤੀ ਤੋਂ ਦਰੋਪਤੀ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਿਤਰਵੀਰਯ ਦੇ ਕੁਲ ਵਿਚ ਵਿਚਿਤਰ ਪੁੰਪਰਾ ਚਲ ਪਈ ਅਤੇ ਘਰਦੀਆਂ ਬਹੂਆਂ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੇਰੜੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਕੁਲ ਦਾ ਸਰਵਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਉਹ ਤਾਂ ਜਾਣਿਆਂ ਪਛਾਣਿਆਂ ਹੈ ਹੀ। ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਯਨ ਭਾਰਤੇ ਤਨ ਭਾਰਤੇ ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਪੁੰਤੂ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਅਸਲੀ ਸੂਤਰਧਾਰ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਸਨ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ-ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਲ ਤੇ ਹੀ ਤਾਂ ਅਰਜੁਨ ਟੱਪਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿੱਲੇ ਦੇ ਜੋਰ ਤੇ ਕੱਟਾ ਰਿੰਗਦਾ ਹੈ। ਧਰਮਯੁਧ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪਾਂਡਵ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਜਿੱਤਦੇ। ਪੁੰਤੂ ਛਲੀਏ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਜੇਹਾ ਹੋਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤੱਕ ਅਧਰਮਯੁਧ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਰਣ, ਦਰੋਣ, ਭੀਸ਼ਮ, ਜੈਦਰਥ, ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਵੀ

ਗੀਤਾਕਾਰ ਆਖਦੇ ਹਨ-ਧਰਕਸ਼ੈਤਰੇ ਕੁਰਕਸ਼ੈਤਰੇ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਰਾਸਰ ਇਹ ਵਿਅੰਗ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ-ਯਤੋ ਧਰਮਤਤੋ ਪੁੰਤੂ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਿਚ ਯਤੋਧਰਮਸਤਤੋ ਜੈ : ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜੈ ਵੀ ਬੈ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਮੂਲਕਾਰਣ ਹੋਇਆ ਦੂਸ਼ਾਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਚੀਰਹਰਣ। ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ-ਹਾਂ, ਦੂਸ਼ਾਸ਼ਨ ਨੇ ਇਕ ਚੀਰਹਰਣ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਐਨਾ ਚੀਰਹਰਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੁਧ ਭਗਵਾਨ ਬਣਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਪੁੰਤੂ ਕਰਮ ਦਾ ਫਲ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਗੋਪੀਆਂ ਨਾਲ ਐਨੀ ਰਾਸ ਰਚਾਈ (ਰੰਗ ਰਲੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ) ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਅਹੀਰ ਲੋਕ ਲੁੱਟਕੇ ਲੈ ਗਏ।

ਵੇਖੋ-

ਕ੍ਰਸ਼ਣਪਤਨਯ : ਤਦਾ ਮਾਰਗੈ ਚੋਗਭੀਰੈਸ਼ਚ ਲੁੰਠਿਤਾ :

ਧਨੰ : ਸ੍ਵੰ ਗ੍ਰਹਿਤੇ ਚ ਨਿਸਤੇ ਜਾਸਚਾਰਜੁਨੋਜਭਵਤ

(ਦੇਵੀ ਭਾਗਵਤ)

ਜਦੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਦਵਾਰਕਾ ਛੱਡਕੇ ਹਸਤਨਾਪੁਰ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਲੁੱਟ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ ਅਰਜਨ ਮੂੰਹ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਧਨੁਸ਼ਧਾਰੀ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ? ਜੀ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਬਲਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਘੁਮੰਡ ਚਕਨਾਚੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਘੁਮੰਡ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਲੰਬੀ ਸਾਹ ਲਈ। ਫੇਰ ਬੋਲੇ-ਵੇਖੋ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਇੱਕ ਅਦਭੁਤ ਲੀਲਾ ਨੂੰ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਜਿੰਦਗੀ ਭਰ ਐਨੇ ਅਸੁਰਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਉਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅੰਤ ਵਿਚ ਚਿੜੀ ਮਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ। ਹਰੀ ਇੱਕ ਹਿਰਨ ਦੇ ਧੋਖੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਹੇਠ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ-ਪਤਰਾਣੀਆਂ ਡੰਗਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਲੁੱਟ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਇਸਨੂੰ ਵਿਧੀ ਵਿਡੰਬਨਾਂ ਆਖੀਏ ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦਾ ਫਲ।

ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿਚ ਭਾਈ-ਭਾਈ, ਸਕੇ ਸਬੰਧੀਆਂ
ਨੂੰ ਲੜਾਕੇ ਕੁਰੂਵੰਸ਼ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ।

ਕੁਰੂਪਾਂਡਵਯੁਧ ਚ ਕਾਰਮਯਾਮਸ਼ਾ ਭੇਦਤ :

ਭੁਵੇਭਾਗਵਰਤਣੰ ਚਕਾਰ ਯਦੂਨੰਦਨ ।

(ਬਾਹਵੈਵਰਤ)

ਪ੍ਰੰਤੂ ਯਦੂਨੰਦਨ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਫਲ ਕੀ ਮਿਲਿਆ ? ਉਹਨਾਂ ਦਾ
ਆਪਣਾ ਯਦੂਵੰਸ਼ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਪੁਤਰਾ ਅਯੁਧਿਯਨ ਪਿਤ੍ਰਭਿ ਭ੍ਰਾਤ੍ਰਭਿਸ਼ਚ

ਮਿਤ੍ਰਾਣਿ ਮਿਤ੍ਰੈ: ਸੁਹਦ: ਸੁਹਰਿਦਭਿ:

(ਭਗਵਤ ਪੁਰਾਣ)

ਭਾਈ-ਭਾਈ ਬਾਪ-ਬੇਟਾ ਸਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜ
ਮਰੇ ਕਿ ਵਿਸ਼ਣੁਵੰਸ਼ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ । ਰਹਿਆ ਨਾ ਕੋਈ
ਕੁਲ ਰੋਵਨਹਾਰਾ ਜੀ, ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਦਰਖਤ ਦਾ ਫਲ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ-ਜਿਹੜਾ ਜੁਲਮ ਕਰਦਾ
ਹੈ ਉਹ ਅੰਤ ਵਿਚ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਤਾਂ ਹੀ ਪਾਂਡਵ ਲੋਕ
ਹਿਮਾਲਾ ਵਿਚ ਹੀ ਗਲਸੜ ਗਏ ਯੁਧਿਸ਼ਠਰ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜਭਾਗ
ਤਾਂ ਗਿਆ ਨਹੀਂ, ਗਿਆ ਇੱਕ ਕੁੱਤਾ । ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨਾਲ,
ਨਰਸੰਹਾਰ ਨਾਲ, ਕੀ ਫਲ ਮਿਲਿਆ ? ਪ੍ਰੰਤੂ ਤਾਂ ਵੀ ਸਾਡੀਆਂ
ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹਦੀਆਂ । ਭਗਵਾਨ ਨਾ ਕਰੇ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਫੇਰ
ਕਦੇ ਉਸ ਵਰਗਾ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵੇਖਣਾ ਪਵੇ ।

ਆਦਰਸ਼ ਚਰਿੱਤਰ

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ ਵੇਖਕੇ ਪੁਛਿਆ-ਅੱਜ
ਬਹੁਤ ਮੋਟੀ ਪੁਸਤਕ ਲੈ ਕੇ ਚਲੇ ਹੋ ਜੀ । ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਆਦਰਸ਼
ਚਰਿਤਾਵਲੀ ਹੈ । ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਮੁਸਕਰਾ ਪਏ । ਬੋਲੇ--ਅੱਜ
ਕੱਲ ਕੋਈ ਇਹਨਾਂ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਗ ਪਏ ਤਾਂ ਸਿੱਧਾ
ਹੀ ਪਾਗਲਖਾਨੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਇੰਝ ਕਿਉਂ ਆਖਦੇ ਹੋ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ!
ਵੇਖੋ, ਸਤਯਵਾਦੀ ਦਾਨੀ ਰਾਜਾ ਹਰੀਸ਼ਚੰਦਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸਨ ?

ਚੰਦਰ ਟਰੈ, ਸੂਰਜ ਟਰੈ, ਟਰੈ ਜਗਤ ਵਿਉਹਾਰ

ਪੈ ਦਿੜ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀ ਚੰਦਰ ਕੋ, ਟਰੈ ਨਾ ਸਤਯ ਵਿਚਾਰ।
ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਵਾਹ ਵਾਹ ਸੱਤਯ ਵਿਚਾਰ।
ਮੰਨ ਲਵੋ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖੇਤ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ,
ਤਾਂ ਕੀ ਜਾਗਣ ਉਪਰੰਤ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਰਵਾ ਦਿਉਗੇ ? ਮੈਂ ਸੁਪਨੇ
ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੰਨਿਆਦਾਨ ਕਰ ਦੇਵਾਂ, ਕੀ ਜਾਗਣ ਬਾਦ ਮੈਂ
ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜਵਾਈ ਬਣਾ ਲਊਂਗਾ ?

ਮੈਂ ਕਿਹਾ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਇਥੇ ਮਕਸਦ ਹੈ ਸੱਚ ਦੀ
ਮਹਿਮਾ ਵਿਖਾਉਣਾ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਇਥੋਂ ਹੀ ਤਾਂ ਮੂਰਖਤਾ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ । ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਨਾ ਜਾਣੇ ਲੋਕੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਊਟ ਪਟਾਂਗ ਗੱਲਾਂ
ਵੇਖਦੇ ਹਨ । ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨ ਕੇ ਚਲਣ ਲੱਗ ਪੈਣ,
ਤਾਂ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੋਵੇਗੀ । ਪਰੰਤੂ ਇਥੇ ਤਾਂ ਖੂਹ ਵਿਚ ਹੀ ਭੰਗ
ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਸੁਚੇਤ ਜਾਗਰਿਤ ਅਸਵਥਾ ਨਾਲੋਂ ਸੁਪਨਿਆਂ
ਨੂੰ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ । ਇਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਵੇਦਾਂਤ ਦਾ
ਮਹੱਲ ਖੜਾ ਹੈ । ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ । ਸਾਰਾ
ਕੁਝ ਮਿਥਿਆ ਹੈ । ਘੋਰ ਅਗਿਆਨ ਤੋਂ ਵੀ ਇਕ ਕਦਮ ਹੋਰ

ਵਰਧਮਾਨ ਮਹਾਂਵੀਰ

ਅੱਗੇ ਅੰਤਿਮ ਅਵਸਥਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਰਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਅੰਦਰ ਜਾਗਰਤੀ
ਦੇ ਨਗਾਰੇ ਵਜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਇਥੋਂ ਦਾ ਮੰਤਰ ਹੈ :

ਯਾ ਦੇਵੀ ਸਰਵ ਭੂਤੋਸ਼ ਨਿਦਾਰੂਪੇਣ ਸੰਸਥਿਤ
ਨਮਸਤਸ਼ਯੈ ਨਮਸਤਸ਼ਯੈ ਨਮਸਤਸ਼ਯੈ ਨਮੋਨਾ ।

(ਦੁਰਗਾਸਪਤਸ਼ਾਂਤੀ)

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਆਪਣਾ ਇਥੋਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਧਿਆਤਮਕ
ਹੈ, ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਵਿਅੰਗ ਪੂਰਵਕ ਬੋਲੇ--ਹਾਂ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੀ
ਅਸੀਂ ਦਿਨ ਨੂੰ ਰਾਤ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਿਨ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ।

ਯਾ ਨਿਸ਼ਾ ਸਰਵਭੂਤਾਨਾ ਤਸ੍ਯਾਂ ਜਾਗ੍ਰਤਿ ਸੰਯਮੀ
ਯਸ੍ਯਾਂ ਜਾਗ੍ਰਤਿ ਭੂਤਾਨਿ ਸਾ ਨਿਸ਼ਾ ਪਸ਼ਯਤੇ ਮੁਨੇ :

(ਗੀਤਾ 2/69)

ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਜਾਗਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੁੱਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ
ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਸੌ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਰਾਤ ਦੇ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ
ਜਾਗਦੇ ਹਾਂ । ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਪੰਛੀ (ਭਾਵ ਉਲੂ) ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ
ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ ।

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਅੰਗ ਤਾਂ "ਮਲਾਹ ਦੇ ਤੀਰ
ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ" । ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਲੱਗੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਕਰੇ ਗੰਭੀਰ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਗਲਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ । ਇਸ ਮੁਲਕ
ਦੇ ਪੰਛੀ ਵੀ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਤੋਤਾ ਜਟਾਉ, ਗਰੁੜ,
ਕਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਲੂ ਦੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ
ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਖਾਸੀਅਤ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਵੈਸ਼ੇਸ਼ਿਕੀ
ਮੱਤ ਨੂੰ ਉਲੂਆਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਿਉਂ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਰਾਜ ਰਿਸ਼ੀ ਜਨਕ ਵਰਗੇ
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਵੀ ਤਾਂ ਏਸੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਹਾਂ ਜੀ, ਏਸੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਨੇ ਤਾਂ
ਸਾਨੂੰ ਚੋਪਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਮਿਥਲੇਸ਼ ਜਨਕ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸੀ-ਮਿਥਿਲਾਯਾ
ਪ੍ਰਦੀਪਤਾਯਾ ਨਮੋ ਦਹਿਤ ਕਿੰਚਨ । ਅਰਥਾਤ, "ਸਾਰੀ ਮਿਥਲਾ
ਜਲਕੇ ਸਵਾਹ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਕੀ ਵਿਗੜਦਾ ਹੈ?"

ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤਵਾਸੀ ਇਹੋ ਹੀ ਆਦਰਸ਼ ਮੰਨ ਕੇ ਚਲਣ ਤਾਂ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੀ ਕੀ ਦਸ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ ?
ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਸੀ ਪਦਮਪਤਰ ਮਿਭਾਂਵਸਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਵਲ ਦਾ ਪੱਤਾ ਜਲ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਅਣਭਿੰਜ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਉਪਮਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੌਖੀ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਇਕ ਦਿਨ ਵੀ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿ ਕੇ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਸਹੀ। ਤੁਸੀਂ ਕੰਵਲ ਦੇ ਪੱਤੇ ਵਾਂਗੂੰ ਅਡੋਲ ਬੈਠੇ ਰਹੋ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਜਾ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਰਾ ਘਰ ਬਾਰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਜਨਕ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ (ਹੀਜੜੇ) ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਡੱਲੇ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਸੁੰਦਰੀ ਦੇ ਸਤਨ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਹੱਸ ਕੇ ਬੋਲੇ--ਤਾਂ ਤਾਂ ਹੀਜੜਾ ਬਨਣ ਵਿਚ ਅਕਿਰ ਅਨੰਦ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਇਕ ਗੱਲ ਦੱਸੋ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀਜੜੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਰਾਮ ਵੈਸਾ ਹੀ ਰਾਵਣ। ਫੇਰ ਧਨੁਸ ਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ? ਅਤੇ ਜੇ ਕਿਤੇ ਰਾਵਣ ਹੀ ਧਨੁਸ ਤੋੜ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ?

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਯੋਗਵਲਕਯ ਨੂੰ ਹੀ ਵੇਖੋ। ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਆਤਮ ਗਿਆਨੀ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ ਅਜਿਹੇ ਆਤਮ ਗਿਆਨੀ ਸਨ ਕਿ ਦੋ-ਦੋ ਪਤਨੀਆਂ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਆਤਮਾ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਮੈਤ੍ਰੇਈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕਾਤਯਾਨੀ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਪਰੰਤੂ ਗਾਰਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਕਿੰਨੇ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਬਿਲਕੁਲ ਬਚਗਾਨੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਗਾਰਗੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਕਰਕੇ ਨੱਕ ਵਿਚ ਦਮ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਬੋਦਲ ਗਏ--ਜੇ ਦਿਆਦਾ ਪੁੱਛੋਗੀ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਗਰਦਨ ਕੱਟੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਵੇਗੀ।

ਮੈਂ--ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਤਿਆਗੀ ਸਨ।

ਭਰਮਤੋੜ--ਅਜਿਹੇ ਤਿਆਗੀ ਸਨ ਕਿ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਕਵਾ ਕੇ ਘਰੇ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਬਾਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਨਾ ਲੈ ਜਾਵੇ।

ਮੈਂ--ਇਥੋਂ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਿੰਨੇ ਨਿਰਲੇਪ ਸਨ ?

ਭਰਮਤੋੜ--ਅਜਿਹੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੱਕ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕਰੋਧ ਚੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਭ੍ਰਿਗੂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ ਲੱਤ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਰਗਵ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਧੌਣ ਉਡਾ ਦਿਤੀ।

ਮੈਂ--ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਵਸਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਮਿਤਰ ਕਿਵੇਂ ਸਨ ?

ਭਰਮਤੋੜ--ਦੋਵੇਂ ਵੇਸ਼ਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧੀ ਸਨ। ਇਕ ਉਰਵਸ਼ੀ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਨੇ ਮੇਨਕਾ ਨੂੰ ਗਰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਾਲ ਅਪਸਰਾਵਾਂ ਜਾਣਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੈਂ--ਦੇਵਰਿਸ਼ੀ ਨਾਰਦ ਕਿੰਨੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਭਗਤ ਸਨ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਕਿ ਮੋਹਿਨੀ ਨੇ ਬਾਂਦਰ ਵਾਂਗੂੰ ਨਚਾ ਦਿਤਾ। ਜੀ ਹਾਂ, ਇਥੋਂ ਦੇ ਮੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਸਦਾ ਹੀ ਉਂਗਲੀ ਤੇ ਨਚਾਉਂਦੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਅੱਖ ਮਾਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਪੱਸਿਆ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੈਂ--ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਤੇ ਵਿਭੀਸ਼ਣ ਕਿੰਨੇ ਧਰਮਾਤਮਾ ਸਨ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ--ਇਕ ਨੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਮਰਵਾਇਆ ਦੂਜੇ ਨੇ ਭਾਈ ਨੂੰ। ਭਗਵਾਨ ਅਜਿਹੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇ।

ਮੈਂ--ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ ਕਿੰਨੇ ਮਰਿਆਦਾ ਪਾਲਕ ਸਨ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਜਿਹੜੇ ਭਰੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਦਰੋਪਦੀ ਨੂੰ ਨੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਵੀ ਮੇਨ ਧਾਰੀ ਬੈਠੇ ਰਹੇ।

ਮੈਂ--ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ ਕਿੰਨੇ ਮਹਾਨ ਸਨ।

ਭਰਮਤੋੜ--ਕਿ ਸਵਾਰਥ ਵਾਸਤੇ ਏਕਲਵਯ ਵਰਗੇ ਚੇਲੇ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਕਟਵਾ ਦਿਤਾ। ਅੱਜ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਅੰਗੂਠਾ ਵਿਖਾ ਦਿੰਦਾ।

ਮੈਂ--ਅਰੁਣਿ ਕਿੰਨੇ ਗੁਰੂ ਭਗਤ ਸਨ ।

ਭਰਮਤੋੜ--ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਖੇਤ ਨੂੰ ਵਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਖੁਦ ਹੀ ਉਥੇ ਲੇਟ ਗਏ । ਉਹ ਨਿਰੋਲ ਮੂਰਖਤਾ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਵਿਖਾ ਗਏ ਹਨ । ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਤੇਲ ਨਾ ਹੋਣ ਤੇ ਦਿਨ ਭਰ ਸੁੱਕੇ ਪੱਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਲਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ ।

ਮੈਂ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਦੀ ਕੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਲੋੜ ਸੀ-ਲਾਭ ਸੀ । ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਨ ਚਲਾਕ ਸਨ । ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਘੱਟ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਭਗਤੀ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਘੜੀਆਂ ਹਨ । ਅਚਾਰੀਆ ਲੋਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਗਊਆਂ ਚਰਵਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਲੱਕੜੀ ਕਟਵਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਹਰ ਇਕ ਕਥਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਮਨੋਰਥ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਪੁੱਛੇ ਕਿਸੇ ਦਰਖਤ ਨਾਲੋਂ ਅਮਰੂਦ ਤੋੜ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ । ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸੰਖ-ਲਿਖਤ ਕਥਾ ਰਚ ਲਈ ਗਈ । ਕਿਸੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਗਊ ਦੇ ਕੇ ਖੋਹ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ ਉਸਨੂੰ ਡਰੋਣ ਵਾਸਤੇ ਰਾਜਾ ਨ੍ਰਗ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਘੜ ਲਈ ਗਈ । ਰਾਜਾ ਨ੍ਰਗ ਨੇ ਐਨੇ ਹਜ਼ਾਰ ਗਾਵਾਂ ਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਗਈਆਂ ਪਹਾੜ ਵਿਚ । ਇਕ ਗਾਂ ਭੁੱਲੀ ਭਟਕੀ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੱਕ ਗਿਰਗਿਟ ਬਣ ਕੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ । ਜੇ ਨ੍ਰਗ ਦੇ ਵੰਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਰਾ ਅਕਲ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਫੇਰ ਕਦੇ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਗੋਦਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕੌਣ ਬਹਿਸ ਕਰੇ? ਪਰ ਵੇਖੋ, ਏਸੇ ਭਾਰਤ ਭੂਮੀ ਉਪਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਰਾਜੇ ਹੋ ਗੁਜਰੇ ਹਨ । ਭਰਤ ਕਾਰਨ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਨਾਂ ਭਾਰਤ ਪਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਸ਼ਿਅੰਤ ਇਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਹੀਰੋ ਸਨ-ਗਹਿਣੇ ਸਨ, ਭੂਸ਼ਣ ਸਨ ਉਹ ਇਥੋਂ ਦੇ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਦੁਸ਼ਿਅੰਤ ਨੇ ਕੰਵਾਰੀ ਰਿਸ਼ੀ ਕੰਨਿਆਂ ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਨੂੰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਪਹਿਚਾਨਣ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਅਜਿਹੇ ਨੀਚ ਅਤੇ ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਹੀਰਾ ਆਖਦੇ ਹੋ ? ਭੂਸ਼ਣ ਆਖਦੇ ਹੋ ? ਭੂਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਦੂਸ਼ਣ ਆਖੋ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ! ਦੁਸ਼ਿਅੰਤ ਨਾਂ ਵੀ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੀ ਸੂਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਇਥੇ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਇਕ ਕਾਮੀ ਅਤੇ ਭੋਗ ਵਿਲਾਸੀ ਰਾਜੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ । ਰਾਜਾ ਯਯਾਤੀ ਦੀ ਵਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਇੰਦਰੀ ਸਥਿਲ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਵੀ ਯੌਨ ਲਾਲਸਾ ਨਹੀਂ ਮਿਟੀ ਤਾਂ ਪੁੱਤਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਉਧਾਰ ਮੰਗ ਕੇ ਸੰਭੋਗ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹਾ ਮਹਾਨ ਕਾਮਵਾਸਨਾ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮਿਲੂਗਾ ?

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ ? ਏਸੇ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਸ਼ਿਵੀ ਦਘੀਚੀ ਵਰਗੇ ਆਦਰਸ਼ ਦਾਨੀ ਵੀ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਹਾਂ ਰਾਜਾ ਸ਼ਿਵੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਾਸ ਵੱਢ ਕੇ ਦਾਨ ਕੀਤਾ । ਦਘੀਚੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੱਡੀ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ । ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਨੱਕ ਵੱਢ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਉ। ਤਾਂ ਕੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਦਰਸ਼ ਮੰਨ ਲਊਂਗਾ ?

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਦੋ-ਟੁਕ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜਵਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੁੱਝਦਾ । ਪ੍ਰੰਤੂ ਵੇਖੋ, ਇਹ ਸਭ ਚਰਿਤਰ ਆਦਰਸ਼ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਅਸ਼ਵਤਥਾਮਾ ਬਲਿਵ੍ਯਾਸ ਹਨੂਮਾਂਸ਼ਚ ਵਿਭੀਸ਼ਣ

ਕ੍ਰਪ: ਪਰਸ਼ੁਰਾਮਸ਼ਚ ਸਪਤੈਤੇ ਚਿਰਜੀਵਿਨ :

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਬੋਲੇ--ਇਸ ਸਲੋਕ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮਨੋਰਥ ਸਮਝੋ । ਦਰਿੰਦਰ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਮੂਰਖ ਰਾਜਾ, ਖੁਸ਼ਾਮਦੀ ਪੰਡਤ, ਅੰਨ੍ਹਾ ਭਗਤ, ਕ੍ਰਿਤਘਣ ਭਾਈ ਦੰਡੀ ਅਚਾਰੀਆ ਅਤੇ ਕਰੋਧੀ ਪਰੋਹਿਤ -- ਇਹ ਸੱਤੇ ਚਰਿਤਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਭੂਮੀ ਉਪਰ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣਗੇ । ਇਹ ਮੁਲਕ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਸਮਝੋ ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਕ

ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਕੇ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਚਰਿਤਰ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਜਚਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਵੇਖੋ ਸਤੀ ਸਵਿਤਰੀ, ਵਰਗੀਆਂ ਦੇਵੀਆਂ ਏਸੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਇਹਨਾਂ ਦੇਵੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ। ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਦਰੋਹ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਆਦਰਸ਼ ਮੰਨਦੇ ਹੋ? ਅੱਜ ਜੇ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੂਗਾ? ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਤੀ ਸਵਿਤਰੀ ਵਰਗੇ ਵਿਖਿਆਨ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਿੰਦਾ। ਧਿਆਨ ਰੱਖੀ, ਇਹ ਚਰਿਤਾਵਲੀ ਮੇਰੇ ਘਰੇ ਨਾ ਚਲੀ ਜਾਵੇ।

ਮੈਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਆਖਿਆ--ਇਹਨਾਂ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਸਦਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਧਰਮ-ਪ੍ਰਾਣ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਆਖਿਆ--ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਆਖਦੇ ਹੋ। ਇਥੇ ਅਜਿਹੇ ਬੇਜੋੜ ਨਮੂਨੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮੋਰਧਵਜ ਉਪਰ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਜੀ ਦਾ ਪਾਗਲਪਣ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰਕੇ ਮਹਿਮਾਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਸਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤ ਆਖੇਗੇ ਜਾਂ ਪਾਲਗਪਣ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦਾ ਪਾਲਗਪਣ ਚੜ੍ਹਦਾ ਸੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦਾ ਪਾਗਲਪਣ। ਇਕ ਔਰਤ ਉਪਰ ਪ੍ਰਤੀਬੁੱਧਤਾ ਦੀ ਸਨਕ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਹੜੀ ਪਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੇ ਲੱਦ ਕੇ ਵੇਸ਼ਵਾ ਦੇ ਕੋਠੇ ਤੇ ਸੰਭੋਗ ਕਰਾਉਣ ਲੈ ਗਈ। ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਦਰਸ਼ ਸਮਝਦੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਛੋਕ ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਨ। ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਇਥੋਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਉੱਚੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਉਪਰ ਚਲਦੇ ਸਨ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਜੀ ਰਾਜੇ ਦੇ ਕੋਲੇ ਬਲ ਸੀ ਬੁੱਧੀ ਨਹੀਂ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਕੋਲ ਬੁੱਧੀ ਸੀ ਬਲ ਨਹੀਂ। ਇੱਕ-ਇੱਕ ਗੱਲ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਗੱਲ

ਤੇ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਧਨੁਸ ਚੜ੍ਹਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਦੀ ਜੀਭ ਤੇ ਸ਼ਰਾਪ ਚੜ੍ਹਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਚਨ ਘੜ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਖੁੰਦਕ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਣਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਣ ਗਏ ਹਨ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਇਥੇ ਤਾਂ ਇਹ ਪਰੰਪਰਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਣ ਜਾਏ ਪਰ ਵਚਨ ਨਾ ਜਾਈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਜੀ ਇਹੀ ਤਾਂ ਮੂਰਖਤਾ ਹੈ। ਸਿਧਾਂਤ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਬਣੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣੇ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਾਧਨ ਹਨ, ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਉਹ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਿਸ ਕੰਮ ਦੇ?

ਭੱਠ ਪਿਆ ਸੋਨਾ ਜਿਹੜਾ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਵੇ

(ਵਾ ਸੋਨਾ ਕੇ ਜਾਰੀਏ ਜਾ ਸੋ ਟੁਟੈ ਕਾਨ)।

ਅੱਜ ਬਚਪਨ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਤੁਹਾਡੇ ਮੋਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ ਕੀ ਉਸਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਆਪਣਾ ਪੈਰ ਕਟਵਾ ਦਿਉਗੇ?

ਮੈਂ ਕਿਹਾ--ਪਰ ਸਿਧਾਂਤ ਤਾਂ ਮੌਜਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਬਦਲਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹਨ? ਕਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਤੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਵਾਂਗੂੰ ਪੂਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਜੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਜਾਏਗੀ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਪੁੰਤੂ ਜਿਹੜੇ ਸਿਧਾਂਤਵਾਦੀ ਹਨ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਦਫ਼ਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਝੇ ਹੀ ਚਲਦੇ ਨੇ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਨਾ ਚੱਲਣ। ਪਰੰਤੂ ਬੁੱਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਚਲਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਮੰਨ ਲਵੋ, ਕੋਈ ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ--ਪੂਰਬ ਵੱਲੀ ਜਾਓ--ਹੁਣ ਜੇ

ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੱਕ ਦੀ ਸੇਧ ਵਿਚ ਤੁਰਦਾ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦਰਖਤ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਥੇ ਜ਼ਿੰਦ ਫੜ ਲਵੇ ਕਿ "ਇਕ ਇੰਚ ਦਰਖਤ ਦੇ ਐਧਰ ਜਾਂ ਉਧਰ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਊਂਗਾ" ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਆਦਰਸ਼ ਆਖੋਗੇ ਜਾਂ ਬੇਵਕੂਫੀ। ਏਸੇ ਅਖੌਤੀ ਕਾਰਨ ਕਿੰਨੇ ਰਾਜੇ ਵੱਢ ਕੇ ਮਰ ਗਏ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ਜਲਕੇ ਮਰ ਗਈਆਂ, ਕਿੰਨੇ ਮਹਿਲ ਖੰਡਹਰ ਬਣ ਗਏ। ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਬੇਵਕੂਫੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਫੇਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੌਰਾਣਿਕ ਕਥਾਵਾਂ ਕਿਉਂ ਬਣੀਆਂ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਆਖਣ ਲੱਗੇ--ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਠੱਗਣ ਵਾਸਤੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਸੂਦਰਾਂ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿਚ ਰਖਣ ਲਈ, ਐਨੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਘੜੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਕਥਾਕਾਰ ਜਿਸ ਨੈਤਿਕ ਆਦਰਸ਼ ਦਾ ਚਿਤਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਸਨੂੰ ਆਕਾਸ਼ ਉਪਰ ਹੀ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਤੀਬਤਾ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵਿਖਾਉਣੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸਤੀ ਦੇ ਆਂਚਲ ਵਿਚੋਂ ਅੱਗ ਦੀ ਲਾਟ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਪਤੀ ਨੂੰ ਯਮਰਾਜ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਖੋਹਕੇ ਲੈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਸੂਰਜ ਦੇ ਪਰੀਏ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਕਾਲ ਦੀ ਗਤੀ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਚਾਪਲੂਸੀ ਵਾਲੇ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਫੋਟੋ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਰਟੂਨ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਪੌਰਾਣਿਕ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਉਹੀ ਮੁੱਲ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਚ ਰੱਖੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਜੰਗਾਲ ਲੱਗੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਖਾਵੇ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਵਰਤਣ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ।

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਚਰਿਤਰ-ਚਿਤਰਣ ਵਿਚ ਐਨੀ ਚਾਪਲੂਸੀ ਕਿਉਂ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਜੀ ਚਾਪਲੂਸੀ ਸਾਡੇ ਖੂਨ ਅੰਦਰ

ਹੀ ਹੈ, ਵੈਦਿਕ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਖਦੇ ਆਖਦੇ ਆਕਾਸ਼ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾਲ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇਹਿ ਗਿਰੀ ਚਰਣ ਦੇਹਿ ਹਨੂੰਮੰਤਾ, ਸੋ ਚਲਿ ਜਾਹਿ ਪਤਾਲ ਤੁਰੰਤਾ"। ਵਿਚਾਲੇ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵੇਖੋ ਨਾ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਚਾਪਲੂਸੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਵੱਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੰਨਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿਤਾ। ਸਥੂਲ ਉਭਰੇ ਮੰਮੇ ਪਸੰਦ ਆਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਲਸਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਹਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਹੱਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੱਦ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਮੁਖਮਸਤੀਤਿ ਵਕਤਵਯੰ ਦਸ਼ਹਸਤਾ ਹਰੀਤਕੀ : ਜਿਸਦੇ ਜਿਹੜੀ ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਈ ਲਿਖ ਦਿਤੀ। ਕੋਈ ਪਹਾੜ ਉਠਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਸਮੁੰਦਰ ਸੁਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਦੰਦਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਚਾਰ ਨੈਣੀ, ਕੋਈ ਪੰਜ ਨੈਣੀ, ਕੋਈ ਛੇ ਨੈਣੀ ਕੋਈ ਦਸ ਨੈਣੀ। ਕੋਈ ਚਾਰ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲਾ, ਕੋਈ ਅੱਠ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਸੈਂਕੜੇ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲਾ। ਕੋਈ ਇਕ ਸੌ ਸਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਸੰਭੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਚਾਪਲੂਸੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਡੁਬੋ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ--ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਿਮਾਗੀ ਕਲਪਨਾ ਹੀ ਹੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਵਿਅੰਗ ਪੂਰਵਕ ਬੋਲੇ--ਜਦ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਪੰਡਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਢੀਠਤਾ ਕੌਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਇਥੇ ਇਕ ਮਹਾਂਵੀਰ ਜੀ ਆ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੂਛ ਵਿਚ ਬੰਨ ਲੈਣ। ਇਕ ਅਗੱਸਤਯ (ਮਿੱਤਰਾ ਧਰੁਣ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਇਕ ਰਿਸ਼ੀ) ਮੁਨੀ ਆ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਕਾ ਦੇਣ। ਇਕ ਵਰਹਾ ਅਵਤਾਰ ਹੋ ਜਾਏ, ਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਨੂੰ ਉਠਾਕੇ

ਛੁੱਟਬਾਲ ਵਾਂਗੂੰ ਸੁਟ ਦੇਵੇ । ਇਕ ਵਾਮਨ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਪੁਲਾਂਘ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਚੰਦਰਮਾ ਨੂੰ ਮਿਣ ਲੈਣ । ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਾਲੇ ਖੋਜਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ । ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਅਵਤਾਰ ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਕ ਅਵਤਾਰ ਹੁਣ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਣ । ਇਕ ਹਾਕ ਨਾਲ ਅਨਾਜ ਦਾ ਪਹਾੜ ਬਣ ਜਾਵੇ । ਇਕ ਤੀਰ ਨਾਲ ਦੁੱਧ-ਦਹੀ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਭਰ ਜਾਣ ।
ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਚਾਪਲੂਸੀ ਦੀ ਛੱਟੀ ਹੀ ਪੋਚ ਦਿਤੀ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਹਸਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਜੀ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਵੰਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਹਾਂ ? ਖੂਨ ਦਾ ਧਰਮ ਕਦੇ ਛੁਟਦਾ ਹੈ ? ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਹਨ ਹੀ । ਕਲਪਨਾ-ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਭਾਰ ਵੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਉਪਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਔਛਾ ਭਾਈ ! ਆਪਣੀ ਐਲਬਮ ਲੈ ਜਾਉ । ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਆਦਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੇ । ਮੈਂ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਹਾਂ ।

ਸੱਤਯ ਨਾਰਾਇਣ

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਲੱਸੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਘਰ ਸਤਯਨਾਰਾਇਣ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਪੂਜਾ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਸੱਚੀ ? ਪੰਤੂ ਕਿਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸੱਚ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਝੂਠ ਦੀ.....

ਮੈਂ ਕੰਨਾਂ ਉਪਰ ਹੱਥ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ

ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ

ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਭਗਵਾਨ ਨਾਲ ਮਖੌਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ।

ਸੱਤਯ ਨਾਰਾਇਣ

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮਖੌਲ ਮਸ਼ਖਰੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਕਰਦੇ ਹੋ ।

ਮੈਂ--ਉਹ ਕਿਵੇਂ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਆਖਿਆ--ਲਉ ਪੂਜਾ ਦਾ ਢੰਗ ਹੀ ਵੇਖ ਲਵੋ ।

ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਪੂਜਾ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਆਸਨੰ ਸਵਾਗਤੰ ਪਾਦਮਧਯੁਮਾਚਨੀਯਕਮ
ਮਧੂਪ੍ਰਕਾਚਮਨੀ ਸਨਾਨੰ ਵਸਨੰ ਭਰਣਾਨਿ ਚ
ਰੀਧਧੂਪਦੀਪਨੈਵੇਧਾਨਿ ਵਿਸ੍ਰਜਨਜ

ਪਹਿਲਾਂ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਬੁਲਾਵਾ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਸਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਈਹਾਜਗਾਚ, ਈਹਤਿਸ਼ਨ, ਇਦਮਾਸਨ ਗ੍ਰਹਾਣ। (ਇਥੇ ਆਇਆ ਜਾਏ, ਬੈਠਿਆ ਜਾਏ, ਆਸਣ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ)। ਤਾਂ ਪਾਦਿਆਰਯ (ਯਾਨੀ ਚਰਨ ਧੋਣ ਦਾ ਜਲ)। ਮੁੱਖ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਵੇਂ ਬਰਤਨ। ਫੇਰ ਮਧੂਪ੍ਰਕ ਭਾਵ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਜਲਪਾਨ। ਇਸਨਾਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਜਲ। ਪਹਿਨਣ ਵਾਸਤੇ ਨਵੇਂ ਵਸਤਰ ਫੁੱਲ, ਮਾਲਾ, ਚੰਦਨ, ਧੂਫ, ਕਫੂਰ ਆਦਿ ਸੁਗੰਧਿਤ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਭੋਟਾ ਚੜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਭਾਂਤਿ-ਭਾਂਤਿ ਦੇ ਭੋਜਨ ਪਦਾਰਥ।

ਘ੍ਰਿਤਪਕਵੇ ਹਵਿਯਾਨੰ ਪਾਯਸੰ ਚ ਸਸ਼ਕਰਮ

ਨਾਨਵਿਦੰ 'ਚ ਨੈਵੇਧੰ ਵਿਸ਼ਣੋ ਮੇ ਪ੍ਰਤੀਗਾਹਾਤਮ

ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ "ਘ੍ਰਿਤੁ ਵਿਚ ਬਣੇ ਹੋਏ ਇਹ ਪਕਵਾਨ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਬਣੀ ਹੋਈ ਖੀਰ ਆਦਿ ਹੋਰ ਸਵਾਦੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਭੋਗ ਲਗਾਵੇ।"

ਅਸਲ ਵਿਚ ਭੋਗ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਹੀ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਫੇਰ ਵੀ ਮਥੇਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਸਾਮਣੇ ਪਾਨਸੁਪਾਰੀ ਵੀ ਭੋਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਲਵੰਗਕਪੂਰਯੁਤੰ ਤਾਂਬੁਲੰ ਸੁਰਪੁਜਿਤਮ

ਪ੍ਰੀਤਯਾ ਗ੍ਰਹਾਣ ਦੇਵੇਸ਼ ਮਮ ਸ਼ੇਖਯੰ ਵਿਵ੍ਰਧਯ

ਲੋਗ ਕਪੂਰ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਪਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਸ਼ੇਖ ਫਰਮਾਈਏ।" ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਆਰਤੀ ਉਤਾਰਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵਜਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੁਜਿਤੇਜਸਿ ਪ੍ਰਸੀਦ। ਸਵਸਥਾਨੰ ਗੱਧ। ਅਪਰਾਧੰ ਕਸ਼ਮਸਵ।" ਤੁਹਾਡੀ ਪੂਜਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੋ। ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਵੋ। ਜੇ ਕੋਈ ਭੁੱਲ ਚੁਕਾ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਫ਼ ਕਰਨੀ।" ਜੇ ਇਹ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਦਿਲਲਗੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ ਜੀ। ਅਤੇ ਐਨੀ ਸਾਰੀ ਆਉਂਡਗਤ ਕਿਸਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੁੱਛ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਚਮਕਦਾਰ ਕੂਲੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੇ ਘਸਦੇ ਘਸਦੇ ਗੁਲਾਬ ਜਾਮਨ ਜਾਂ ਕਾਲੇ ਜਾਮਨਾਂ ਵਰਗੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਝਮਦੇਸ਼ਵਰ (ਸ਼ਿਵਲਿੰਗ) ਅਤੇ ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ (ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ) ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸ਼ਿਵ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ ਬੇਲੇ-ਨਸਵਦੇਚਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਰਮ ਪਰਿਹਾਸੰ ਦਦਾਤਿ ਇਤਿ ਨ੍ਰਮਦ; ਤੱਤਪ੍ਰਕਾਰਕ : ਈਸ਼ਵਰ : ! ਯਾਨੀ ਹਾਸੇ-ਮਖੌਲ ਵਾਲੇ ਭਗਵਾਨ। ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿਚ ਐਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮੇਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਲੱਭੂ ਵੀ ਵੰਡ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਨੇਮਾ ਨਾਲੋਂ ਸਸਤਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਖੇਡ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਗੰਭੀਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਬੁੱਢੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਕਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਲੜਕੀਆਂ ਗੁੱਡੀ ਨੂੰ ਦੁਲਹਨ ਵਾਂਗੂੰ ਸਜਾ ਕੇ ਖੇਡਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ ਤੁਹਾਡੇ ਕੁੜਮ ਲੱਗਦੇ ਹੋਣ।

ਮੈਂ--ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੇਲੇ--ਸੁਣੋ, ਜੰਝ ਵਿਚ ਕੁੜਮ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਖਾਤਿਰਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰੀ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਪੂਜਾ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਸਣ, ਪਾਣੀ, ਸ਼ਿਨਾਨ, ਜਲਪਾਨ, ਫੁੱਲਮਾਲਾ, ਖੁਸ਼ਬੂ, ਮਠਿਆਈਆਂ, ਪਾਨ ਸੁਪਾਰੀ, ਧੋਤੀ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਿ ਗ਼ਲਤੀ ਭੁਲ ਚੁਕਾ ਮਾਫ਼ ਕਰਨੀ। ਤਾਂ ਫਰਕ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ (ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ) ਨੂੰ ਚੁਲੀ ਭਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਭੋਗ ਲਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਵੇਂ ਹੀ ਬਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਸਤਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੂਤ ਦੀ ਅੱਟੀ ਵੀ ਸਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਘੰਟੇ ਵਜਾ ਕੇ ਵਿਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ-ਸਵਸਥਾਨੰ ਗੱਫ। ਅਸਲੀ ਕੁੜਮ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਜੇ ਇੰਝ ਆਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਨਰਥ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਗਵਾਨ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁੜਮ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਸਮਧੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਸਮਾਨ ਬੁੱਧੀਵਾਲਾ'। ਜੇਕਰ ਭਗਵਾਨ ਵਿਚ

ਵੀ ਐਨੀ ਬੁੱਧੀ ਹੋਵੇ ਜਿਨੀ ਜਜਮਾਨ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਈਸ਼ਵਰ ਹੀ ਬਚਾਉਣ ।

ਮੈਂ--ਪ੍ਰੰਤੂ ਪੂਜਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਥਾ ਵੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਹਾਂ, ਪੂਜਾ ਹੈ ਨਾਟਕ, ਕਥਾ ਹੈ ਨਾਵਲ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਸੱਤਯਨਰਾਇਣ ਵਰਤ ਕਥਾ ਕੱਢਦੇ ਹੋਏ ਆਖਿਆ--ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਸੁਣ ਲਵੋ । ਪੰਡਤ ਜੀ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਸੰਖ ਵਜਾ ਕੇ ਜਿਹੜੀ ਕਥਾ ਕਰਨਗੇ, ਉਸ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ । ਇਕ ਵਾਰੀ ਨੈਮਿਸ਼ਾਰਣਯ (ਅੱਜ ਕੱਲ ਇਸਨੂੰ ਨੀਮਖਾਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਥਾਨ ਸੀਤਾਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੈ) ਵਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਗੋਸ਼ਟੀ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ । ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸੋਧਾ ਰਸਤਾ ਲੱਭਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ, ਘੱਟ ਖਰਚ ਨਾਲ, ਘੱਟ ਮਿਰਨਤ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ।

ਸਵਲਪ੍ਰਸ਼ਨ: ਸਦਲਪਵਿਤੈ: ਸਵਲਪਕਾਲੈਸ਼ਚ ਸਤਮ

ਯਥਾ ਭਵੇਤ ਮਹਾਪੁਨਯੰ ਤਥਾ ਕਥਯ ਸੂਤ ਨ :

ਕਾਨਫਰੰਸ (ਗੋਸ਼ਟੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੂਤ ਜੀ ਨੇ ਇਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਕੋਲੋਂ ਪੁਛਿਆ ਸੀ-

ਮ੍ਰਤਯਾਲੋਕੇ ਜਨਾ: ਸਰਵੇ ਨਾਨਾਕਲੇਸ਼ਸਮਨਿਵਤਾ:

ਤਤਕਥੰ ਸ਼ਮਯੈਨਾਥ ਲਘੁਪਾਇਨ ਤਦਦ

ਅਰਥਾਤ "ਮਿਰਤੁਲੋਕ ਵਿਚ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹਨ । ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸੋਧਾ ਢੰਗ ਦੱਸੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੰਦਖਲਾਸੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ।" ਤਾਂ ਪਰਮਦਿਆਲੂ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਇਹ ਤਕਰੀਬ ਦੱਸੀ ਸੀ-

ਸਤਯਨਰੈਣਸਯੈਤਦ ਵ੍ਰਤੰ ਸਮਯਗ ਵਿਧਾਨਤ :

ਕਤਵਾ ਹਿ ਸ੍ਵਦੁਖੇਭਯੋ ਮੁਕਤੋ ਭਵਤਿ ਮਾਨਵ :

ਅਰਥਾਤ "ਸੱਤਯਨਾਰਾਇਣ ਦੀ ਪੂਜਾ ਵਿਧੀਪੂਰਵਕ ਕਰਨ ਨਾਲ

ਮਨੁੱਖ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।" ਐਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਤਾਂ ਪੂਜਾ ਦੀ ਵਿਧੀ ਯਾਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਾ ਹੁਸ਼ਾ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ।

ਰੰਭਾਫਲੰ ਘ੍ਰਤੰ ਕਸ਼ੀਰੰ ਗੋਬੁਮਸਯ ਚ ਚੂਰਣਕਮ

ਅਭਾਵੇ ਸ਼ਾਲੀਚੂਰਣ ਵਾਸਰਕਰਾ ਚ ਗੁੜ ਤਥਾ

"ਪੱਕੇ ਹੋਏ ਕੇਲੇ, ਦੁੱਧ, ਘਿਉ, ਗੁੜ, ਸ਼ੱਕਰ ਅਤੇ ਕਣਕ ਦਾ ਆਟਾ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਚੂਰੀ ਕੁੱਟ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਣਾ ਲਵੋ ।" ਭਗਵਾਨ ਐਨੇ ਦਿਆਲੂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਸਦਾ ਬਦਲ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇ । "ਜੇ ਕਣਕ ਦਾ ਆਟਾ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਚੌਲਾਂ ਦੇ ਆਟੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕੰਮ ਸਾਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ।"

ਬੁੱਧਦੇਵ ਨੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅਸ਼ਟਾਂਗ ਮਾਰਗ ਦੱਸਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਕਸ਼ਟਾਂਗ ਮਾਰਗ ਹੀ ਸਮਝਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਚੁਟਕੀ ਵਿਚ ਹੱਲ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਮਿਸਟਾਂਗ (ਮਠਿਆਈਆਂ ਦਾ ਰਸਤਾ) ਮਾਰਗ ਦਸ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜਾ ਸਾਰਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਸੁਲੱਭ ਹੈ ।

ਪ੍ਰਸਾਦੰ ਭਕਸ਼ਯੇਦ ਭਕਤਯਾ ਨ੍ਰਤਯਗੀਤਾਦਿਕੰ ਚਰੇਤ

ਤਤਸ਼ਚ ਬੰਧੁਭਿ : ਸਾਰਧੰ ਵਿਪ੍ਰਾਂਸ਼ਚ ਪ੍ਰਤੀਭੋਜਯੇਤ

ਅਰਥਾਤ, "ਲੋਕ ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਪਵਾਉਣ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਨਾਚ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਸ਼ੁਗਲ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ । ਭਾਈ-ਬੰਧੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਵੀ ਭੋਜਨ ਛਕਾਇਆ ਜਾਵੇ ।"

ਤਤਕ੍ਰਤਵਾ ਸ੍ਵਦੁਖੇਭਯੋ ਮੁਕਤੋ ਭਵਤਿ ਮਾਨਵ : ਅਰਥਾਤ "ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।" ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਸੋਧਾ ਤਰੀਕਾ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਪ੍ਰੰਤੂ.....

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ-ਏਸੇ 'ਪ੍ਰੰਤੂ' ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ । ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਪੱਕੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਾ ਮਿਲੇ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਨੇ ਸੱਤਯਨਰਾਇਣ ਕਥਾ ਦੇ ਪੰਨੇ ਪਰਤਦੇ ਹੋਏ ਆਖਿਆ-ਪਹਿਲੀ ਕਥਾ ਕਾਸ਼ੀ ਦੇ ਇਕ ਦਰਿੰਦਰ ਬਰਾਹਮਣ ਦੀ ਹੈ। ਭਗਵਾਨ ਤਾਂ ਦਿਆਲੂ ਚਿਤ ਹਨ ਹੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ -

ਸੱਤਯਨਾਰਾ ਵਿਸ਼ਨੂ : ਵਾਂਛਿਤਾਰਥਫਲਪ੍ਰਦ :

ਤਸਯ ਤਵੰ ਪੂਜਨ੍ ਵਿਪ੍ਰ ਕੁਰੁਸ਼ਵ ਵ੍ਰਤਮੁਤਮਮ

"ਸੱਤਨਾਰਾਇਣ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰੋ, ਜਿਹੜੇ ਸਾਰੇ ਮਨੋਰਥਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।" ਉਸੀ ਦਿਨ ਬਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪੈਸੇ ਮਿਲ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ। ਨਫਾ ਵੇਖ ਕੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ -

ਸ੍ਵਦੁਖਵਿਨਿਰਾਇਣ : ਸ੍ਵਸੰਪਤ ਸਸ਼ਨਿਵਤ :

ਸ੍ਵਪਾਵਿਨਿਰਮੁਕਤ : ਦੁਰਲਭੰ ਮੋਕਸ਼ਮਾਪਤਵਾਨ

"ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ, ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ, ਤੋ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੀ ਸੁੱਖ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਮਾਲੋਮਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਗਿਆ ਜਿਹੜੀ ਯੋਗੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ।"

ਮੈਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵੱਲੀ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ-ਕਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੈਂਕੜੇ ਮੰਗਖਾਣੇ ਬਰਾਹਮਣ ਘੁੰਮਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਭਗਵਾਨ, ਇਕ ਉਸੇ ਉਪਰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਮੇਹਰਬਾਨ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ ਵੀ, ਤਾਂ ਮਿਹਨਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦੀ; ਬੈਰ ਜਦੋਂ ਰਸਤਾ ਪਤਾ ਹੀ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਅਜੇ ਤਕ ਵੀ ਮੰਗਤਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਕਿਉਂ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਅਭਾਗਿਆਂ ਨੂੰ ਐਨੀ ਅਕਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਘਿਉ-ਸ਼ੱਕਰ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਲੈਣ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਘਿਉ-ਸ਼ੱਕਰ ਰਹੇਗਾ।

ਤਾਂਦਿਨੇ ਕਾਸ਼ਤਮੂਲਯੰ ਚ ਦਿਗੁਣੰ ਪ੍ਰਾਪਤਵਾਣਸੌ
ਅਤੇ ਉਸੇ ਪੂਜਾ ਦੀ ਬਦੌਲਤ, ਉਸਨੂੰ ਦੌਲਤ, ਪੁੱਤਰ, ਸਵਰਗ, ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਕ ਰਾਜੇ (ਅੰਗਵਜ)

ਨੇ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਤਦਵਤਸਯ ਪ੍ਰਭਾਵਣੰ ਧਨਪੁਤਰਾਨਿਵਤੋਜਭਵਤ

ਇਹਲੋਕੇ ਮੁਖ ਭੁਕਤਵਾ ਚਾਂਤੇ ਸਤਯਪੁਰ ਯਯੇ।

ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੱਸੋ ਇਹ ਵਿਗਿਆਪਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ? ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਦਲਾਲ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਮਾ ਏਜੰਟ ਵਾਂਗੂੰ।

ਮੈਂ--ਪੁੰਤੂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਇਹ ਤਾਂ ਹਨ ਹੀ 'ਹਾਂ' ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਅਲਬੱਤਾ ਰਸੀਲੀ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਸੱਤਯਨਰਾਇਣ ਦੇ ਚਰਿਤਰ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ-ਲੀਲਾਵਤੀ-ਕਲਾਵਤੀ ਵਾਲੀ ਕਥਾ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਹਾਂ ਉਹ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋਵੋਗੇ। ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਨਹੀਂ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਆਵੇਗਾ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਤਾਂ ਸੁਣੋ। ਇਕ ਮਹਾਜਨ ਨੇ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ

ਏਕ ਸਿਮਨ ਦਿਵਸੇ ਤਸਯੇ ਭਾਰਯਾ ਲੀਲਾਵਤੀ ਸਤੀ

ਗਭਿਣੀ ਸਾਜਭਤ ਤਸਯ ਭਾਰਯਾ ਸੱਤਯ ਪ੍ਰਸਾਦਤ।

ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਲੀਲਾਵਤੀ ਨੂੰ ਗਰਭ ਠਹਿਰ ਗਿਆ। ਸੱਤਯਨਰਾਇਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨਾਲ। ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਕੰਨਿਆਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਜਿਸਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ ਕਲਾਵਤੀ। ਮਹਾਜਨ ਨੇ ਸੰਕਲਪ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਫੇਰ ਪੂਜਾ ਕਰੂੰਗਾ। ਪੁੰਤੂ ਬੁਰੀ ਕਿਸਮਤ ਬੇਚਾਰਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦਿਤਾ

ਵਿਵਾਹ ਸਮਯ ਤਸਯਾ : ਤੇਨ ਰੂਸ਼ਟੋਜਤਵਤ ਪ੍ਰਭੂ :

ਭ੍ਰਸ਼ਟ ਪ੍ਰਤਿਰਾਮਾਲੋਕਯ ਸ਼ਾਪੰ ਤਸਮੈ ਪ੍ਰਦਤਵਾਨ

ਦਾਰੂਣੰ ਕਛਿਨੰ ਚਾਸਯ ਮਹਦ ਦੁਖੰ ਭਵਿਸ਼ਯਤਿ

"ਅੱਛਾ ਬਚੂ ਤੂੰ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਮੁਕਰਿਆ ਏਂ, ਹੁਣ ਲੈ ਸਵਾਦ

ਵੇਖ" ਹੁਣ ਸੁਣੋ ਅੱਗੇ ਕੀ ਵਾਪਰੀ । ਮਹਾਜਨ ਆਪਣੇ ਜਵਾਈ ਨਾਲ ਵਿਉਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰ ਗਿਆ । ਉਥੇ ਰਾਜੇ (ਚੰਦ੍ਰਕੇਤੂ) ਦੇ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਈ । ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਚੋਰ ਮਾਲ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ । ਜਿਥੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ (ਸਹੁਰਾ ਤੇ ਜਵਾਈ) ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ । ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਉਥੋਂ ਮਾਲ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਏ । ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਬਤ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਪਾਇਆ, ਬਹੁਤ ਰੋਏ-ਕੁਰਲਾਏ, ਪਰੰਤੂ -

ਮਾਯਯਾ ਸਤਯਦੇਵਸਯ ਨ ਸ਼ਿਤੁੰ ਕੈਸਤਯੋਰਵਚ :
ਸਤਯਨਰਾਇਣ ਦੀ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਫਰਿਆਦ ਨਾ ਸੁਣੀ ।

ਮੈਂ--ਆਖਿਆ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ, ਇਸ ਨਾਲ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਕਲੰਕ ਲਗਦਾ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਬੋਲੇ-ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਹੀ (ਬੱਟਾ) ਕਲੰਕ ਲੱਗੇ, ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਬਾਟਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਜੇ ਉਹ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਲੋਕੀ ਡਰਨਗੇ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਡਰਨਗੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੂਜਾ ਕਿਵੇਂ ਚੜ੍ਹਾਉਣਗੇ ? ਸੱਤਯਨਰਾਇਣ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਦੇਵਤਾ ਨਾ ਸਮਝੋ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਠਾਣੇਦਾਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਹੈ ਕੇ ਦੇਵੇ ਹਸਕੇ ਦੇਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਦੇਵੇ । ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਫਸਾਉਣਗੇ ਕਿ ਜੇਲ ਵਿਚ ਸੜ ਜਾਵੇਗੇ ।

ਮੈਂ-ਅਜਿਹੇ ਭਗਵਾਨ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਪਿਆਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ "ਬਿਨ ਭੈਯ ਹੋਹਿ ਨ ਪ੍ਰੀਤਿ" । ਆਮ ਜਨਤਾ ਪਿਆਰ (ਪ੍ਰੀਤੀ) ਤੋਂ ਐਨਾ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਿੰਨਾ ਭਰ ਨਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਜਾਏ ਕਿ ਸ਼ਾਲਗ੍ਰਾਮ ਨਾਲ ਕੁਝ ਬਨਣ-ਵਿਗੜਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਦੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦੇਣਗੇ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ । ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਸਾਢੇ

ਬਣ ਕੇ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ । ਇਸ ਲਈ ਨਰਾਇਣ ਨੂੰ ਬਦਲਾਖੋਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਫੇਰ ਸਹੁਰਾ ਤੇ ਜਵਾਈ ਛੁੱਟੇ ਕਿਵੇਂ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਬੋਲੇ ਅੱਗੇ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੋਰ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਰੌਚਕ ਹੈ । ਮਾਂ ਧੀ ਘਰੇ ਸਨ । ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਖਬਰ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਹਵਾਲਾਤ ਦੀ ਹਵਾ ਖਾ ਰਹੇ ਨੇ । ਇਕ ਰਾਤ ਕਲਾਵਤੀ ਦੇਰ ਨਾਲ ਘਰੇ ਵਾਪਸ ਆਈ । ਮਾਂ ਤਾੜਨ ਲੱਗੀ, "ਤੂੰ ਐਨੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਕਿਥੇ ਸੀ" ? ਕਲਾਵਤੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੱਤਯਨਰਾਇਣ ਦੀ ਪੂਜਾ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ । ਇਹ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਲੀਲਾਵਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ । ਉਸਨੇ ਵੀ ਲੱਗਦੇ ਹੱਥ ਹੀ ਪੂਜਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਭਗਵਾਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ -

ਅਪਰਾਧ ਚ ਮੇ ਭਾਰਤੁੰ : ਜਾਮਾਤੁ : ਕਸੰਤੁਮ੍ਹਸਿ ਅਰਥਾਤ,
ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਜਵਾਈ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦੇਵੇ" ।

ਵ੍ਰਤਨਾਨੰਨ ਸੰਤੁਸ਼ਟ : ਸੱਤਯਨਰਾਯਣ : ਪ੍ਰਭੂ :

ਭਗਵਾਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਰਾਜੇ (ਚੰਦ੍ਰਕੇਤੂ) ਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਵਿਖਾਇਆ-

ਦੇਯੰ ਪਨੰ ਚ ਤਤਸ੍ਰਵੰ ਗ੍ਰਹੀਤੰ ਯਤ ਤਵਯਾਜਧੁਨਾ

ਨੋ ਚੇਤ ਨਾਸ਼ਯਿਸ਼ਯਾਮਿ ਸਰਾਜਯਧਨਪੁਤਰਕਮ

ਅਰਥਾਤ, "ਮਹਾਜਨਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਧਨ ਦੌਲਤ ਵਾਪਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਛੱਡ ਦੇਵੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰਾਜ ਭਾਗ ਸਮੇਤ ਤੇਰਾ ਸਰਵਨਾਸ਼ ਕਰ ਦੇਉਂਗਾ" । ਜੀ, ਭਗਵਾਨ ਕਾਹਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਨਿਚਰ ਹੋਏ । ਜਿਸਨੂੰ ਚਿੰਬੜ ਗਏ, ਉਸਦਾ ਮੂਲ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਬੇਚਾਰਾ ਚੰਦ੍ਰਕੇਤੂ ਕੀ ਕਰਦਾ । ਮਹਾਜਨਾ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਮਾਲ ਸੀ, ਉਸਦਾ ਦੁੱਗਣਾ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ ।

ਪੁਰਾਨੀਤੰ ਤੁ ਯਦ ਦ੍ਰਵਯੰ ਦਿਗੁਣੀਕ੍ਰਤ ਦਤਵਾਨ

ਪਰੇਵਾਚ ਤੋ ਤਤੋ ਰਾਜਾ ਗੱਠ ਸਾਧੋ ਨਿਜਾਸਰਮਮ-ਆਖਿਆ

"ਮਹਾਰਾਜ । ਜਾਓ ਆਪਣੇ ਘਰ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ੋ"।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਚੰਦ੍ਰਕੇਤੂ ਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ

ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਭਗਵਾਨ ਉਸ ਉਪਰ ਵਿਗੜ ਗਏ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਅਚਨਚੇਤ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਲਾਵਤੀ ਦਾ ਜੋਬਨ ਵਿਰਹਾ ਦੇ ਸੇਕ ਨਾਲ ਕੁਮਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਉਹ ਦੁਸ਼ਟ ਰਾਜਾ ਬੰਦ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਹੈ । ਉਹ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ । ਜੀ, ਜੋਰਾਵਰ ਅਤੇ ਗਿਰਗਿਟ ਨੂੰ ਰੰਗ ਬਦਲਦੇ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਦਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ । ਬੋਲੇ--ਵੇਖੋ ਇਕ ਸਨ ਉਗਰਦੇਵ ਸ਼ਾਸਤਰੀ । ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਭੋਜਨ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਪਤਨੀ ਦੀ ਧੌਣ ਮਰੋੜਨ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਗਰਮ ਗਰਮ ਕਚੌਰੀਆਂ ਪਰੋਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਪਤਨੀ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਚੰਦਰਹਾਰ ਲਿਆ ਕੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ । ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦਾਲ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਲੂਣ ਜਿਆਦਾ ਪੈ ਗਿਆ ਚੰਦਰਹਾਰ ਲਾਹ ਕੇ ਲੈ ਗਏ । ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਤਯਦੇਵ ਵੀ ਉਗਰਦੇਵ ਵਰਗੇ ਹੀ ਲੱਗਦੇ ਹਨ । ਕਸਣੇ ਰੁਸ਼ਟ : ਕਸਣੇ ਤੁਸ਼ਟ : ਨ ਖੀਬਤੇ ਦੇਰ ਨਾ ਰੀਬਤੇ ਦੇਰ ਭਾਵ ਪਲ ਵਿਚ ਤੇਲਾ ਪਲ ਵਿਚ ਮਾਸਾ । ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਮਹਾਜਨ ਨੂੰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬੰਦ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਬੇਟੀ ਕਲਾਵਤੀ ਦੀ ਕਲਾ ਤੋਂ ਮੁਗਧ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਛੁਡਵਾ ਵੀ ਦਿਤਾ । ਭਗਵਾਨ ਨਾ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਜਰੀਰਦਾਰ ਹੋਏ । ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਸਾਹ ਲਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਬੋਲੇ--ਅਜੇ ਕਿੱਸਾ ਸਮਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ । ਜਦੋਂ ਮਹਾਜਨ ਕਿਸਤੀ ਉਪਰ ਸਮਾਨ ਲੱਦ ਕੇ ਚਲਿਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਨਾਰਾਇਣ ਇਕ ਸਾਧੂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਆ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿਸਤੀ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ ? ਮਹਾਜਨ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਣਜਾਣਾ ਬੰਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਉਸਨੇ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਟਾਲ ਦਿਤਾ ਕਿ -

ਲਤਾਪਤਰਾਦਿਕੰ ਚੈਵ ਵ੍ਰਤਤੈ ਤਰਣੈ ਮਮ-ਅਰਥਾਤ ਕਿਸਤੀ ਵਿਚ ਘਾਹ ਫੂਸ ਆਦਿ ਹੀ ਹੈ । ਭਗਵਾਨ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਮੌਕੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਸਨ । ਫੇਰ ਇਕ ਤੁਣਕਾ ਲਾ ਦਿਤਾ-ਸਤਯੰ ਭਵਤੁ ਤਵਦੁਚ : । ਬੱਸ ਫੇਰ ਕੀ ਸੀ, ਜਿੰਨਾ ਮਾਲ-ਮੱਤਾ ਸੀ

ਸਭ ਘਾਹ ਫੂਸ ਬਣ ਗਿਆ । ਫੇਰ ਤਾਂ ਬੇਚਾਰਾ ਬਾਣੀਆਂ ਲੱਗਿਆ ਸਿਰ ਪਿੱਟਣ । ਭਗਵਾਨ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ- "ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਸਵਾਦ । ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਬੱਚੂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚਾਲਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ। ਲੈ ਦੰਡ ਭੋਗ ਹੁਣ ਛਲ ਕਰਨ ਦਾ ।"

ਵੇਖੋ ਜੀ ਭਗਵਾਨ ਖੁਦ ਆਪਣਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਛੁਪਾ ਕੇ ਸਾਧੂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਉਥੇ ਗਏ ਇਹ ਤਾਂ ਛਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਜੇ ਬੇਚਾਰੇ ਬਾਣੀਏਂ ਨੇ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਅਜਨਬੀ ਨੂੰ ਮਾਲ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਛਲ ਕਪਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹੀ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਇਨਸਾਫ ਹੈ ।

ਬੈਰ ਬੇਚਾਰੇ ਮਹਾਜਨ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ । ਪ੍ਰਸੀਦ ਪੂਜਯਿਸ਼ਯਾਮਿ ਯਥਾ ਵਿਭਵਿਸਤਰੈ : ਅਰਥਾਤ "ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਉਨਾ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਪੂਜਾ ਕਰਾਂਗਾ ।" ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਭਗਵਾਨ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਮਾਲ ਵਾਪਸ ਦੇ ਦਿਤਾ । ਚੁੰਗੀਵਾਲੇ ਅਫਸਰ ਦੇ ਵੀ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਕੰਨ ਕੁਤਰ ਦਿੱਤੇ ।

ਮੈਂ--ਬੈਰ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਬੇਚਾਰਾ ਘਰੇ ਰਾਜ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਪਸ ਤਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ-ਅਜੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਬਾਕੀ ਹੈ ਜੀ । ਜਦੋਂ ਘਰੇ ਖਬਰ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਕਲਾਵਤੀ ਉਤਾਵਲੀ ਹੋ ਕੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਦੌੜੀ । ਜਲਦੀ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈਣਾ ਭੁੱਲ ਗਈ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਚ ਪਰਿਤਯਜਯ ਗਤਾ ਸਾਪਿ ਪਤਿੰ ਪ੍ਰਤਿ
ਬਸ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਫੇਰ ਠਾਣੇਦਾਰ ਵਾਲਾ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ।

ਤੇਨ ਰੁਸ਼ਟ : ਸਤਯਦੇਵੇ ਭ੍ਰਤਾਰੰ ਤਰਣਿੰ ਤਥਾ

ਸੰਹ੍ਰਤਯ ਚ ਧਨੈ : ਸਾਰਧੰ ਜਲੇ ਤਤ੍ਰਾਵਮਜਜਯਤ

ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਰੋਧ ਅਜਿਹਾ ਭੜਕਿਆ ਕਿ ਪੂਰੀ ਕਿਸਤੀ ਹੀ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤੀ । ਇਹ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਕਲਾਵਤੀ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਈ । ਉਸਦੇ ਸਕੇ ਸੰਬੰਧੀ ਰੋਣ ਪਿੱਟਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਭਗਵਾਨ ਮੁਸਕਰਾਏ - 'ਚੱਲੀ ਸੀ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ । ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛੱਡ

ਕੇ । ਮੇਰਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਕੇ ਪਤੀ ਵੱਲੀ ਦੌੜ ਪਈ । ਹੁਣ ਦੱਸ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਘਰੇ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨਹੀਂ ਖਾਏਗੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪਤੀ ਦੇਵਤਾ ਗੋਤੇ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ।" ਕਲਾਵਤੀ ਭੱਜੀ ਭੱਜੀ ਘਰੇ ਗਈ ਪ੍ਰਸਾਦ ਖਾ ਕੇ ਆਈ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਰੁੱਸੇ ਹੋਏ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਸੁਪਾਰੀਆਂ ਕੁਤਰਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਜੀ ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਮੁਟਿਆਰ ਉਮੰਗ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਦੌੜੀ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਐਨੀ ਈਰਖਾ ਕਿਉਂ ਮੱਚ ਉਠੀ ? ਅਜਿਹੀ ਬਦਲਾਖੋਰ ਭਾਵਨਾ ਤਾਂ ਸਿਨੇਮੇ ਵਿਚ ਖਲਨਾਇਕ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਭਗਵਾਨ ਕਿਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ? ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਲਾਵਤੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਕੇ ਸਮਝਦੀ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੋ ਗਏ । ਅੰਤ ਵਿਚ ਕਲਾਵਤੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਤਯਲੋਕ (ਸੱਚਖੰਡ) ਵਿਚ ਗਈ ਹੀ । ਚਾਂਤੇ ਸਤਯਪੁਰੰ ਯਯੋ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਥੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਕਿਵੇਂ ਨਿਭੀ ਹੋਵੇਗੀ ? ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸੱਤਯਨਰਾਇਣ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ !

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ, ਸੱਤਯਨਰਾਇਣ ਕਥਾ ਵਿਚ ਚਾਰ ਚਾਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਿਉਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ? ਕੀ ਇਕ ਕਥਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਰ ਸਕਦਾ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਵੇਖੋ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਕਸ਼ੱਤਰੀ, ਵੈਸ਼ਯ, ਸੂਦਰ ਚਾਰਾਂ ਜਾਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ-ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਨਤਾ ਦਾ ਹਰ ਇਕ ਵਰਗ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋਵੇ ।

"ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗਰੀਬ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਬਣ ਗਿਆ । ਇਕ ਰਾਜੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋ ਗਿਆ । ਇਕ ਬਾਣੀਏ ਦੀ ਬੇਟੀ ਹੋਈ । ਇਕ ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਨੂੰ ਵੱਧ ਨਫਾ ਹੋਇਆ ।" ਇਹ ਤਾਂ ਚਾਰਾਂ ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਰੰਸ਼ ਹੈ । ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਦਿਨਰਾਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ । ਲੋਕ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ । ਲੀਲਾਵਤੀ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਕਿਹੜੀ ਅਨੋਖੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ?

ਅਬਦੁੱਲਾ ਮੀਆਂ ਨੇ ਕਦੋਂ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਬਾਰਾਂ ਬੱਚੇ ਹੋਏ ਹਨ ? ਅਤੇ ਚੌਧਰਾਣੀ ਜੀ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਕਥਾ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਗਰਭਵਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ । ਦੱਸੋ ਜੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰੀ ਪੂਜਾ ਨਾਲ ਕੀ ਮਹਾਵਾਰੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ? ਬੇਚਾਰੇ ਤਿਵੇਦੀ ਜੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸ਼ੰਖ ਵਜਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਕਦੇ ਵੀ ਘਰੇ ਤਵਾ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਅਤੇ ਤਿਨਕੋਣੀ ਲਾਲ ਨੇ ਚੋਰਬਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਤਿੰਨ ਮੰਜਲਾ ਮਕਾਨ ਬਣਾ ਲਿਆ । ਤੁਹਾਡੇ ਸੱਤਯਨਰਾਇਣ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇ ਕੇ ਤਿਨਕੋੜੀ ਦਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ?

ਮੈਂ--ਤਾਂ ਕੀ ਸੱਤਯਨਰਾਇਣ ਦੀ ਕਥਾ ਝੂਠੀ ਹੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ--ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਸੋਚ ਕੇ ਵੇਖ ਲਵੋ । ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤੱਕ ਇਸ ਕਥਾ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਇਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਨਰਾਇਣ ਹੱਦ ਦਰਜੇ ਦੇ ਲਾਲਚੀ, ਸਵਾਰਥੀ, ਕਰੋਧੀ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟ ਹੋਣ । ਨਰਾਇਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਰ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਨੀਵਾਂ ਡੇਗ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਪੁੰਤੂ ਇਕ ਬਾਂਦਰ ਵਰਗਾ ਚਿਤਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਗੱਲ ਗੱਲ ਤੇ ਬਾਂਦਰ ਘੁਰਕੀ ਵਿਖਾ ਕੇ ਹੱਥ ਦਾ ਫਲ ਖੋਹ ਕੇ ਭੱਜ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫੇਰ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਚਰਿੱਤਰ ਤੋਂ ਮਨ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਲਟੀ ਅਭਗਤੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ।

ਮੈਂ--ਪੁੰਤੂ ਪੂਜਾ ਦਾ ਫਲ ਕਿੰਨਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ--ਹਾਂ--ਸੋਭਾਗਯਸੰਤਤਿਕਰੰ ਸ੍ਵਤਰ ਵਿਜਯਪ੍ਰਦਮ "ਜਿਹੜਾ ਪੂਜਾ ਕਰੇਗਾ ਉਸਦੀ ਸਦਾ ਹੀ ਜਿੱਤ ਹੋਵੇਗੀ।" ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਫਰਿਆਦੀ ਤੇ ਦੇਸੀ ਦੋਵੇਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜਿੱਤ ਕਿਸ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ? ਕਥਾਕਾਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ -

ਏਤਤ ਕ੍ਰਤੇ ਮਨੁਸ਼ਯਾਣੰ ਵਾਂਛਾਸਿਧਿਪ੍ਰਵੇਦ ਧਰੂਵਮ

ਜਜਮਾਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਪਰ ਪੁਰੋਹਿਤ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤਤਕਾਲ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਕਥਾਕਾਰ ਇਹ ਲਿਖਣਾ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇ ਹਨ :-

ਵਿਪ੍ਰਾਯ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਦਦਾਤ ਕਥਾ ਸ੍ਰੀਤਵਾ ਜਨੈ : ਸਹ

ਜੇਕਰ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਵਿਧਾਤਾ ਵੀ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਮੈਂ-ਤਾਂ ਕੀ ਜਜਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਦਕਸ਼ਿਣਾ ਬਟੋਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਇਹ ਕਥਾ ਘੜੀ ਗਈ ਹੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ-ਹੋਰ ਕੀ ? ਜਜਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਫੁਸਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁਚਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । "ਕੰਨ ਵਿੰਨਵਾਲੇ ਤਾਂ ਗੁੜ ਮਿਲੂਗਾ" ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਜਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲਚ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-"ਗੁੜ, ਕੇਲਾ, ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਘੋਲ ਕੇ ਵੱਡੇ ਤਾਂ ਬੇਟਾ ਮਿਲੂਗਾ" । ਬਸ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਜਜਮਾਨ ਸਸਤਾ ਸੈਦਾ ਖਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਟੁੱਟ ਪੈਂਦੇ ਹਨ । ਜਿਵੇਂ ਬੱਚੇ ਦਸ ਪੈਸੇ ਦੀ ਨਕਲੀ ਘੜੀ ਪਿੱਛੇ ਦੌੜਦੇ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸਮਝਾਏ ਕਿ ਨਕਲੀ ਮਾਲ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਨਾ ਫਸੇ । ਕੀ ਰੋਕਣ ਤੋਂ ਵੀ ਉਹ ਮੰਨਣਗੇ ? ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਪਤੀਲਾ ਦੁੱਧ, ਕੇਲਾ, ਘੋਲ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਉਸਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਬੇਟਾ-ਬੇਟੀ ਜਾਂ ਸਵਰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਆਖਿਆ ਜਾਵੇ ? ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਤਾਂ ਭੇਡ ਚਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਨਕਲੀ ਮਾਲ ਦੇ ਦਲਾਲ ਮਾਲਮਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਕੰਗਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਮੈਂ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਫੇਰ ਕਰਨਾ ਕੀ ਚਾਹੀਦੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਬੋਲੇ-ਜੇਕਰ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸਲੀ ਸੰਤਯਦੇਵ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰੋ । ਜਿਥੇ ਕਿਥੇ ਵੀ ਝੂਠ ਹੋਵੇ, ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਵੇ, ਧੋਖਾ ਫਰੋਬ ਹੋਵੇ, ਜੁਆ ਚੋਰੀ ਹੋਵੇ, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਹੋਵੇ, ਕਾਲਾਬਜ਼ਾਰੀ ਹੋਵੇ, ਸੱਚ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਲੇਖ ਵਜਾ ਦਿਉ, ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਜਾਗਰਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰੋ, ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਚਾਈ ਦੇ ਰਾਸਤੇ ਉਪਰ ਲਿਆਉ । ਇਹੋ ਹੀ ਅਸਲੀ ਸੰਤਯਨਗਾਇਣ ਦੀ ਪੂਜਾ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਪੂਜਾ ਹੋਣ ਲੱਗੇਗੀ ਤਾਂ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਹੀ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਸਵਰਗ ਉਤਰ ਆਵੇਗਾ। ਕੁਝ ਵੀ ਦੁਰਲੱਭ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ।

ਨ ਕਿੰਚਿਤ ਵਿਦੱਤੇ ਲੋਕੇ ਯਨ ਸਯਾਤ ਸਤਯਪੂਜਨਾਤ !

ਦੁਰਗਾਪਾਨ

ਪੰਡਤ ਜੀ ਆਸਣ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਦੁਰਗਾਸਪਤਸ਼ਤੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ।

ਰੂਪੰ ਦੇਹਿ ਜਯੰ ਦੇਹਿ, ਯਸ਼ੋ ਦੇਹਿ, ਦਿਵਸ਼ੋ ਯਹਿ
(ਅਗਲਾ ਸ਼੍ਲੋਕ)

ਸ਼ਿਵ ਜੀ

ਏਸੇ ਮੌਕੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ । ਬੋਲੇ-ਪੰਡਤ ਜੀ ਕੀ ਦੇਹਿ, ਦੇਹਿ ਦੀ ਰੱਟ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ? ਜਿੰਤ ਵੀ ਕਦੇ ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ? ਸਵਯਮੇਵ ਮੁਗੋਦ੍ਰਤਾ । ਜਿਹੜੇ

ਪਾਕਰਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਹੀ ਵਿਜੈ ਲੱਛਮੀ ਵਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ । ਆਸਣ ਤੇ ਚੌਕੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਸਿਰਫ 'ਦੌਹ ਦੇਹਿ' ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ? ਏਸੇ ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਦੀ ਮਨੋਬਿੱਤੀ ਨੇ ਤਾਂ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਅਕਰਮਸ਼ੀਲ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਗਣ ਦੀ ਪ੍ਰਬਿੱਤੀ ਕਿਵੇਂ ਆ ਗਈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਵੇਖੋ, ਇਹ ਰੋਗ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਹੈ । ਵੈਦਿਕ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਡੀ ਜੀਭ ਤੇ 'ਦ' ਅੱਖਰ ਬੈਠਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਦੇਹਿ, ਦੇਹਿ, ਦੇਹਿ । ਸਾਰੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਇਕੋ ਹੀ ਅੱਖਰ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ । ਦੇਹਿ ਭਾਵ ਸਾਨੂੰ ਦੇ। ਜਦੋਂ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਦ ਦ ਦ (ਦਾਨ, ਦਇਆ, ਦਮਨ) ਦਾ ਗੁਰਮੰਤਰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ।

ਸ਼ਰਦਯਾ ਦੇਯਮ ਅਸ਼ਰਦਯਾ ਦੇਯਮ

ਸ਼ਿਰਿਯਾ ਦੇਯਮ ਹਿ੍ਯਾ ਦੇਯਮ ਭਿਸ਼ਾ ਦੇਯਮ

(ਤੈਤ੍ਰੀਜਾ 1/11)

ਵੇਦਾਂ ਅਤੇ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਤਾਂ 'ਦ' ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਤਾਂ 'ਦ' ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਹੀ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਸਾਡੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਹੀ ਦਾਨ ਉਪਰ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ । ਜਿਹੜੇ ਸਾਨੂੰ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਦਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ।

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਮੰਗਣਾ ਤਾਂ ਨੀਚ ਗੱਲ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਹਾਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਥੇ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਜਨੇਊ ਸਕਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -- ਭਿਕਸ਼ਾ ਦੇਹਿ । ਕੀ ਵੇਦਾਂਤੀ, ਕੀ ਬੋਧੀ, ਇਥੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਆਏ ਸਾਰੇ ਭਿਕਸ਼ੂਆਂ (ਮੰਗਤਿਆਂ) ਦਾ ਬਾਣਾ ਪਾ ਕੇ ਹੀ ਆਏ । ਉਹ ਕਰਮ ਨੂੰ ਤੁੱਛ ਸਮਝ ਕੇ (ਭਿਕਸ਼ੂ) ਮੰਗਤੇ ਬਣਨ ਵਿਚ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗੇ । ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਭਿਕਸ਼ੂਬਿੱਤੀ (ਮੰਗਕੇ ਖਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ) ਫੈਲ ਗਈ । ਇਹੋ ਹੀ ਸੰਸਕਾਰ ਅਜੇ ਤਕ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਕਦੇ ਇੰਦਰ ਵਰੁਣ ਤੋਂ ਮੰਗਦੇ ਹਨ । ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ-ਰੂਸ

ਤੋਂ ਮੰਗਦੇ ਨੇ । ਅਜੇ ਵੀ ਦਾਨਪਾਤਰ ਫੜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਖੜੇ ਹਨ--ਅਨੰ ਦੇਹਿ ! ਉਧਰ ਪੰਡਤ ਜੀ ਪੋਥੀ ਵਾਚੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ --

ਇਤਥੰ ਯਦਾ ਯਦਾ ਬਾਧਾ ਦਾਨਵੋਤਥਾ ਭਵਿਸ਼ਯਤਿ

ਤਦਾਤਦਾਜਵਤੀਯਅਹੰ ਕਰਿਸ਼ਯਾਮਯਰਿਸੰਖਸ਼ਯਮ

(ਇਹ ਸਲੋਕ--ਜਪਣ ਨਾਲ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ)

(ਸਪਤਸ਼ਤੀ ਮਹਾਤਮ)

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਖਿਆ--ਵੇਖਿਆ, ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਆਪਣੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਮਾਹਰ ਦੱਸ ਗਏ ਹਨ । ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹੈਜਾ-ਪਲੇਗ ਫੈਲੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਸਲੋਕ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਦੂਰ ਭਜਾ ਦਿਉ । ਏਸੇ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਸਵਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਢੰਗ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ -

ਤਤੋ ਵ੍ਰਵੇ ਨ੍ਰਪ : ਰਾਜਯਮਿਤੀ ਮੰਤ੍ਰਸਯਜਪੇ ਸਵਰਾਜਯ-ਲਾਭ:

ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਏਸੇ ਮੰਤਰ ਦੇ ਜਾਪ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ। ਐਵੇਂ ਹੀ ਐਨੇ ਲੋਕੀ ਜੇਲ੍ਹ ਗਏ ।

ਹੁਣ ਪੰਡਤ ਜੀ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ । ਬੋਲ ਪਿਆ-ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਵਿਅੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ । ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਾਠ ਨਾਲ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਪੰਡਤ ਜੀ ਤਾਂ ਇਕ ਗੱਲ ਕਰੋ ! ਰੋਗਾਨ ਅਸ਼ੇਸ਼ਾਨ ਵਾਲੇ (ਰੋਗਾਣੂ ਨਾਸ਼ਕ) ਸਲੋਕ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰੋ ਤਾਂ ਕਿ ਮਲੇਰੀਆ ਫਲੇਰੀਆ ਵਰਗੇ ਰੋਗ ਮੁਲਕ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜ ਜਾਣ । ਆਪਣਾ ਮੁਲਕ ਹਾਲ ਤੱਕ ਬਦੇਸ਼ੀ ਕਰਜੇ ਹੇਠ ਦਬਿਆ ਪਿਆ ਹੈ । ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਸਾਰੇ ਹੀ ਭਾਰਤਵਾਸੀ ਮਿਲ ਕੇ ਅਨੁਣਾ ਅਸਿਮ (ਕਰਜਾ ਸਮਾਪਤੀ) ਵਾਲੇ ਸਲੋਕ ਦਾ ਸਮੂਹਕ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਕਰਜੇ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾ ਦੇਈਏ । ਅਤੇ ਕਾਂਸੇਸਿਸਮ ਵਾਲੇ ਸਲੋਕ ਦੇ ਜਾਪ ਨਾਲ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਹੀ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਬਣਾ ਦੇਈਏ ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮ ਤੋੜ ਜੀ ਕੀ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਦੁਰਗਾ ਮਹਾਤਮ ਵਿਚ ਹਨ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ? ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਪੁਟ ਪਾਠ ਨਾਲ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਕਿਸਮ ਦੇ ਫਲ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ । ਔਰਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੋਕਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ ।

ਉਧਰ ਪੰਡਤ ਜੀ ਪਾਠ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ--

ਪਤਨੀ ਮਨੋਰਮਾਂ ਦਹਿ ਮਨੋਵ੍ਰਤਾਸਰਿਣੀਮ

ਤਾਰਿਣੀ ਦੁਰਗਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰਸਯ. ਕੁਲੋਦਭਵਾਮ

(ਅਗਲਾ ਸਤੋਤਰ)

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਦੇ ਬੁੱਲਾਂ ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਆ ਗਈ । ਬੋਲੇ--ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਡਤ ਜੀ ਠੀਕ ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ ਵਰਗੇ ਬਣ ਜਾਣ ।

ਯੋ ਮੇ ਜਯਤਿ ਸੰਗਾਮੇ ਯੋ ਮੇ ਦ੍ਰੁਪੰ ਵਯਮੋਹਤਿ

ਯੋ ਮੇ ਪ੍ਰਤੀਬਲੋ ਲੋਕੇ ਸ ਮੇ ਪ੍ਰਤਾ ਭਵਿਸ਼ਯਤਿ

(ਦੁਰਗਾ ਸ਼ਪਤਸ਼ਤੀ)

ਤਾਂ ਪੰਡਤ ਜੀ ਦੀ ਅਸਲੀ ਦੁਰਗਾ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੰਡਤ ਜੀ ਤੋਂ ਫੇਰ ਨਾ ਰਿਹਾ ਗਿਆ । ਬੋਲੇ--ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਅਗਲਾ ਅਤੇ ਕੀਲ-ਕਵਚ ਪਾਠ ਨੂੰ ਬੇਅਰਥ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਵੇਖੋ--

ਅਗਲੰ ਦੂਰਿਤੰ ਹੰਤਿ ਕੀਲਕੰ ਫਲਦੰ ਭਵੇਤ

ਰਕਵਚੰ ਕਸ਼ਤੇ ਨਿਤਯੰ ਚੰਡਿਕਾ ਤ੍ਰਿਤਯੰ ਤਥਾ

(ਸ਼ਤਚੰਡੀ ਵਿਧੀ)

ਅਗਲਾ ਨਾਲ ਪਾਪ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੀਲ-ਕਵਚ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਪੰਡਤ ਜੀ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਮਤਲਬ ਗੱਲਾਂ ਹਨ । ਜੇ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੋਂ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੀਲ-ਕਵਚ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਜੇ ਸ਼ਲੋਕ ਨਾਲ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਥੇ ਬਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ? ਜੇ ਯੱਗ-ਜਾਪ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਕਲੇਸ਼ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਐਨਾ ਓਮ ਤੇ ਹੋਮ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਮੁਲਕ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਕਿਉਂ ਰਹਿੰਦੀ ?

ਉਤਮੇਨ ਹਿ ਸਿਧਯੰਤਿ ਕ੍ਰਾਯਾਣਿ ਨ ਮਨੋਰਥੈ !

ਇਸ ਲਈ ਉਦਮ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਕਰੋਗੇ ਨਹੀਂ । ਇਕ ਭਾਨਮੱਤੀ ਦੀ ਪਟਾਰੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਬੈਠੇ ਬਠਾਏ ਧਨ ਦੌਲਤ, ਸੁੱਖ, ਸੰਤਾਨ, ਚੰਗੀ, ਸਿਹਤ, ਮੁਕਤੀ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ । ਜੇ ਇਕ ਮੱਕੜੀ ਵੀ ਜ਼ਖਮ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੀ ਚਾਹੋਗੇ ਕਿ ਇਹ ਦੁਰਗਾ ਪਾਠ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ--ਕੀ ਇਹ ਵੀ ਦੁਰਗਾ ਮਹਾਤਮ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਹਾਂ ਵੇਖ ਲਵੋ -

ਨਸ਼ਯੰਤਿ ਵਯਾਧਯ: ਸ੍ਰਵੇ ਲੂਤਾਵਿਸਫੋਟਕਾਦਯ:

(ਕਵਚ ਸਤੋਤਰ)

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਿਉਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਜੀ, ਸਾਨੂੰ ਮਨ ਦੇ ਲੱਭੂ ਖਾਣ ਦਾ ਚਸਕਾ ਹੈ । ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਲੋਕੀਂ ਸਰੀਰਕ ਬਲ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬੁੱਧੀ ਬਲ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਹੀ ਮੰਤਰ ਬਲ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ । ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਪਤਾਲ-ਗੰਗਾ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਾਂ । ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਵੱਲੀ (ਮੀਹ ਵਾਸਤੇ) ਮੂੰਹ ਚੱਕੀ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਾ ਕੇ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ । ਇਸ ਲਈ ਜਿਥੇ ਉਹ ਲੋਕ ਇੰਦਰ ਵਰੁਣ (ਪਾਣੀ) ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਕੁਬੇਰ (ਖੁਸ਼ਹਾਲ) ਬਣ ਗਏ ਹਨ, ਉਥੇ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਇੰਦਰ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਕੇ ਸੋਕੇ ਦਾ ਰੋਣਾ ਰੋਈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ । ਭੀਖ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਦੁਰਗਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ।

ਦਾਰਿਦ੍ਰਯਦੁਖਮਯਹਾਰਿਣਿ ਕਾ ਤਵਦਨਯਾ !

ਪੰਡਤ ਜੀ ਫੇਰ ਬੋਲੇ--ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦੁਰਗਾਪਾਠ ਨੂੰ ਬੇਅਰਥ ਮੰਨਦੇ ਹੋ ? ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ--ਪੰਡਤ ਜੀ ਇਹੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਆਖਿਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ ? ਮੰਨ ਲਉ, ਕਿ ਦੁਰਗਾ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਹੈ । ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਤਾਂ ਜਪਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ

ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਮਝ ਲਵੋ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੰਡ-ਮੁੰਡ, ਸੁੰਡ-ਨਿਸੁੰਡ ਰਕਤ-ਬੀਜ ਅਤੇ ਮਹਿਸ਼ਾਰਾਕਸ਼ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ। ਉਸਤੋਂ ਕੋਈ ਸਿਖਿਆ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲਵੋ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹਨਾਂ ਸੱਤ ਸੌ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰੀ ਜਾਂ ਲੱਖ ਵਾਰੀ ਜਪਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ? ਉਹ ਵੀ ਤੂਫਾਨ ਮੇਲ ਵਾਂਗੂੰ! ਜਿਵੇਂ ਬੱਚੇ ਪਹਾੜੇ ਰੱਟਦੇ ਹਨ!

ਪੰਡਤ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਤਾਂ ਜਾਪ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਵੇਖੋ -

ਜਕਾਰੋ ਜਨਮਵਿਛੇਦ : ਪਕਾਰ : ਪਾਪਨਾਸ਼ਕ :

ਜਨਮਪਾਪਰਹਰੋ ਸਸਮਾਤ ਜਪ ਇਤਯਭਿਧੀਯਤੇ

"ਜਾਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਨਮ ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।"

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਜੇ ਸ਼ਲੋਕ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਭਰਮਤੋੜ ਪੁਰਾਣ ਦਾ ਵਚਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ--

ਜਕਾਰੋ ਜਨਮਜਲਪਨਾ ਨਾਮ ਪੁਕਾਰ : ਪਾਠ ਉਠਯਤੇ

ਵ੍ਰਿਥਾ ਜਲਪਮਯ : ਪਾਠ : ਜਪ ਇਤਯਭਿਧੀਯਤੇ

"ਬੇਅਰਥ ਸਿਖਿਆ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਹੀ ਜਾਪ ਹੈ।" ਜਪ ਉਪਰ ਵੀ 'ਗੱਪ' ਉਪਰ ਵੀ ਸ਼ਲੋਕ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ -

ਗਕਾਰ : ਗਧਾਵਾਰਤਾ ਸਯਾਤ ਪਕਾਰ ਪਦਭਾਸ਼ਣਮ

ਗਧਪਦਮਯਾਨੰਦ । ਗਪ ਇਤਯਭਿਧੀਯਤੇ ।

ਗ ਤੋਂ ਗੱਦ ਅਤੇ ਪ ਤੋਂ ਪਦ ਦਾ ਅਨੰਦ। ਤਾਂ ਰਸਹੀਣ ਜਾਪ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਰਸੀਲਾ ਗੱਪ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ?

ਪੰਡਤ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮਖੌਲ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੁਰਗਾ ਨਾਂ ਦਾ ਭੇਦ ਸਮਝੋ।

ਦੈਤਯਾਨਾਸਾਰਖਵਚਨੋ ਦਕਾਰ : ਪਰਿਕ੍ਰਿਤਿਤ :

ਓਕਾਰੋ ਵਿਥੈਨਨਾਸ਼ਸਚ ਵਾਕਚੋ ਵੇਦਸਮਮਤ :

ਰੇਫੋ ਰੋਗਥੈਨਵਚਨੋ ਗਸ਼ਚ ਪਾਪਘਨੈਵਾਚਕ

ਭਯਸ਼ਤਰੂਥੈਨਵਚਨਸਚਾਕਾਰ : ਪਰੀਕ੍ਰਿਤਿਤ :

'ਦ' ਤੋਂ ਦੈਂਤਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼, 'ਕ' ਤੋਂ ਵਿਘਨ ਨਾਸ਼, 'ਰ' ਤੋਂ ਰੋਗ ਨਾਸ਼, 'ਗ' ਤੋਂ ਪਾਪ ਨਾਸ਼ ਆ ਤੋਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਇਹ ਸਾਰੀ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ ਪੰਡਤ ਜੀ! ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਂ ਦਾ ਅਪਦਿਕ ਅਰਥ ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਮਨ ਵਿਚ ਆਵੇ, ਦੱਸ ਦਿਉ। ਜੇ ਉਹ ਸ਼ਲੋਕ ਵਿਚ ਦਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਮਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੁਰਗਾ ਮੁਰਗਾ ਜਪਣ ਲੱਗ ਜਾਵੋਗੇ?

ਪੰਡਤ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਜਾਪ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮਨੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਦਾ ਹੈ? ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨ ਹੈ-ਨਿਯਮ ਹੈ।

ਦਿਵਾ ਲਕਸ਼ੰ ਸੁਚਿਰਭੂਤਵਾ ਹਵਿਸ਼ਯਾਸ਼ੀ ਜਪੇਨਨਰ:

(ਸ਼ਤਚੰਡੀ ਵਿਧੀ)

ਆਹੂਤੀ ਵਾਲਾ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਜਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਦੇ ਨਾਲ ਹਵਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਇਹ ਸਾਰੇ ਸ਼ਲੋਕ ਖੀਰ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਤਰ ਮਾਲ ਦੀ ਆਸ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਲਾ ਉਪਰ ਉਂਗਲੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬਲੀ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਬੱਕਰਾ ਆ ਗਿਆ।

ਪੰਡਤ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ--ਹੁਣ ਇਸਨੂੰ ਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਕੇ, ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਪਵਾ ਕੇ ਜੈ ਜਗਦੰਬੇ ਕਰ ਦਿਉ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਪੰਡਤ ਜੀ ਬੱਕਰੇ ਨੇ ਕੀ ਕਸੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹੋ? ਜਿਹੜੀ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਬਕਰੇ ਦੀ ਮਤੇਈ ਮਾਂ ਹੈ? ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਮਾਸ ਖਾਣਾ ਹੈ ਉਂਝ ਹੀ ਵੱਢ ਕੇ ਖਾ ਲੈਣ। ਝੂਠੀ ਮੂਠੀ ਕਾਲੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਕਲੰਕਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸਦੀ ਤੁਸੀਂ ਸਵੇਪਕਾਰਕਰਣਾਯ ਸਦ੍ਰਾਦ੍ਰਿਤਾ ਆਖ ਕੇ ਉਸਤਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋ ਉਸਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਇਹ ਜੀਵ ਹੱਤਿਆ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਕੀ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ 'ਸਰਵ' (ਸੱਭ) ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ?

ਪੰਡਤ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਤੁਸੀਂ ਨਾਸਤਿਕਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਤਰਕ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਵੇਖੋ ਖੁਦ ਦੇਵੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ--

ਬਲਿਪ੍ਰਦਾਨੇ ਪੂਜਾਯਾਮਜਿਨਕ੍ਰਾਯੰ ਮਹੋਤਸਵੇ

ਸ੍ਰਵੰ ਮਮੈਚਚਰਿਤਮੁਚ੍ਯਾਯ ਸ੍ਰਾਵਾਜਮੇਵ 'ਚ

(ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣ)

ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦੇ ਨਾਲ ਬਲੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਆਖਿਆ--ਬਲੀਦਾਨ ਤਾਂ ਪਸ਼ੂਪੁਣੇ ਦਾ ਹੋਣਾ
 ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਬਦਲੇ ਬਲੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਹੀ।
 ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਵੀ ਕਿੰਨਾ ਬੇਚਾਰਾ ! ਇਹ ਕਿਥੋਂ ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੈ।
 ਪੰਡਤ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਸਾਕਤ ਫਿਰਕੇ ਵਿਚ ਇੰਝ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸ਼ਕਤੀ
 ਪੂਜਾ ਦਾ ਭੇਦ ਜਾਨਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੰਤ੍ਰ ਵੇਖੋ। ਭਗਵਤੀ ਦੇ ਅਨੰਤ
 ਰੂਪ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਕਾਲੀ, ਕਿਤੇ ਗੌਰੀ, ਕਿਤੇ ਤਾਰਾ, ਕਿਤੇ ਸ਼ਿਆਮ,
 ਕਿਤੇ ਚੰਡੀ, ਕਿਤੇ ਚਾਮੁੰਡਾ ਕਈ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਅਰਾਧਨਾ
 ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਧਾ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹਾ ਗਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ
 ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਆਖਿਆ--ਪੰਡਤ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ
 ਇਹੀ ਗੱਲਾਂ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਜੇ ਕੁਝ ਆਖਣਾ
 ਹੈ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਖਦੇ ?

ਵਿਦਿਆ : ਸਮਸਤਾ : ਤਵ ਦੇਵਿ ਭੇਦਾ :

ਸਿਤਰੀ ਸਮਸਤਾ : ਸਕਲਾ : ਜਗਤਸੁ

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਹਨ ਸਭ ਵਿਚ ਦੇਵੀ ਦਾ ਅੰਸ਼
 ਹੈ। ਲਿਖਿਆ

ਚਾਂਡਾਲੀ ਚ ਕੁਲਾਲੀ ਚ ਰਜਕੀ ਨਾਪਿਤਾਂਗਨਾ
 ਗੋਪਿਨੀ ਯੋਗਿਨੀ ਸੂਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਰਾਜਕੰਨਯਕਾ
 ਸਾਰਤਯ : ਪਰਮੇਸ਼ਾਨਿ ਵਿਦਗਥਾ : ਹ੍ਵਯੋਸ਼ਿਤ

(ਰਵਤੀ ਤੰਤ੍ਰ)

ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚੰਡਾਲਣੀ ਤੱਕ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਧੋਬਣ
 ਤੱਕ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ।

ਕਾਮਤਾ ਕਾਮਿਨੀ ਕਾਮਾ ਕਾਂਤਾ ਕਾਮਾਂਗਦਾਯਿਨੀ

(ਕਾਮਾਖਯਾ ਤੰਤ੍ਰ)

ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਵਾਰੀ ਕੰਨਿਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਭਗਵਤੀ ਹੈ। ਇਸ
 ਵਾਸਤੇ "ਕੰਵਾਰੀ ਪੂਜਨ" ਦਾ ਐਨਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਵਿਸਥਾਰ ਵਾਸਤੇ
 ਵੇਖੋ ਕੁਮਾਰੀ ਤੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਬਾਲਾਤੰਤ੍ਰ ਵਿਚ.....

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਪੰਡਤ ਜੀ ਕੰਵਾਰੀ ਅਤੇ ਬਾਲਾ ਦਾ

ਨਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਬਿਧਾਤੰਤ੍ਰ ਦਾ ਨਾਂ ਇਕ ਵਾਰੀ
 ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ? ਕੀ ਦੇਵੀ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਵਿਚ
 ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ?

ਨਵ ਤਰੁਣਤਰੀਰਾ ਮੁਕਤਕੇਸ਼ੀ ਸੂਹਾਰਾ
 ਸਵਹਿਦੀ ਪ੍ਰਣਤੰਗਸਤਨਯਯੁਗਮਾ ਮਨੋਗਯਾ
 ਅਰੁਣਕਮਲ ਸੰਸਥਾ ਰਕਤ ਪਦਮਾਸਨ ਕਥਾ
 ਸ਼ਿਸੁਰਵਿਸਵਸਤਰਾ ਸਿਧ ਕਾਮੇਸ਼ਵਰੀ ਸਾ

(ਕਾਲਿਕਾ ਪੁਰਾਣ)

ਕਾਮੇਸ਼ਵਰੀ ਭਗਵਤੀ ਸਦਾ ਨਵ ਜੋਬਨ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ
 ਹੈ। ਉਹ ਲਾਲ ਫੁੱਲ, ਲਾਲ ਵਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 ਇਸ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ -

ਨਾਰੀ ਚ ਰਕਤਵਸਨਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਵਾ ਵੰਦੇਤ ਭਕਿਤਤ :

(ਕੁਲਾਰਣਵ ਤੰਤ੍ਰ)

ਲਾਲ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨੇ ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਭਗਵਤੀ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ
 ਸਮਝ ਕੇ ਭਗਤੀ ਪੂਰਵਕ ਵੇਦਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਮੁਸਕਰਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਬੋਲੇ--ਪੰਡਤ ਜੀ ਇਹ
 ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਦੱਸ ਦਿਤੀ। ਤਾਂ ਤੇ ਜੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਲਾਲ
 ਸਾੜੀ ਚੋਲੀ ਵਾਲੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਨੌ ਵਾਰੀ ਭਗਤੀ
 ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਰਵਣੰ ਕੀਰਤੰ ਚੈਣ ਸਮਰਣੰ ਪਾਦਸੇਵਨਮ

ਅਰਚਨੰ ਪੂਜਨੰ ਦਾਸਯੰ ਸਖਯਮਾਤਮ ਨਿਵੇਨਮ

ਜੇ ਏਸੇ ਸਮੇਂ ਕਿਧਰੇ ਉਸਦਾ ਭਾਈ ਜਾਂ ਪਿਉ ਆ ਗਿਆ
 ਤਾਂ ? ਪੰਡਤ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਗੱਲ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਂਦੇ
 ਹੋ। ਕਿੰਤੂ ਧਾਰਮਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੇ ਦਿਲ ਲੱਗੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।
 ਪੰਡਤ ਜੀ ਭਗਤੀ ਪੂਰਵਕ ਸ਼ਲੋਕ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ

ਦੁਰਗਾ ਦੁਰਗੋਤਿ ਦੁਰਗੋਤਿ ਦੁਰਗਾਨਾਮ ਹਿ ਕੇਵਲਮ

ਯੇ ਜਪੇਤ ਸਤਤੰ ਭਕਤਯਾ ਜੀਵਨਮੂਕਤ ਸ ਮਾਨਵ :

(ਮਾਰਕੰਡੇ ਪੁਰਾਣ)

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਪੰਡਤ ਜੀ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡਾ ਲੜਕਾ ਸਾਰੇ

ਕੰਮਕਾਜ ਛੱਡ ਕੇ ਘਰ ਬੈਠ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਮਾਈ ਮਾਈ ਮਾਈ ਜਪਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਪੰਡਤਾਣੀ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਰੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਕਪੂਤ ਨਿਕੰਮਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੀ ਜੱਗ ਜਨਣੀ (ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜੰਮਣ ਵਾਲੀ) ਵਿਚ ਐਨੀ ਵੀ ਬੁੱਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਇਕ ਆਮ ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਪੰਡਤ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਉਹ ਕੋਈ ਸਾਧਾਰਣ ਔਰਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਹੈ? ਉਹੀ ਮਾਂ ਸਾਰੇ ਸੰਕਟਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਭਯੇ ਭਯਸਤ੍ਰਾਹਿ ਨੋ ਦੇਵਿ ਦੁਰਗੇ ਦੇਵਿ ਨਮੋਆਸਤੁਤੇ
(ਦੁਰਗਾ ਸ਼ਪਤਸਤੀ)

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ ਪੰਡਤ ਜੀ; ਇਕ ਲੜਕਾ ਸੀ, ਮਾਤਾਦੀਨ। ਉਹ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਮਾਂ ਉਪਰ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਕਦੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ, "ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੁੰਗਾ" ਜੇ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਾਂ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਲੁਕ ਕੇ ਆਖਦਾ, "ਹੁਣ ਆਉ ਤਾਂ ਮੰਨੂੰ"। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ, ਮਾਤਾ ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਭਗਤ ਵੀ ਮਾਤਾ ਦੀਨ ਵਰਗੇ ਹੀ ਲਗਦੇ ਹੋ।

ਪੰਡਤ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਜੱਗ ਜਨਣੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਹਾਂ ਹੀ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਜਨਣੀ ਦੇ ਦੁੱਧ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਭਰ ਹੀ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਭਾਂਤਿ ਦੇਵੀ (ਮਾਂ) ਦਾ ਦੁੱਧ ਹੀ ਚੁੰਘਦੇ ਰਹੀਏ।

ਪੰਡਤ ਜੀ ਫੇਰ ਉਸਤਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ--

ਸ਼ੁਲਿਨੀ ਵਜ੍ਜਿਣੀ ਘੋਰਾ ਗਦਿਨੀ ਚਕ੍ਰਿਣੀ ਤਥਾ
ਸਾਖਿਨੀ ਚਾਪਿਨੀ ਵਾਣਾ ਭੂਸ਼ੁੰਦੀ ਪਰਿਘਾਯੁਧਾ
ਸੁਲੇਨ ਪਾਹਿ ਨੋ ਦੇਵਿ ਪਾਹਿ ਖੜਗੇਨ ਚਾਂਬਿਕੇ
ਘੰਟਾ ਸਵਨੇਨ ਨ: ਪਾਹਿ ਚਾਪਜਯਾ ਨਿਖਨੇਨ ਚ

(ਦੁਰਗਾ ਸਤੋਤ੍ਰ)

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ। ਮੁਸਕਰਾਕੇ ਬੋਲੇ--ਪੰਡਤ ਜੀ, ਤਿਸ਼ੂਲ, ਵਜਰ, ਗਦਾ, ਚੱਕਰ, ਧਨੁਸ, ਬਾਣ, ਤਲਵਾਰ ਸਾਰੇ ਅਸ਼ਤਰ ਸ਼ਸ਼ਤਰ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇ ਦਿਤੇ। ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਰੱਖੋਗੇ? ਚੂੜੀਆਂ? ਉਧਰ ਪੰਡਤ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਚਾਲੂ ਸੀ -

ਸਤਨੋ ਰਕਸ਼ੇਤ ਮਹਾਦੇਵੀ ਮਨ : ਸ਼ੋਕ ਵਿਨਾਸ਼ਿਨੀ
ਨਾਭੇ ਚ ਕਾਮਿਨੀ ਰਕਸ਼ੇਤ ਗ੍ਰਹਾਂ, ਗ੍ਰਹੇਸ਼ਵਰੀ ਤਥਾ
ਰੋਮਨੂੰ ਪੋਸ਼ ਕੌਮਾਰੀ ਤਵਚੰ ਵਾਰੀਸ਼ਵਰੀ ਤਥਾ
ਸੁਕਰੰ ਭਗਵਤੀ ਰਕਸ਼ੇਤ ਜਾਨੁਨੀ ਵਿੰਧਵਾਸਿਨੀ

(ਦੁਰਗਾ ਕਵਚ ਸਤੋਤ੍ਰ)

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਖਿੜ ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਏ। ਬੋਲੇ--ਵਾਹ ਪੰਡਤ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਅੱਛਾ ਕਵਚ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ ਅੰਗ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦਾ ਭਾਰ ਦੇਵੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿਤਾ। ਸਭ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਅੰਗ ਵੰਡ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਛਾਤੀਆਂ ਮਹਾਦੇਵੀ ਨੂੰ ਪੁੰਨੀ ਕਾਮਿਨੀ ਨੂੰ। ਗ੍ਰਹੇਸ਼ਵਰੀ ਰਾਖੀ ਕਰੇਗੀ ਘਰ ਦੀ ਅਤੇ ਕੁਮਾਰੀ ਮਰਦਵਾਲਾਂ ਦੀ। ਗੋਡਿਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰੇਗੀ ਵਿੰਧਵਾਸਿਨੀ ਦੇਵੀ। ਅਤੇ ਵੀਰਯ ਦੀ ਭਗਵਤੀ ਹਿਫਾਜਤ ਕਰੇਗੀ। ਧੰਨ ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ। ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗਾ ਚਲਾਕ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੂਗਾ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਤਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਪੂਜਾ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਆਸਥਾ (ਵਿਸ਼ਵਾਸ) ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪੂਜਾ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਕਰਦੇ ਹੀ ਕਿਥੇ ਹਾਂ? ਅਸਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਦੇਸ਼, ਜਿਹੜੇ ਅਕਾਸ਼ ਪਤਾਲ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਡਰਾਮਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਢੋਂਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਮਹਿਸ਼ਾਸੁਰ-ਮਰਦਿਨੀ ਬਣਾ ਕੇ। ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਫੂਕ ਕੇ। ਪਰੰਤੂ ਅਸਲੀ ਬਹਾਦਰ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਖੇਡਦੇ। ਨਕਲੀ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਖੇਡਦੇ।

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ, ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ। ਦੁਰਗਾ ਦੇਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਹੀ। ਅਸੀਂ ਅਨਾਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਉਸਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਦੇ

ਆਏ ਹਾਂ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ-ਇਹੀ ਤਾਂ ਇਕ ਭੁੱਲ ਹੈ । ਦੁਰਗਾ, ਲੱਛਮੀ ਜਾਂ ਸਰਸਵਤੀ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ । ਮੰਦਰ ਦੇ ਬੂਹੇ ਬੰਦ ਕਰਕੇ, ਪੂਛ, ਆਰਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਾ ਲਾਲਚ ਲੋਭ ਦੇ ਕੇ ਕੋਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ । ਦੁਰਗਾ, ਲੱਛਮੀ, ਸਰਸਵਤੀ ਤਿੰਨੇ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹ ਸਾਡੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਬਣਨਗੀਆਂ ? ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਉਹ ਲੱਖ ਸੰਪੂਰ, ਵਸਤਰ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵੱਲੀਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੀਆਂ । ਵੇਖਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂ ? ਬੇਚਾਰੇ ਬੱਕਰੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ (ਪਛੋਰੇ) ਤੇ ਆਪਣੀ ਵੀਰਤਾ ਵਿਖਾਉਣ ਵਿਚ ਹੀ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇ ।

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਉਂ ਪੁੱਛਣਗੀਆਂ ?
ਨਾਯਮਾਤਮਾ ਬਲਹੀਨੇਮ ਲਭਯ : ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਕਲ ਵਿਜੈ ਦਸਮੀ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ-ਵਿਜੈ ਤਾਂ ਜਿਹੜੀ ਅਸੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਹ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹਾਂ । ਹਾਂ ਵਿਜਯਾ (ਭੰਗ) ਚਰੂਰ ਪੀ ਸਕਦੇ ਹਾਂ । ਦਸੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਸਥਿਲ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਹੀ ਦੁਸਹਿਰਾ ਨਾਮ ਸਾਰਥਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਪੰਡਤ ਜੀ ਬੋਲੇ-ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਦੁਰਗਾ ਪਾਠ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਨਹੀਂ ਪੰਡਤ ਜੀ, ਦੁਰਗਾ ਕਵਚ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਲੋਕ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਪੰਡਤ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ-ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਲੋਕ ਹੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ-

ਯਾ ਦੇਵੀ ਸ੍ਵਭੂਤੇਸ਼ੁ ਲੱਜਾਰੁਪੇਣ ਸੰਸਿਥਤਾ

ਨਮਤਸਯੈ ਨਮਤਸਯੈ ਨਮਤਸਯੈ ਨਮੋਨਮ ।

ਚੰਦ ਗ੍ਰਹਿਣ

ਉਸ ਰਾਤ
ਚੰਦਰਮਾ ਨੂੰ
ਗ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗਿਆ
ਹੋਇਆ ਸੀ ।
ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕੀ
ਨਦੀ ਵਿਚ
ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ
ਰਹੇ ਸਨ । ਉਪਰ
ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ
ਆਪਣੇ ਘਰ
ਦਲਾਣ ਵਿਚ
ਬੈਠੇ ਅੱਗ ਸੇਕ
ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਜਾਕੇ
ਪੁੱਛਿਆ--ਬਾਬਾ
ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ
ਗ੍ਰਹਿਣ ਇਸ਼ਨਾਨ
ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ ?

ਗੋਤਮ ਬੁੱਧ

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਇਹ ਠੰਡ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ । ਪਾਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨਹਾਉਣ ਜਾਵਾਂ । ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਵੱਢਿਆ ਹੈ ? ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਦੇਖੋ ਨਾ ! ਘਾਟ ਉਪਰ ਕਿੰਨੀ ਭੀੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ । ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਕੰਬਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਹੇ ਭਗਵਾਨ ਇਹ ਛੈ ਛੈ ਕਰਦੀ ਹਵਾ ! ਉਹ ਠੰਡਾਠਾਰ ਪਾਣੀ ! ਜੇ ਹੱਥ ਲਾ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਬਰਫ ਵਰਗੀਆਂ ਠੰਡੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣ । ਫੇਰ ਵੀ ਸੈਂਕੜੇ ਮਰਦ-ਔਰਤਾਂ ਗਲ ਗਲ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਖੜੇ ਹਨ । ਬੱਚੇ ਠਰ੍ਹੰ ਠਰ੍ਹੰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਮਰਦ ਸਰਦ ਹੋ

ਕੰਬ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੂਰਬ ਦੀ ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਦੇ ਝੋਕੇ ਗਿੱਲੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘਕੇ ਛਾਤੀਆਂ ਉਪਰ ਤੀਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਵੱਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਵੀ ਪੁੰਨਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਘੜਮੱਸ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੇੜ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਨਹਾਉਰੇ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੇੜ ਬੋਲੇ--ਜੀ ਚੰਦਰਮਾ ਉਪਰ ਧਰਤੀ ਦੀ ਛਾਂ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਆਪੇ ਹੀ ਹਟ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਡੁਬਣ ਜਾਵਾਂ ? ਕੀ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਵੀ ਪਾਗਲ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ? ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਪੰਡਤ ਜੀ ਵੱਲੀ ਵੇਖੋ, ਕਿਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਕੇ ਜਾਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸਵਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਵੇਖਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਪਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੇੜ--ਜੇ ਵੇਖ ਲੈਣ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਜੂ ?

ਮੈਂ--ਮੌਤ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੇੜ--ਮੌਤ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਹੋਵੇਗੀ ਹੀ। ਕੀ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਓਮ ਸੋ ਸੋਮਾਧ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਟਲ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੈਂ--ਇਸ ਵਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਿਰਤੂ-ਯੋਗ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੇੜ--ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਚਪਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਮਿਰਤੂ-ਯੋਗ ਪਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹਾਂ। ਕਦੇ ਓਮ ਜੁੱ ਸ: ਨਹੀਂ ਜਪਿਆ। ਪਰੰਤੂ ਯਮਰਾਜ ਇੱਕ ਵਾਲ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਜੇਕਰ ਗ੍ਰਹਿ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਇੰਗਲਸਤਾਨ, ਤੁਰਕੀ, ਅਫਗਾਨਸਤਾਨ, ਬਲੋਚਸਤਾਨ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੁਲਕ ਕਦੋਂ ਦੇ ਕਬਰਸਤਾਨ ਨਾ ਬਣ ਗਏ ਹੁੰਦੇ। ਸਿਰਫ਼ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਵਰਗੇ ਅਕਲ ਦੇ ਧਨੀ ਹੀ ਜੰਬੂਦੀਪ ਦੇ ਇਸ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਵਧਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।

ਮੈਂ--ਤਾਂ ਫੇਰ ਰਾਸ਼ੀਫਲ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਾਰੀਆਂ ਮਨਘੜਤ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੇੜ--ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਕੇ ਵੇਖੋ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਤੁਹਾਡੀ ਦਾਦੀ ਦਾ ਰਾਸ਼ੀਫਲ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ 'ਪਤਨੀ ਨਾਸ਼'। ਰਾਸ਼ੀਫਲ

ਬਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਐਨਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਕੰਵਾਰਿਆਂ ਪਰ ਇਹ ਫਲ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਫਲ ਜਾਣ ਬੁੱਝਕੇ ਖਰਾਬ ਹੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਬਿਪਤਾ, ਚਿੰਤਾ, ਚੋਟ, ਮਾਣ ਨਾਸ਼। ਜੇ ਇੰਝ ਨਾ ਲਿਖਦੇ ਅਮੰਗਲ-ਨਿਵਾਰਣ (ਬੁਰਾਈ ਦਾ ਖਤਮਾ ਕਰਨ) ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਇਸ਼ਟ ਪੂਰਤੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ ? ਸਮਝ ਲਵੋ, ਇਹ ਗ੍ਰਹਿਣ ਚੰਦਰਮਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਹੈ।

ਮੈਂ--ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੇੜ ਜੀ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੇੜ--ਵੇਖੋ, ਗ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਅਸੀਂ ਜੂਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਅਸ਼ੋਚ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਜਨਮ ਸੋਚ, ਮਰਨ ਸੋਚ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਸੋਚ। ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਰਸੋਈ-ਪਾਣੀ ਬੰਦ। ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਰਤਨ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟੇ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੋ, ਜਾਪ ਕਰੋ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਰਵਾਉ। ਪਰੋਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ-ਦੱਫਣਾ ਦੇਵੇ। ਚਾਲ ਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਹਿਣ (ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਲੈਣਾ) ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਐਨੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣਦਾਨ ਗ੍ਰਹਿਣਦਾਨ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੇੜ ਬੋਲੇ--ਵੇਖੋ ਰਾਹੂ ਦੇ ਭਾਈ ਟੈਕਸ ਵਸੂਲਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਵੇਂ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਰਾਹੂ ਕੋਲੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਚੰਦਰਮਾ ਨੂੰ ਛੁਡਵਾ ਦੇਣਗੇ। ਉਦੋਂ ਤੀਕ ਉਹ ਦੈਂਤ ਚੰਦਰਮਾ ਨੂੰ ਬੁਰਕ ਮਾਰਕੇ ਰੱਖੇਗਾ। ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਬਰਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿੱਥੇ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ ਅਕਲ?

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੇੜ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੇੜ--ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ? ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਮੇਲੇ ਲੱਗੇ ਹੋਣਗੇ ਕਾਸ਼ੀ-ਪ੍ਰਯਾਗ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਥੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਬੱਚੇ ਗਵਾਚਣਗੇ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਦਰੜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਮਸਲੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ ? ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਧਰਮ ਧੱਕਾ ਕਿੱਤੇ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? ਜਿੱਥੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ

ਮਦ ਉਪਰ ਇੱਕ ਪੈਸਾ ਵੀ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਥੇ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਅੱਜ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਐਨੇ ਰੁਪਏ ਜੇ ਠੋਸ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਖਰਚ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਅੰਨ ਨਾ ਮੰਗਵਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਪੰਤੂ ਅਸੀਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਪਿੱਛੇ ਲੁਟਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਅੰਨ ਨਹੀਂ ਪੱਲੇ ਧੇਲਾ ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਵੀ ਧਰਮ ਦੇਨਾਂ ਤੇ ਗੋਤੇ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ। ਏਸੇ ਧਰਮਅੰਧਤਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਗੰਗਾ ਸ਼ਨਾਨ ਸਮੇਂ ਕੰਨਿਆ ਨੂੰ ਗੰਗਾ ਲਾਡ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਅਰਥਾਤ ਨਹਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮਰ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ--ਅਨੁਵਾਦਕ)।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਜਿਹੀ ਮੂਰਖਤਾ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਮੂਰਖਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਹਨ ਪੰਡਤ ਲੋਕੀ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਪੰਡਤ ਕਿਵੇਂ ਮੂਰਖਤਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੋਣਗੇ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਸੁਣੋ, ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿੱਦਿਆ ਹੱਥ ਲੱਗ ਗਈ--ਗ੍ਰਹਿਣ ਦਾ ਗਿਆਨ-ਅੱਜ ਤਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਗਣਿਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਐਨਾ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਤੂ ਉਸ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਇਹੀ ਗਿਆਨ ਕਾਮਧੇਨੂ ਬਣ ਗਿਆ। ਸੂਰਜ-ਚੰਦਰਮਾ ਉਹਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੋਨਾ ਚਾਂਦੀ ਬਣ ਗਏ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ। "ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੰਡਤ ਅਕਾਸ਼ ਦਾ ਹਾਲ ਜਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਨਣਗੇ?" ਪੰਡਤ ਵੀ ਸਰਬਗਿਆਤਾ (ਜਾਣੀਜਾਣ) ਦਾ ਢੋਗ ਰਚਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਚੰਦਰਮਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਾਣੀ-ਗ੍ਰਹਿਣ (ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਦੱਸਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰਹਿਣਾਂ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਬਣ ਗਏ। ਜਾਦੂ ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਕੇ ਬੋਲੇ। ਦੇਖੋ ਕਿਸ ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦਾਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਸਫੈਦ ਰੰਗ ਦੇ ਪਦਾਰਥ। ਚਾਂਦੀ, ਮੋਤੀ, ਸੰਖ, ਚਾਵਲ, ਦਹੀਂ, ਘਿਉ, ਕਫੂਰ, ਚੰਦਨ, ਸਫੈਦ ਬਸਤਰ ਅਤੇ ਉੱਜਲਾ (ਸਫੈਦ ਚਿੱਟਾ) ਬਦਲ। ਸ਼ਨੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਨੀਲਮਣੀ, ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ, ਲੋਹਾ, ਤਿਲ, ਮਾਂਹ, ਮੱਝ

ਅਤੇ ਕਾਲੀ ਗਾਂ। ਸੂਰਜ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਜਿਵੇਂ ਸੋਨਾ, ਤਾਂਬਾ, ਮਣੀ, ਮੂੰਗਾ, ਕਣਕ, ਗੁਣ, ਕੇਸਰ, ਲਾਲ ਬਸਤਰ ਅਤੇ ਲਾਲ (ਭੂਰੇ) ਰੰਗ ਦਾ ਵੱਡਾ (ਵਹਿੜਕਾ)। ਜਜਮਾਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬੇਸ਼ਕ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਹੋਣ ਪੰਤੂ ਗਰੀਬ ਲਿਖਣ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਇਹ ਲਾਡਕਾਰੀ ਸਿੱਧ ਹੋਈਆਂ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰਹਿਣਾਂ ਦੇ ਬਰੀਖਾਤੇ ਬੋਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ [ਕ੍ਰਿਪਾ] ਨਾਲ ਪੰਡਤਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਅੱਠ ਧਾਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਅੰਗੂਠੀਆਂ ਪੈਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਨੋਗ੍ਰਹੀ (ਗਹਿਣੇ) ਚਮਕਣ ਲੱਗੇ। ਜੋਤਿਸ਼ ਦਾ ਫਲ ਹੋਰਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਫਲਿਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਖੁਦ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਫਲਿਤ ਹੋਇਆ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਔਹ ਵੇਖੋ, ਚੌਧਰਾਣੀ ਜੀ ਘਿਉ ਦਾ ਘੜਾ ਦਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਉਂਝ ਤਾਂ ਸਿੱਧੀ ਉਂਗਲੀ ਨਾਲ ਛਟਾਕ ਭਰ ਵੀ ਘਿਉ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ। ਪੰਤੂ ਪੰਡਤਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਪੰਚ ਰਚਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਘੜਾ ਹੀ ਹਥਿਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ ਕੀ ਵਚਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ -

ਘੜਕੁੰਡੋਪਰਿਨਿਰਿੰਡ ਸੰਖੰ ਨਵਨੀਤਪੂਰਿਤੰ ਦਯੋਤ

ਨਾਡਯਾਦਿਦੋਸਸਾ ਤੈਯ ਦਿਵਜਾਯ ਦੋਸ਼ਾਕਰਗ੍ਰਹਨੇ।

(ਕ੍ਰਤਯਮੰਜਰੀ)

ਅਰਥਾਤ "ਨਾਡੀਦੋਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਘਿਉ ਦੇ ਘੜੇ ਉਪਰ ਮੱਖਣ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੰਖ ਰੱਖਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਪੰਡਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਜਮਾਨਾਂ ਦੀ 'ਨਾਡੀ' ਫੜੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ 'ਅਨਾਡੀ' ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਿਰਫ ਨਾਡੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ (ਜਜਮਾਨਾਂ ਦੀ) ਨਾਡੀ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਅਲੰਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਅਸਲੀਅਤ ਆਖਦਾ ਹਾਂ। ਇਹਨਾਂ ਪੰਡਤਾਂ ਨੇ ਜਜਮਾਨਣੀ ਦੇ

ਕੇਸ (ਵਾਲ) ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਰ ਲਏ ।

ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਜਿਹਾ ਵੇਖਕੇ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਨੇ ਝੋਲੇ ਵਿਚੋਂ ਮਿਥਲਾਮੁਲਕ ਦੀ ਜੰਤਰੀ ਕੱਢਕੇ ਆਖਿਆ-ਵੇਖ ਲਵੋ ।

ਸ਼ਤੀਣਾਂ ਕੇਸ਼ਬੰਧਨ ਮੁਹੂਰਤਾ : !

ਅਸ਼ਵਨੀ, ਆਰਦ੍ਰਾ, ਪੁਸ਼ਯ, ਪੁਨਰਵਸ਼ ਨਕਸ਼ੱਤ੍ਰੇਸ਼ੂ

ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਭਰਦੀ, ਕਰਤਿਕਾ, ਰੋਹਣੀ, ਮ੍ਰਿਗਸ਼ਿਰਾ ਨਕਸ਼ੱਤ੍ਰੇਸ਼ੂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ? ਜੇ ਕੋਈ ਮਿਰਗਨੈਣੀ ਮ੍ਰਿਗਸ਼ਿਰਾ ਨਛੱਤਰ ਵਿਚ ਜੁੜਾ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੋਤਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਗਠੀਆ-ਬੁਖਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ? ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੋਦੀ ਪੱਤਰਾਂ ਵੇਖਕੇ ਨਹੀਂ ਬਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਗੁੱਤਾਂ ਪੱਤਰੀ ਵੇਖਕੇ ਕਿਉਂ ਬੰਨਣ ?

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਜੰਤਰੀ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੰਤਰੀ ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ-ਤਾਂ ਵੇਖ ਲਵੋ । ਕਿੰਨੇ ਮੋਟੇ ਹਰਫਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਲੇਖ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ।

ਨਵਵਧਵਾ : ਪਾਕਾਰੰਗ : !

ਪ੍ਰਸੂਤੀਨਾਂ ਨਖਛੇਦਨਮ

ਸ਼ਤੀਰਣਾਂ ਲਾਕਸ਼ਭਰਣਧਾਰਣਮ ।

ਸ਼ਿਸ਼ੂਮੁਖੇ ਸ਼ਤਨਦਾਨਮ :

"ਨਵੀਂ ਬਹੂ ਕਦੋਂ ਚੌਕੇ ਵਿਚ ਜਾਵੇ ? ਪ੍ਰਸੂਤਿਕਾ ਕਦੋਂ ਨਹੁੰ ਕਟਵਾਏ ? ਔਰਤਾਂ ਕਦੋਂ ਕੱਚ ਦੀਆਂ ਵੰਗਾਂ ਪਾਉਣ ? ਕਦੋਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ? ਸਭ ਦੇ ਮੁਹੂਰਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ । ਵੇਖੋ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਇਸ ਉਪਰ ਛਪੇ ਹੋਏ ਹਨ ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਭਲਾ ਵੱਡੇ ਪੰਡਿਤ ਲੋਕ ਅਜਿਹੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ? ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਹੀ ਖਰਚਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਜੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਪੰਡਿਤ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਰੋਣਾ ਹੀ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੀ ? ਪੰਤੂ ਇਹ ਲੋਕ ਤਾਂ ਸ਼ਤੀਣਾਮ ਅੰਗਸਫੁਰਣਫਲਮ (ਔਰਤਾਂ

ਦੇ ਅੰਗ ਫਰਕਣ ਦੇ ਫਲਾਦੇਸ਼) ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਪੰਡਤਾਉਪੁਣਾ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਨੇ । 'ਔਰਤ ਦੇ ਪੱਟ ਫਰਕਣ, ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਮਿਲੇਗਾ। ਕਮਰ (ਲੱਕ) ਫਰਕੇ ਤਾਂ ਨੀਚ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇਗਾ । ਧੂੰਨੀ ਫਰਕੇ ਤਾਂ ਪਤੀ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ ।' ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਪੰਦਾਗ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਪਜੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਜਕੜ ਲਿਆ ਹੈ ।

ਮੈਂ--ਪੰਤੂ ਜੰਤਰੀ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ? ਜਿਵੇਂ ਬਰਸਾਤ ਯੋਗ, ਵਰਸ਼ਫਲ ਆਦਿ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਜੰਤਰੀ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਤਾਂ ਫੇਰ ਇਹ ਵੀ ਵੇਖ ਲਵੋ ।

ਇਸ ਵਾਰ ਪਰਾਭਵ ਨਾਮੀ ਵਰਸ਼ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਫਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ--

ਪੰਡਿਤਾਸਚ ਪ੍ਰਜਾ : ਸ੍ਰਵੈ ਭੈਭੀਤਾ : ਪਰਾਮਵੇ : ਅਰਥਾਤ ਪਰਜਾ ਪੀੜਤ ਰਹੇ ਸਾਰੇ ਭੈਭੀਤ ਰਹਿਣ ।

ਮੈਂ--ਤਾਂ ਤਾਂ ਵਰਸ਼ ਫਲ ਬੁਰਾ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ-ਪੰਤੂ ਰਾਜਾ ਬ੍ਰਹਮਪਤੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਫਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ-

ਵ੍ਰਿਪਾ ਯਗਰਤਾ ਭਵਨਿਤ ਤਪਸ਼ਾ ਸ਼ਸ਼ਯੈ : ਛਿਤਬਯਾਰ ਪਿਤਾ ਰਾਜਾ ਮੰਤਰੀਯੁਤੇ ਗਣੈਸ਼ਚ ਮਹਿਸ਼ੈਰਦੇਸ਼ : ਸ੍ਰਮਦਾਧਲਯ-ਰੋਗੰ ਧਨੰਤਿ ਸੁਵਿਸ਼ਟਯ : ਪ੍ਰਤੀਦਿਨ ਕਰੂਰਾ ਵਿਨਸ਼ਯਨਿਤ ਹੈ ਚੋਰਵਿਯਾਧੁ ਭੁਜੰਗਮਾਸ਼ਚ ਬਹੁਧਾ ਨਸ਼ਯਨਤਿ ਜੀਵੇਜਬਦਾਧੇ ।

ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇਹ ਕਿ "ਅੱਨ-ਪਾਣੀ, ਗਾਂ-ਮੱਝ, ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਵੇ, ਖੂਬ ਬਰਸਾਤ ਹੋਵੇ, ਰੋਗ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਵੇ । ਰਾਜਾ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹਿਣ । ਚੋਰ ਬਘਿਆੜ (ਸ਼ੇਰ ਆਦਿ), ਸੱਪ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੂਰ ਹੋਣ ।"

ਮੈਂ--ਤਾਂ ਵਰਸ਼ਫਲ ਅੱਛਾ ਹੈ । ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਬੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਰੁਕੇ । ਇਸ ਵਾਰ ਸੰਵਾਖਕ ਨਾਮ ਦੇ ਸੂਰਜ ਹਨ । ਉਸਦਾ ਫਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ-

ਆਦਿਤਯੇ ਬਹੁਵਿਤਨਾਸ਼ਨਪੁਰਾ ਲੋਕਾ ਜਵਰਵਿਆਕੁਲਾ

ਮੇਘਨਾ ਜਲਹਾਨਿਰੋਬ ਮਹਤੀ ਸ਼ਾਸਯਸਯ ਨਾਸੋਤਰੁਣਮ :
ਅਰਥਾਤ "ਇਸ ਸਾਲ ਧਨ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋਵੇਗਾ । ਲੋਕ ਰੋਗਾਂ
ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਰਹਿਣਗੇ । ਬਰਸਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ । ਅਤੇ ਅੰਨ
ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ।" (ਭਾਵ ਫਸਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ-ਅਨੁਵਾਦਕ)

ਮੈਂ--ਤਾਂ ਫੇਰ ਅਕਾਲ ਨਾਲ ਲੋਕੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ।
ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਠਹਿਰੋ, ਇਸ ਵਾਰ ਸੰਵਰਤਕ ਨਾਮੀ ਬੱਦਲ
ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਫਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ-

ਸੰਵਰਤਕੇ ਮਹਾਂਵਿਸਟੀ : ਸਸਯਵਪਿਕਾਰੀ ਸੁਭਾ
ਜਲਪੁਰਣਾ ਮਹੀ ਨਿਤਯੰ ਜਲ ਦ੍ਰਵੇਸ਼ਿਟਤੰ ਨਭ :

ਅਰਥਾਤ ਇਸ ਵਾਰੀ ਭਾਰੀ ਬਰਸਾਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਖੂਬ ਅੰਨ
ਉਪਜੇਗਾ, ਧਰਤੀ ਜਲ-ਥਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬੱਦਲ
ਰਹਿਣਗੇ ।"

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਜੰਤਰੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਆਪਾਵਿਰੋਧੀ
ਗੱਲਾਂ ਕਿਉਂ ਹਨ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਇਹੋ ਹੀ ਤਾਂ ਚਲਾਕੀ ਹੈ । ਅਜਿਹਾ ਜਾਲ
ਬੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫਲ ਕਸੀ ਜੰਤਰੀ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾ ਹੀ
ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ । ਜੇ ਬਰਸਾਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸੰਵਰਤਕ ਨਾਮੀ ਬੱਦਲਾਂ
ਦਾ ਫਲ ਹੈ ਜੇ ਬਰਸਾਤ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸੰਵਰਤਕ ਨਾਮੀ ਸੂਰਜ
ਦਾ ਫਲ ਹੈ । ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣਾ ਔਖਾ ਹੈ :

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਜਿਹੜੇ ਸਪਤਾਹਿਕ ਜਾਂ ਮਾਸਿਕ
ਰਾਸ਼ੀ ਫਲ ਛਪਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ
ਚਲਾਕੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਬੋਲੇ ਬਿਲਕੁਲ । ਦੇਖੋ, ਆਮਦਨ-ਖਰਚ,
ਲਾਭ-ਹਾਨੀ, ਖੁਸ਼ੀ-ਗਮੀ, ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ, ਇਹ ਸੱਭ ਤਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ
ਗੱਲਾਂ ਹਨ । ਰਾਤ ਦਿਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ । ਚਾਹੇ
ਰਾਸ਼ੀ ਮੇਘ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬ੍ਰਹਿਸਪਤੀ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਲਾਮਿਲਾਕੇ, ਚੰਗੀ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਡੇ ਵਾਂਗੂੰ ਫੈਂਟ ਕੇ, ਚਾਲਬਾਜ਼ ਲੋਕ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼
ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਡੋਲੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਧੂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ।
ਠੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਕਰ (ਭਾਵ ਮਗਰਮੱਛ-ਘੜਿਆਲ ਸਮੁੰਦਰੀ

ਜੀਵ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਅਤੇ ਠੰਗੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਕਰ ਬਿਸ਼ (ਭਾਵ
ਚੂਹੇ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਸਮਝ ਲਵੋ ।

ਮੈਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵੱਲੀ ਵੇਖਦਾ ਹੋਏ ਵੇਖਕੇ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਦੇਖੋ
ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਸਿੰਘ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਹੈ । ਉਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ
ਵਿਚ ਇੱਕ ਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਸੁਭੋਜਨ । ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਸੋਚੋ ।
ਮੇਰੇ ਘਰ ਜਿਹੜਾ ਭੋਜਨ ਬਣਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਖਾਧਾ
ਹੈ । ਉਸ ਵਿਚ ਕੁੰਡ ਤੇ ਮਿਥੁਨ ਰਾਸ਼ੀ ਵਾਲੀਆਂ ਵੀ ਸਨ ।
ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੁਭੋਜਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ? ਦੁਨੀਆਂ
ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਰਾਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਕਰੋੜਾਂ ਹੀ ਲੋਕੀ ਹੋਣਗੇ । ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ
ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮੰਗਤੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਭੋਜਨ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ
ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ । ਪ੍ਰੰਤੂ ਫਲ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ
ਕੀ ਚਿੰਤਾ ? ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਭੋਜਨ ਮਿਲੇ ਜਾਂ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਜੋਤਿਸ਼ੀ
ਜੀ ਆਪਣੇ ਸੁਭੋਜਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ।

ਮੈਂ--ਤਾਂ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਅਟਕਲਪੱਚੁ ਮਾਤਰ ਹੀ ਹੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਹੋਰ ਕੀ ? ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ
ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਮੁੱਠੀ ਖੋਲ
ਦੇਵਾਂਗਾ (ਭਾਵ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ।

ਮੈਂ--ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਇੱਕ ਸਿਰਫ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਉਸਤੋਂ
ਪੁੱਛਾਂਗਾ । "ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇਹ ਇਲਾਇਚੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਂ
ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਉਂਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ?" ਇਸ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ
ਅਕਲ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇਗੀ । ਏਸੇ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਹੀ ਸਿੱਧ ਲੋਕ ਮੇਰੇ
ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭੋਜ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਭਰ ਜੰਤਰੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ
ਤਾਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵੀ
ਦੰਗ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਇਸ
ਵਿਚ ਕੀ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ? ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਰਜ ਹਨ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ
ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਚਕਰਾ ਜਾਣ । ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ
ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਸੋਦੀ ਹੈ ? ਕਦੋਂ ਜਾਗਦੀ ਹੈ ? ਅੱਗੇ ਕਦੋਂ ਅਕਾਸ਼

ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਦੋਂ ਪਤਾਲ ਵਿਚ ? ਕਿਸ ਵਰ੍ਹੇ ਦੁਰਗਾ ਜੀ ਹਾਥੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿਸ ਵਰ੍ਹੇ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ? ਸ਼ਿਵਜੀ ਕਦੋਂ ਨੰਦੀ (ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਲਦ ਦਾ ਨਾਮ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਉਪਰ ਸਵਾਰਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ? ਕਦੋਂ ਪਾਬਤੀ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਸਾਵਣ ਦੀ ਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ--ਕਾਮਵਿਧੇ ਹਰ : ਪੂਜਯ ; ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਦਿਨ ਕਾਮ ਦੇ ਤੀਰ ਨਾਲ ਵਿਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸ਼ਿਵਜੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ ?

ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੁੱਝਦਾ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਇਥੋਂ ਦਾ ਜੋਤਿਸ਼ ਤਾਂ ਜੀ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨਯੋਗ ਦੇਵਤੇ ਹਨ । ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ--ਜਯੋਤਿਸ਼ ਦਸ਼ਮੇ ਗ੍ਰਹ:। ਜਿਥੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਭਾਗਵਿਗਿਆਨੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਦੂਰਬੀਨ ਨਾਲ ਨਛੱਤਰਾਂ ਦਾ ਸੂਖਮ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਜੋਤਸ਼ੀ ਘਰੇ ਬੈਠੇ ਹੀ - ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਤਾਬ ਲਗਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ-

ਸਮੁੱਚੇ ਚਾਰਥਲਾਡਸ਼ਚ ਵਾਸੇ ਚੰਦੇ ਧਨਕਸ਼ਯ : ਅਰਥਾਤ "ਚੰਦਰਮਾ ਸਾਹਮਦੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਮਦਨੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਧਨ ਦਾ ਘਾਟ ਪਵੇ ।" ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਅਮਰੀਕਰਣ ਚੰਦਰਲੋਕ ਤੇ ਪਹੁੰਚਕੇ ਉਥੋਂ ਚੰਦ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਲੈ ਆਏ ਹਨ, ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਅਜੇ ਚਤੁਰਥੀ ਚੰਦ੍ਰਾਯ ਨਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਏਥੋਂ ਹੀ ਚੰਦਰਮਾ ਨੂੰ ਕੇਲੇ ਵਿਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਇਹ ਤਾਂ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਹੀ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਚੰਦਰਮਾ ਨੂੰ 'ਚੰਦਰਕਾਂਤਾਂ' ਨਾਵਲ ਦਾ ਸ਼ਿੰਕਾਰ ਬਣਾਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ । "ਦਾਦੀ ਚੰਦ ਖਿਲੋਣਾ ਲਵਾਂਗਾ" "ਪੰਛੀ ਬਾਵਰਾ ਚੰਦ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਲਾਵੇ" "ਚੰਦ ਨੂੰ ਛੂਹਣਾ ਹੈ" ਇਹ ਤਦੇ ਅਸੰਭਵ ਕਲਪਨਾ ਸੀ । ਅੱਗੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਸੰਭਵ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਹੁਣ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਚੰਦ ਦਾ ਖਿਲੋਣਾ ਦਿੱਤਾ

ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਚਕੋਰ ਨੂੰ ਚੰਦ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਹੁਣ ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਚੰਦਰਮੁਖੀ ਨਹੀਂ ਚੰਦਰਾਭਿਮੁਖੀ ਬਣਣਗੀਆਂ । ਉਹ ਮੁਹਾਵਰੇ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਸਾਬਤ ਕਰਕੇ ਚੰਦ ਉਪਰ ਖੁੱਕ ਸਕਣਗੀਆਂ ?

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਚੰਦ ਗ੍ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ--ਸੱਚ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ । ਅੱਜ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਵਾਨ ਚੰਦਰਮਾ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਥੋਂ ਉਬੜ-ਖਾਬੜ ਧਰਾਤਲ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ । ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਪੰਡਿਤ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ (ਚੰਦਰਮਾ ਦਾ ਹੀ) ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਗਲਾਂਛਨ (ਚੰਦਰਮਾ ਲਈ ਹੋਰ ਨਾਮ) ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਸਤਤ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਦਰਲੋਕ ਲੈਕੇ ਜਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਵੀ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਖਰਗੋਸ਼ ਅਤੇ ਹਿਰਨ ਲੱਭਣ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ । ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਾ ਜਾਣੇ ਚੰਦਰਮਾ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਲਾਂਛਨ (ਤੋਹਮਤਾਂ) ਲਾਏ ਹਨ । ਇਹ ਚੰਦਰਮਾ ਨੂੰ ਤੋਹਮਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤੋਹਮਤਾਂ ਹਨ । ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੋਰ ਮੁਰਖਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਚੰਦਰਮਾ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਮੁਕਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਹਾਂ । ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਾਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਮੁਰਖਤਾਰੂਪੀ, ਰਾਹੂ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਨਿਗਲੀ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਅਸਲੀ ਮੁਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ।

ਭਾਰਤ ਚੰਦ੍ਰਵਤ ਗ੍ਰਸਤੰ ਮੋਖਤਰੂਪੇਣ ਗਹੁਣਾ

ਨ ਜਾਨੇ ਕੇਨ ਯਤਨੇਨ ਕਰਦਾ ਮੋਕਸ਼ੋ ਭਵਿਸ਼ਯਤਿ ।

ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਦੀ ਦੇ ਘਾਟ ਉਪਰ ਸਹਿਨਾਈ ਵੱਜਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਆਖਿਆ - ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਚੱਕੀਰੋਹਣੇ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੌਣ ਸੁਣੇਗਾ ? ਜਾਉ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਸ ਪੁੰਨ ਦੀ ਲੁੱਟ ਵਿਚ ਇੱਕ ਤਾਰੀ ਲਾ ਆਵੋ । ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਗਰੋਂ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਦੇਵੋਗੇ ।

ਫਲਿਤ ਜੋਤਿਸ਼

ਉਸ ਦਿਨ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ ਮੇਰੇ ਘਰੇ ਜੰਤਰੀ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ ਆਪਣੀ ਪੋਥੀ ਪੱਤਰੀ ਸਮੇਟਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਫੇਰ ਵੀ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਪੁੱਛ ਹੀ ਬੈਠੇ--ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ?

ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ--ਨਵੀਂ ਬਹੁ ਪੇਕੀ ਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸ ਦਿਨ ਇਥੋਂ ਵਾਸਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰੇ, ਉਸੇ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਉਹ ਜਦੋਂ ਚਾਹੇਗੀ, ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਖਾਮਖਾਹ ਹੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?

ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ--ਪੁੰਤੂ ਆਵੇਗੀ ਤਾਂ ਸੱਤ ਦਿਨ ਹੀ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਜ਼ਰੂਰ ! ਬਰਸਾਤ ਵਿਚ, ਹਨੇਰੀ-ਮੀਂਹ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਆਉਂਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ--ਪੁੰਤੂ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਤੀਹ ਦਿਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ !

ਬਾਬਾ ਕਿਸ਼ਨ ਪਰਮ ਹੰਸ

ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ--ਪੁੰਤੂ ਸ਼ਨੀ ਅਜੇ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਠਗੇ ਨਾ। ਸ਼ਨੀ ਕੀ ਤੁਹਾਡਾ ਛੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਢੱਠਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹੁਣ ਪੂਰਬ ਵੱਲੀ ਚਰਨ ਗਿਆ ਹੈ ? ਸ਼ਨੀ ਕਦੋਂ ਕਿਸ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ?

ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ--ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੀਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਸੂਰਜ ਦੱਖਣ ਵੱਲੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਜੇ ਤਾਂ ਹੈ ਸਹੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁ ਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਹਰੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੇ ? ਜੋਤਿਸ਼ੀ--ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ ? ਅਜੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਦਿਨ ਨਿਕਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ?

ਜੋਤਿਸ਼ੀ--ਦੇਖੋ ਪੋਹ ਵਿਚ ਤਾਂ ਵਿਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ਨਹੀਂ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਪੋਹ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਹੈ ?

ਜੋਤਿਸ਼ੀ--ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਣ ਬਹਿਸ ਕਰੇ। ਮਾਘ-ਫੱਗਣ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਨੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਚੇਤ ਵਿਚ ਚੰਦਰਮਾ ਖੱਬੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। (ਜਿਹੜਾ ਅਸ਼ੁੱਭ ਹੈ--ਅਨੁਵਾਦਕ)

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਰੱਬ ਹੀ (ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਭਾਵ ਉਲਟਾ ਹੈ) ਅਸ਼ੁੱਭ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਦਿਨ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ ਬੋਲਾ ਜਿਹਾ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰੋ। ਫੱਗਣ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਸਮੇਂ (ਸ਼ਨੀ) ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚੇਤ ਦਾ ਚੰਦਰਮਾ ਕਦੇ ਉਲਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ--ਉਸਦੇ ਮਗਰੋਂ ਤਾਂ ਭਦਰਾਂ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਭਾਈ ਭਦਰਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਹੋ ! ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਤਾਂ ਅੱਜ ਦਾ ਹੀ ਦਿਨ ਕੱਢ ਦੇਵਾਂ।

ਜੋਤਿਸ਼ੀ--ਉਹ ਕਿਵੇਂ ? ਅੱਜ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੂਰਬ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਦਾ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਹੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਦਿਸ਼ਾਸ਼ੂਲ ਦਾ ਅਰਥ ਫਲਿਤ ਜੋਤਿਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਖਾਸ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਖਾਸ

ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਯਾਤਰਾ ਵਾਸਤੇ ਅਸ਼ੁੱਭ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੁੱਕਰ ਤੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਪੱਛਮ ਵੱਲੀ, ਤੇ ਮੰਗਲ ਤੇ ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਉਤਰ ਵੱਲੀ, ਸੋਮ ਤੇ ਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਪੂਰਬ ਵੱਲੀ ਅਤੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਵੱਲੀ, ਦਿਸ਼ਾਸ਼ਲੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਅਨੁਵਾਦਕ)

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਦਿਸ਼ਾਸ਼ਲੂ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗਜ਼ੂਗਾ ? ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕੀ ਕੋਈ ਕਿੱਲਾ ਗੱ-ਡਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ?

ਜੋਤਿਸ਼ੀ--ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਲਾਸਤਕ ਵਾਂਗੂੰ ਬੋਲਦੇ ਹੋ।

ਸ਼ਨੇ ਸੋਮੇ ਤਯਜੇਤ ਪੂਰਵਾਮ.....

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਕਬੰਨ ਤਯਜੇਤ ? ਤਾਂ ਅੱਜ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹਾਵੜਾ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਨਹੀਂ ਚਲੇਗੀ ? ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਹੀ ਪੱਛਮ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰਬੀ ਵੱਲੀ ਨਹੀਂ ਘੁੰਮੇਗੀ ?

ਜੋਤਿਸ਼ੀ--ਜਿਹੜੇ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਹਨ ਉਹ ਦਿਗਬਲ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਹਨ। (ਫਲਿਤ ਜੋਤਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਗਬਲ ਦਾ ਭਾਵ ਲਗਨ ਆਦਿ ਉਪਰ ਸਥਿਤ ਗ੍ਰਹਾਂ ਦਾ ਬਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਗ੍ਰਹਿ ਕੁਝ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬਲੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ-ਅਨੁਵਾਦਕ)

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਜੋਤਿਸ਼ਤੀ ਜੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਆਨੇ ਸੱਚੀਆਂ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ, ਜੇ ਦਿਗਬਲ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਮੋਤੀਚੂਰ ਦੇ ਲੱਛੂਆਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹਰ ਪਾਸੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਨਾ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ਲੂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਸ਼ੂਲ ਹੀ ਚੁਭਿਆ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਦਿਗਬਲ ਵਿਚ ਫੁੱਲ ਬਰਸੇ ਹਨ।

ਜੋਤਿਸ਼ੀ--ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ਲੂ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਜਿਸਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਦਿਸ਼ਾਸ਼ਲੂ (ਦਿਸ਼ਾਸ਼ਲੂ) ਆਖਦੇ ਹੋ ਉਹ ਇੱਕ ਕਲਪਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਨੁਸਾਰ (ਡਰ ਹੈ) ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੜਕਦਾ ਹੈ।

ਜੋਤਿਸ਼--ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਵਾਰ ਦੇਸ਼ (ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅਸ਼ੁੱਭ ਹੋਣ) ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਵਾਲ ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਾਰਦੇਸ਼ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। "ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਜਬਕ

ਦੀਨਾਨਾਥ" ਕੀ ਅਸੀਂ ਲੋਕੀ ਹੀ ਹਾਂ।

ਜੋਤਿਸ਼ੀ--ਜੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਹੀ ਲਾਂਭੇ ਰੱਖ ਦਈਏ, ਤਾਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਮਹੂਰਤ ਚਿੰਤਾਮਣੀ ਵੇਖੋ.....

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਟੋਕਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲ ਪਏ--ਮਹੂਰਤ ਚਿੰਤਾਮਣੀ ਨਹੀਂ ਪੂਰਤ ਚਿੰਤਾਮਣੀ (ਪੂਰਤ ਆਖਦੇ ਨੇ ਠੱਗ ਨੂੰ) ਮਹੂਰਤਚਿੰਤਾਮਣੀ ਫਲਿਤ ਜੋਤਿਸ਼ ਦੀ ਇਕ ਗਰੰਥ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਤੁਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਉਲੂ ਸਿੱਧਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਹੂਰਤਾਂ ਦੇ ਗਪੀਗੋੜ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਵਾਸਤੇ ਅਭਿਸ਼ਾਕ ਮਹੂਰਤ (ਮੰਗਲ ਨਮਿਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਸਤੇ ਮੰਤਰ ਪੜ ਕੇ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਘਾਹ ਨਾਲ ਜਲ ਛਿੜਕਣਾ)। ਫੌਜ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਅਸ਼ਵਰਾਜ ਸੰਚਾਲਣ ਮਹੂਰਤ (ਹਾਥੀ ਘੋੜੇ ਤੋਰਨ ਲਈ ਮਹੂਰਤ)। ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਧਾਰਣ ਮਹੂਰਤ। ਬਾਣੀਏ ਵਾਸਤੇ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਮਹੂਰਤ। ਮਹਾਜਨ (ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ) ਵਾਸਤੇ ਕਰਜਾ ਦਾਨ ਮਹੂਰਤ। ਸੁਨਿਆਰ ਵਾਸਤੇ ਗਹਿਣੇ ਘੜਨ ਲਈ ਮਹੂਰਤ (ਭੂਸ਼ਣ ਘੜਨ ਮਹੂਰਤ)। ਧੋਬੀ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਬਸਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਲ ਮਹੂਰਤ (ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸਾਫ ਕਰਨਾ)। ਨਚਾਰ ਵਾਸਤੇ ਨਾਚ ਅਰੰਭ ਮਹੂਰਤ। ਇਹ ਸਭ ਪਖੰਡ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ? ਵਿਚਾਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰ ਪੈਰ ਤੇ ਮਹੂਰਤ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਲ ਜੋੜਣ ਲਈ ਹਲਪ੍ਰਵਾਨ ਮਹੂਰਤ। ਬੀ ਬੀਜਣ ਵਾਸਤੇ ਬੀਜੇ ਉਤਪਤੀ ਮਹੂਰਤ। ਚੌਲ ਬੀਜਣ ਵਾਸਤੇ ਕੇਸਬੰਧਨ ਮਹੂਰਤ। ਚੌਲ ਕੱਟਣ ਵਾਸਤੇ ਧਾਨਛੇਦਨ ਮਹੂਰਤ। ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗੁੱਤ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕੱਸਕੇ ਫੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਦੇ ਜੁੜਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੇਸਬੰਧਨ ਮਹੂਰਤ। ਕਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਗੱਡਣ (ਡੋਲਣ-ਬਨਾਉਣ) ਉਸ ਲਈ ਚੂਲਿਹਕਾ ਸਥਾਪਨ ਮਹੂਰਤ। ਕਦੇ ਨਹਾਉਣ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਨਾਨ ਮਹੂਰਤ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੱਦ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਸਤਨਪਾਨ ਮਹੂਰਤ।

ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਵੇਖ ਕੇ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ-ਮੈਂ ਮਖੌਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮੰਮਿਆਂ ਤੇ ਵੀ ਜੋਤਿਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਦੁੱਖ-ਦੁੱਖਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਹੁਰਤ ਦੇ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ
ਹੈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਵਚਨ ਸੁਣ ਲਵੋ।

“ਰਿਕਤਾ ਤੋਂ ਪਰਿਤਯਜਯ ਵਿਸ਼ਟਪਾਤੰ ਸਵੈਪ੍ਰਤਿਮ

ਮ੍ਰਦੁਧਰਵ ਕਿਸਪ੍ਰਭੇਸੁ ਸਤਨਪਾਨੰ ਹਿਤੰ ਸਿਖੇ ।”

ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਇਹ ਸੱਭ ਕੀ ਮਜ਼ਾਕ ਹੈ ? ਕੋਈ ਸਿਲੇ ਵਿਚ
ਔਰਤ ਜੋ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੰਮਾ ਨਵੇਂ ਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮੂੰਹ
ਵਿਚ ਦੇ ਦੇਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੀ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗੜਕੇ ਅਮੰਗਲ (ਦੁਖੀ)
ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ? ਉਸਨੂੰ ਮੰਮਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਵੈਰ ਹੈ ?

ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਗ੍ਰਹਿ ਨਛੱਤਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸੂਖਮ
ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਐਨਾ ਕਲਾ-ਵਿਚਾਰ (ਸਮੇਂ
ਦਾ ਵਿਚਾਰ) ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ-ਜੀ ਇਹੋ ਹੀ ਕਾਲ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਮਹਾਂਕਾਲ
ਬਣ ਗਿਆ ਰਾਹ ਵਿਚ ਕਾਲ । ਹੱਟੀ ਵਿਚ ਕਾਲ । ਘਾਟਾਂ (ਤੀਰਥ
ਅਸਥਾਨ) ਤੇ ਕਾਲ । ਖਾਟ (ਮੰਜੀ) ਬੁਣੇ ਤਾਂ ਕਾਲ । ਠਾਟ ਬੰਨੇ
ਤਾਂ ਕਾਲ । ਐਨਾ ਠਾਟ ਬਾਠ ਤਾਂ ਲਾਟ ਸਾਹਬ ਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ
ਹੁੰਦਾ ਜਿੰਨਾਂ ਕਾਲ ਸਮਰਾਟ ਦਾ ਹੈ । “ਉਹ ਰੁੱਸਕੇ ਸੱਤਿਆਨਾਸ਼
ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ” ਇਸ ਡਰ ਨੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਹਲ-ਗੰਵਾਰ ਬਣਾ
ਦਿਤਾ ਹੈ । ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹੁਰਤ ਵੇਖੋ । ਮੁਕਲਾਵਾ ਲਿਆਉਣਾ
ਹੈ ਤਾਂ ਮਹੁਰਤ ਵੇਖੋ । ਨਵੇਂ ਘਰੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹੁਰਤ ਵੇਖੋ।
ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਗਰਭ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਮਹੁਰਤ ਵੇਖੋ । ਇਹ
ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਖਿਲਵਾੜ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ ? ਮੈਂ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ
ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਦਿਲ ਲੱਗੀ (ਮਸ਼ਖਰੀ) ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ । ਗਰਭ ਵੀ
ਕਦੇ ਪੱਤਰੀ ਵੇਖਕੇ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ-ਗਰਭ ਧਾਰਨ ਹੀ ਕਿਉਂ ; ਇਹਨਾਂ ਦਾ
ਬੱਸ ਚਲੇ ਤਾਂ ਗਰਭ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮਹੁਰਤ ਬਣਾ ਦੇਣਾ।

ਗਰਭ ਧਾਰਨ ਦਾ ਵਚਨ ਸੁਣੋ :

ਸ਼ਠਅਸ਼ਠਮੀ ਪੰਚਦਸੀ ਚਤੁਰਾਈ

ਚਤੁਰਦਸੀਰਪਯੁਭਯਤੁ ਹਿਤਵਾ

ਸੈਸ਼ਾ: ਸ਼ੁੱਭਾ: ਸਯੁ: ਤਿਥਯੇ ਨਿਸ਼ੇਕੇ ਵਾਰਾ:

ਸ਼ਸ਼ਾਕਾਰਯ ਸਿਤੇਦੁ ਜਾਸਚ

(ਬ੍ਰਹਿਜਯੋਤਿਸਾਰ)

“ਛਟੀ, ਅਸ਼ਟਮੀ, ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ, ਮੱਸਿਆ (ਅਮਾਵਸ), ਚੈਥ,
ਚੈਦਵੀ, ਵਿੱਚ ਗਰਭਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰਮਿਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।
ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸੋਮ, ਬੁੱਧ, ਸ਼ੁੱਕਰ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ
ਵਾਸਤੇ ਲਾਇਸੰਸ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਜੀ, ਮੈਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ, ਜੇਕਰ
ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦੀ ਆਨੰਦਮਈ ਰਾਤ ਵਿਚ ਦੁਹਲਾ-ਦੁਲਹਨ
(ਪਤੀ-ਪਤਨੀ) ਸੰਤੋਗ ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕੀ ਚੰਦਰਮਾ
ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਅਸਮਾਨ ਪਾਟ ਜਾਵੇਗਾ ? ਐਤਵਾਰ
ਨੂੰ ਦੰਪਤੀ ਸੰਯੋਗ (ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਮਿਲਣ) ਹੋਣ ਨਾਲ ਕੀ ਸੂਰਜ
ਦੇ ਰਥ ਦਾ ਘੋੜਾ ਭਟਕ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਚੱਕਾ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗਾ ?
ਮਿਥੂਨ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਵਰਿਸ਼ਚਕ (ਬਿੱਛੂ) ਬਣਕੇ ਕਿਉਂ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ ? ਸੱਦੀ ਨਾ ਬੁਲਾਈ, ਮੈਂ ਲਾੜੇ ਦੀ ਤਾਈ ।

ਮੈਂ-ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ
ਹੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ-ਫਲਿਤ ਜੋਤਿਸ਼ ਜੇ ਫਲਿਤ ਹੁੰਦਾ ਜੀ, ਤਾਂ
ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੈਂ ਢਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰੀ ਮਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ;

ਮੈਂ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ-ਸੁਣੋ, ਜੋਤਿਸ਼ ਦਾ ਵਚਨ ਹੈ :

ਰਵੀਸਤਾਪੰ ਕਾਂਤਿ ਵਿਤਰਤਿ ਸ਼ਸ਼ੀ ਭੂਮਿਤਨਯੇ

ਮੁਤਿੰ ਲਕਸ਼ਮੀ ਸੋਭਯ : ਸੁਰਪਤਿਗੁਰੁਵਿਤਰਣਮ

ਵਿਪਤਿੰ ਦੈਤਯਾਨਾ ਗੁਰੁਰਖਿਲਭੇਗਾਨੁਨਮ

ਨ੍ਰਣਾ ਤੈਲਾਭਯੰਗਤ ਸਪਦਿ ਕੁਰੁਤੇ ਸੁਰਯਤਨਯ :

(ਜਯੋਤਿ : ਸਾਰ ਸੰਗ੍ਰਿਹ)

ਅਰਥ : “ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਤੇਲ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਕਸ਼ਟ, ਜੋਮਵਾਰ
ਨੂੰ ਕੈਰੀ, ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਮੋਤ, ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਲੱਛਮੀ (ਧੰਨ-ਦੌਲਤ),
ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਜੈਹਮਤ, ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਵਿਪਤਾ, ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ
ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ” । ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਕਾਰਜ-ਕਾਰਨ
ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ ਹੀ ਜਾਨਣ । ਪੁੰਤੂ ਮੈਂ ਪੰਜਾਹ

ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੇਲ ਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਐਨੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਢਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੰਗਲਵਾਰ ਆਏ ਹੋਣਗੇ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਿਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਦੇ ਹੋ ?

ਮੈਂ ਆਖਿਆ-ਬਾਬਾ ਜੀ ਇਸਦਾ ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਨੇ, ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ-ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਕੀ ਉਤਰ ਦੇਨਗੇ ? ਆਪਣੇ ਹੀ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਣਗੇ ? ਵੇਖੋ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਗੜਬੜ ਚੋਬ ਹੈ-ਰਿਤੂ ਪ੍ਰਕਰਨ (ਮਾਹਵਾਰੀ ਸਬੰਧੀ ਅਧਿਆਏ, ਵਿਚ ਇਕ ਥਾਂ ਆਖਦੇ ਹਨ-

ਆਦਿਤਯੇ ਵਿਧਵਾ ਨਾਰੀ ਅਰਥਾਤ ਜੇ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਮਾਹਵਾਰੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਤੇ ਫੇਰ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਆਖਦੇ ਨੇ-

ਪੰਚਮਯਾ ਚੈਵ ਸੋਭਾਗਯਮ ਅਰਥਾਤ ਜੇ ਪੰਚਮੀ ਤਿਥੀ ਵਿਚ ਮਾਹਵਾਰੀ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਚੰਗੇ ਭਾਗਵਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਪੰਚਮੀ ਤਿਥੀ ਨੂੰ ਐਤਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕੋਈ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਾਹਵਾਰੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ?

ਮਾਘ ਪੁਤ੍ਰਵਤੀ ਭਵਤੇ ਅਰਥਾਤ, 'ਮਾਘ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਔਰਤ ਪੁਤਰਵਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।' ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਵਚਨ ਹੈ।

ਕ੍ਰਤਿਕਾਯਾ ਤੁ ਬੰਧਾਯਾ ਸਯਾਤ ਅਰਥਾਤ ਕ੍ਰਿਤਕਾ ਨਛੱਤਰ (ਸਤਾਈ ਨਛੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੀਜਾ ਨਛੱਤਰ ਜੋਤਿਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ-ਅਨੁਵਾਦ) ਵਿਚ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਔਰਤ ਨੂੰ ਖੁਸਰਾ (ਹੀਜੜਾ) ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਪੁੱਛੋ ਮਾਘ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਤਕਾ ਨਛੱਤਰ ਸਮੇਂ ਔਰਤ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਹੀਜੜੇ-ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜੋਤਿਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਜਵਾਬ ਵੇਖਕੇ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਫੇਰ ਬੋਲੇ-ਹੋਰ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖੋ। ਇਕ ਥਾਂ ਆਖਦੇ ਨੇ-

ਧਨੇ ਪਤਿਬ੍ਰਤਾ ਗੇਯਾ ਅਰਥਾਤ ਧਨ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਗਰਭਵਤੀ

ਹੋਣ ਨਾਲ ਪਤੀਬਰਤਾ ਹੋਵੇ। ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ-

ਮੰਦੇ 'ਚ ਪ੍ਰਸ਼ਚਲੀ ਨਾਰੀ ਅਰਥਾਤ ਸਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਿਭਚਾਰਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੱਸੋ ਜੇ ਉਹ ਧਨ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੂਗੀ ? ਕਿਥੋਂ ਤੱਕ ਦੱਸੀਏ ਜੀ ! ਐਨੇ ਪਾਖੰਡ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ ਕਿ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਹਾਂ-ਪੁਰਾਣ (ਬ੍ਰਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪੋਖਾ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਬਣ ਜਾਵੇ। ਫੇਰ ਵੀ ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕੀ ਗੱਲ ਗੱਲ ਵਿਚ ਜੋਤਿਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪੂਛ ਫੜੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਅਜੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੁੱਧੀਨਾਥ ਚੌਧਰੀ ਭੱਜੇ 2 ਆ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਬੋਲੇ-ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ, ਹੁਣੇ 2 ਮੇਰੇ ਘਰੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਭੱਜਿਆ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਲਗਨ-ਕਰਮ ਵੇਖਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ-ਕਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ? ਬੁੱਧੀਨਾਥ ਬੋਲੇ-ਇਹੋ ਹੀ ਕਰੀਬ ਦਸ ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ ਪੱਤਰੀ ਵੇਖਦੇ 2 ਇਕ ਦਸ ਚੀਕ ਮਾਰਕੇ ਘਬਰਾ ਗਏ-ਹਾਏ ਰੱਬਾ !

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ-ਕੀ ਹੋਇਆ ? ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ। ਕੀ ਭਰਿੰਡ ਨੇ ਦੰਦੀ ਵੱਡ ਲਈ ਹੈ।

ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ ਸਿਰ ਉਪਰ ਰੱਥ ਰੱਖਕੇ ਬੋਲੇ-ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ! ਭਰਿੰਡ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕੀ ਗੱਲ ਸੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਰਬਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੁੱਧੀਨਾਥ ਚੌਧਰੀ ਦੇ ਲਹੂ ਦਾਪਾਣੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਥਰ ਥਰ ਕੰਬਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ-ਛੇਤੀ ਦਸੀ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ, ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ ?

ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ ਬੋਲੇ-ਕੀ ਸਵਾਰ ਦੱਸਾਂ ? ਮੂਲਾ ਨਛੱਤਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੰਢ ਯੋਗਵਿਚ ਭਾਵ ਗੰਢਮੂਲਾਂ ਵਿਚ। ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਲੈ ਭੁੱਬੇਗਾ। ਮੂਲਾਧਾਧੇ ਪਿਤਰੰਗ ਨਿਰੰਤਿ !

ਬੁੱਧੀਨਾਥ ਚੌਧਰੀ ਤੇ ਤਾਂ ਜਾਣੇ ਬਿਜਲੀ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਉਹ

ਤਾਂ ਛੁੱਟ ਛੁੱਟਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ ਗੰਭੀਰ ਭਾਵ ਵਿਚ ਆਖਣ ਲੱਗੇ-ਬੱਚੇ ਨੇ ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ। ਦੋ ਹੀ ਉਪਾਉ ਨੇ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿਉ ਜਾਂ ਅੱਜ ਹੀ ਮਾਂ ਸਮੇਤ ਨਾਨਕੇ ਭੇਜ ਦਿਉ। ਅੱਠ ਸਾਲ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਉਸਦਾ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ-
 ਪੇਨੂੰ ਦਧਾਤ ਸੁਵਰਣੰ ਚ ਗ੍ਰਹਿਸ਼ਚਪਿ ਪ੍ਰਜੁਜਯੇਤ ਭਾਵ ਗਊ ਦਾਨ, ਸੇਨਾਦਾਨ, ਨਵਗ੍ਰਹਿਪੂਜਾ (ਨਵੇਂ ਘਰ ਦੀ ਪੂਜਾ), ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪਊਗਾ।

ਹੁਣ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ ਬੋਲੇ-ਜਿਸਨੇ ਇਹ ਸੱਭ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਉਹ ਝੂਠਾ ਹੈ, ਮੱਕਾਰ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਗ੍ਰਹਿ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਲੋਕ ਹੋ। ਨਛਤਰਾਂ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਨਛਤਰ (ਕਿਸਮਤ) ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ। ਕਿਉਂ ਇਸ ਬੇਚਾਰੇ ਨੂੰ ਮਹਾਂਜਾਲ ਵਿਚ ਪਾ ਰਹੇ ਹੋ।

ਜੋਤਿਸ਼-ਤਾਂ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਨਮ ਕੁੰਡਲੀ ਦੇ ਫਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ-ਕੁੰਡਲੀ ਦਾ ਐਨਾ ਹੀਫਲ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੰਠ ਵਿਚ ਕੁੰਡਲ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਰਾ ਜ਼ਾਲੀ ਗਰੰਥ ਹੈ। ਏਸੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ। ਤਾਂ ਕੀ ਸੱਭ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜੋੜੇ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਜੀਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਦੂਜਾ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਨਮ ਕੁੰਡਲੀ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਫਲ ਕਿਉਂ ਪਰਸਪਰ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜੀ ਕੁਝ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲੇ-ਤਾਂ ਭ੍ਰਿਗੂ-ਪਰਾਸ਼ਰ ਆਦਿ ਜਿਹੜਾ ਐਨਾ ਸਾਰਾ ਜਾਤਕ-ਵਿਚਾਰ (ਫਲਿਤ ਜੋਤਿਸ਼ ਦੇ ਭੇਦ-ਅਨੁਵਾਦ) ਕਰ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਸਭ ਮਿੱਥਿਆ ਹੈ (ਭਾਵ ਝੂਠਾ ਹੈ) ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ-ਇਹੋ ਹੀ ਸਾਰੇ ਨਾਂ ਬੇਚਕੇਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਠੱਗ ਵਿਦਿਆ (ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿੱਦਿਆ) ਦਾ ਧੰਦਾ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਵਿਚ ਆਵੇ ਸ਼ਲੋਕ ਘੜ

ਦਿਉ ਅਤੇ ਮੜ੍ਹ ਦਿਉ ਪਰਾਸ਼ਰ ਦੇ ਮੱਥੇ ! ਜੀ ਮੈਂ ਵੀ ਜੋਤਿਸ਼ ਦੇ ਗਰੰਥ ਵੇਖੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਾਗਲਾਂ ਗੰਢਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਜਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟਾ ਪਾ ਕੇ ਜਜਮਾਨਣੀਆਂ ਨਾਲ ਭੱਦੇ (ਅਸਲੀਲ) ਮਜ਼ਾਕ ਤੱਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਆਖਿਆ-ਇਕ-ਦੋ ਤਿੰਨ ਨਹੀਂ, ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ। ਦੇਖੋ, ਯਾਰ (ਆਸ਼ਕ) ਲੋਕ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਢੋਗ ਬਣਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹਨ !

ਉਪਪਦੇ ਬੁੱਧਕੇਤੂਮਯਾਂ ਯੋਗ ਸਮਬੰਧਕੇ ਦਿਵਜ

ਸਬੂਲਾਂਗੀ ਗ੍ਰਹਿਣੀ ਤਸਯ ਜਾਯਤੇ ਨਾਤ੍ਰ ਸੰਸ਼ਾਯ ;

(ਪਾਰਾਸ਼ਰੋਰਾਗਸਾਰ)

ਜਜਮਾਨਾ ਦੀ ਜਨਮ ਕੁੰਡਲੀ ਵੇਖ ਕੇ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਮੋਟੀ, ਗੁੱਦੇ ਬਦਨ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਐਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕੁੰਡਲੀ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਹਿਸਾਰ ਲਾਕੇ ਮੰਮਿਆਂ ਦਾ ਅਕਾਰ ਵੀ ਭਾਂਪ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।

ਕਠਿਨੋਬ੍ਰਣ ਕੁਜਾਚਾਰਯੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠਸਬੂਲਸਤਨੋਤਮਾ

ਅਰਥਾਤ ਜੇਕਰ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ (ਗ੍ਰਹਿ) ਬੁਲੰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕੁਹ (ਮੰਮੇ) ਵੀ ਬੁਲੰਦ (ਉੱਡਰੇ ਹੋਏ) ਹੋਣਗੇ।

ਮੈਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਵੇਖਕੇ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ-ਬੱਸ ਜੀ ਐਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮੂੰਹ ਅੱਡਿਆ ਰਹਿ ਗਿਆ ? ਅਜੇ ਹੋਰ ਸੁਣੋ-

ਜਾਮਿਤਰੈ ਮੰਦਭੋਮਸਥੇ ਤਦੀਸ਼ੇ ਮੰਦਭੋਮਜੇ

ਵੇਸਵਾ ਵਾ ਜਾਹਿਣੀ ਢਾਪਿ ਤੇਸਯ ਭਾਰਯ ਨ ਸੰਸਯ (ਪਾਹੇ)

ਜਿਸਦੀ ਜਨਮਪਤਰੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਯੋਗ ਹੋਵੇ, "ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਰੰਡੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਯਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰੰਗ ਰਲੀਆਂ ਮਨਾਏਗੀ"।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਜੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਵਿਆਹ-ਸਬੰਧ ਟੁੱਟ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਸ਼ਲੋਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫਿਕਰ ਥੋੜੇ ਹੀ ਹੈ ? ਹੋਰ ਸੁਣ-

ਭਗਨਪਾਦਾਰਥ ਸੰਯੋਗਾਦਿਤੀਯਾ ਦਵਾਦਸੀ ਯਦਿ
ਸਪਤਮੀ ਚਾਰਕਮੰਦਰੇ ਜਾਯਤੇ ਧਰੁਵਮ
ਅਰਥਾਤ ਬੰਦੇ ਦੀ ਕੁੰਡਲੀ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਯੋਗ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ
ਨਿਸਚੈ ਹੀ ਯਾਰ ਸੰਤਾਨ ਹੈ।

ਮੈਂ -- ਇਹ ਸਲੋਕ ਤਾਂ ਔਰਤ ਦੀ ਗਰਨ ਵਢਵਾ ਸਕਦਾ
ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਸਿਰਫ ਔਰਤ ਦੀ ਧੋਣ ਵਢਾਉਣ ਵਾਲਾ
ਹੀ ਨਹੀਂ, ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਗਰਦਨ ਕਟਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਲੋਕ ਵੀ
ਹੈ--

ਗੁਹਰਾਜੇ ਸਿਥਤੇ ਲਗਨੇ ਚਤੁਰਥੇ ਸਿੰਹਿਕਾਸਤੇ
ਸਵੈਦਵਰਾਤ ਸੁਤੋਪਤਿ : ਜਾਤਾ ਤਸਯ: ਨ ਸੰਸਯ

(ਪਾ. ਹੋ.)

ਅਰਥਾਤ ਜਨਮਪੱਤਰੀ (ਟੇਵਾ) ਵਿਚ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਯੋਗ
ਹੋਵੇ ਤਾਂ "ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਦਿਉਰ ਦੇ ਵੀਰਜ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ
ਹੈ।" ਜਨਮਪੱਤਰੀ ਸੁੰਘਣ ਨਾਲ ਜੋਤਸ਼ੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਵੀਰਜ
ਦੀ ਗੰਧ (ਖੁਸ਼ਬੂ) ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੱਸੋ, ਇਹ
ਸੱਭ ਬਦਮਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ? ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਬਦਮਾਸ਼ੀ
ਨੂੰ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਯੋਤਿਵਿੰਦਿਅਮੁਣਵਾ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਤੁਸੀਂ ਜਿਹੜੇ ਸਾਰੇ ਵਚਨ ਆਖੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ
ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਜੋਤਿਸ਼ ਦੇ ਗਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਹਨ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਹੀ
ਬਣਾਕੇ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ? ਜੋਤਿਸ਼ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਤਾਂ ਇਥੇ ਬੈਠੇ
ਹੀ ਹਨ। ਪੁੱਛ ਲਵੋ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਲੋਕ ਗਰੰਥ ਵਿਚ ਹਨ
ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਗਰੰਥ ਵੀ ਕਿਹੜਾ ਕਿ ਪਰਾਸ਼ਰ ਹੋਰਾਸਾਰ।

ਜੋਤਸ਼ੀ ਜੀ, ਸਿਰ ਖੁਰਕਦੇ ਬੋਲੇ -- ਹਾਂ, ਵਚਨ ਤਾਂ ਜਰੂਰ
ਗਰੰਥ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹਨ। ਪਰਾਸ਼ਰ ਹੋਰਾਸਾਰ' ਜਯੋਤਿ: ਸ਼ਾਸਤਰ
ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਗਰੰਥ ਹੈ। ਪੁੰਨੂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਝੂਠ ਕਿਉਂ ਮੰਨਦੇ
ਹੋ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਸਿਰਫ ਝੂਠਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਸਲੀਲ ਵੀ। ਉਸ

ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ
ਵੇਸ਼ਵਾ ਦੇ ਕੋਠੇ (ਚਕਲੇ) ਉਪਰ ਹੀ ਸੁਨਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।
ਵੇਖੋ--

ਧਨੇਸ਼ੇ ਸਣਤਮੇ ਵੈਧੇ ਪਰ ਜ ਯਾਡਿਗਾਮਿਕ :

ਜਾਯਾ ਤਸਯੇ ਭਵੇਦੇਸ਼ਯਾ ਮਾਤਾਪਿ ਵਿਭਚਾਰਣੀ

(ਪਾ. ਹੋ.)

ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਗੁਹਿ-ਚਾਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ, "ਉਹ ਬੇਗਾਨੀ ਔਰਤ
ਦਾ ਸੰਗੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਰੰਡੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸਦੀ ਮਾਂ
ਵਿਭਚਾਰਣੀ (ਕੰਜਰੀ) ਹੋਵੇਗੀ।" ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਾਂ ਬਹੁ ਵਾਲੀਆਂ
ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੰਜਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ
ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ?

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਜੋਤਿਸ਼ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੀ ਕਦੇ
ਹੈ? ਬ੍ਰਹਮਾਤਮਕ, ਪਰਾਸ਼ਰ ਆਦਿ ਪੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜੋਤਸ਼ੀ ਜੀ ਤੋਂ ਵੀ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਪੰਡਤਾਉ ਵਿਦਵਾਨੀ
ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਬੋਲੇ-ਇਹ ਸੱਭ ਝੂਠ ਹੈ ਇਸਦਾ ਸਬੂਤ (ਪ੍ਰਮਾਣ)?
ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ--ਪ੍ਰਮਾਣ ਤਾਂ ਖੁਦ ਮੈਂ ਹਾਂ।
ਮੇਰੀ ਜਨਮਪੱਤਰੀ ਵਿਚ ਰਾਜਯੋਗ ਲਿਖਿਆ ਹੈ--

ਵਾਹਨੇਸ਼ਸਤਥਾ ਮਾਨੇਸ਼ੇ ਵਾਹਨੇ ਸਿਥਤ:।

ਲਗਨਪ੍ਰਮਾਧਿਪਾਮਯਾ ਤੂ ਦ੍ਰਸ਼ਟੇ ਚਦਿਰ ਰਾਜਯਭਾਕ ॥

(ਪਾ. ਹੋ.)

ਪੁੰਨੂ ਰਾਜ ਮਿਲਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕੀ ਹੈ ਇਕ ਰਾਜ (ਮਜ਼ਦੂਰ)
ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਰਾਜਯੋਗ ਦੇ ਬਦਲੇ ਹਰ ਰੋਜ (ਕਰੜੀ ਮਿਹਨਤ)
ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਰਿਹਾ ਯਾਰ ਯੋਗ। ਹੁਣ
ਤਾਂ ਤਰਕ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਯੋਗ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖੋ। ਕੀ ਵਿਭਚਾਰ ਜਨਮਪੱਤਰੀ
ਵੇਖਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਜਿਹੜਾ ਗਰਭ
ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਅਤੇ ਕੀ ਉਹ ਲਗਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਪੇਟ
ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕਿ
ਆਖਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਵੀ ਯਾਰ-ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਫੜ
ਸਕਦੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ -- (ਭਾਵ ਇਹ

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦੇ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਯਾਰ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹੈ ਜਾਂ
ਪੁਦਦੀ-ਅਨੁਵਾਦਕ)

ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ-

ਗਣਯਤਿ ਗਗਾਨੇ ਗਣਕ : ਚੰਦ੍ਰੇਣ ਸਮਾਗਮ : ਵਿਸ਼ਖਾਯਾ:

ਵਿਵਿਧ ਭੁਜੰਗਕ੍ਰੀੜਾਸਕਤਾਂ ਗ੍ਰਹਿਣੀ ਨਾ ਜਾਨਾਤਿ !

ਵਿਸ਼ਾਖਾ, ਅਨੁਰਾਧਾ ਤੂੰ ਰੋਹਿਣੀ (ਸਤਾਈ ਨਛੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋਤਿਸ਼
ਅਨੁਸਾਰ ਤਿੰਨ ਗ੍ਰਹਿ ਅਨੁਵਾਦਕ) ਦੇ। ਸਮਾਗਮ (ਮਿਲਣ) ਉਪਰ
ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੂਖਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਿਰੰਤਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ (ਭਾਵ ਇਹਨਾਂ
ਦੀ ਚਾਲ-ਢਾਲ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਸੱਭ ਨਿਗਾਹ ਰੱਖਦੇ
ਹਨ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਚੂ, ਦੇਰ, ਚੇ, ਲਾ ਅਸ਼ਵਨੀ, ਲਿ, ਲੂ ਲੇ ਲੇ
ਭਰਣੀ ਆਦਿ ਜੋਤਿਸ਼ ਦੇ ਵਚਨ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਰੋਗਚੱਕਰ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ
ਆਉਂਦੇ ਹਨ-ਅਨੁਵਾਦਕ), ਅਕਾਸ਼ ਦੇ ਹਸਤ ਨਛੱਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼
ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਦੇ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਪਦੇ ਘਰ ਦੀ ਹਸਤ (ਭਾਵ ਆਪਣੀ
ਪਤਨੀ ਦੀ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ।
ਫੇਰ ਯਾਰਜ-ਯੋਗ ਕੀ ਫੜ ?

ਜੋਤਸ਼ੀ ਜੀ ਅੱਗਬਬੂਲਾ ਹੋ ਗਏ। ਬੋਲੇ-ਇਹ ਤਾਂ ਗਾਲਾਂ
ਕੱਢਦੇ ਹੋ ਜੋਤਸ਼ੀ ਦੀ ਔਰਤ ਕੀ ਗਾਇਕਾ (ਕੰਜਰੀ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਹੱਸਕੇ ਬੋਲੇ--ਗਣਕ ਦਾ ਇਸਤਰੀ-ਲਿੰਗ ਤਾਂ
ਗਾਇਕਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ! ਅਤੇ ਖੁਦ ਗਣਕ (ਜੋਤਸ਼ੀ)
ਵੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗਾਇਕਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਸੁਣੋ, ਕਿੰਨੀ ਕਰਾਰੀ ਉੱਕਤੀ ਹੈ-

ਗਣਿਕਾ ਗਣਕੋ ਸਮਾਨਧ੍ਰਮੋ ਨਿਜਪੱਚਾਂਗਨਿਬੁਸ਼ਚਾਵ ਭੋ

ਜਨਮਾਨਸ ਮੋਹਕਾਰਿਣੇ ਤੇ ਵਿਧਿਨਾਂ ਵਿਤਰਹੈ ਵਿਨਿਪਿੱਤੋ

ਅਰਥਾਤ, 'ਰੱਬ ਨੇ ਗਣਕ (ਜੋਤਸ਼ੀ) ਅਤੇ ਗਣਿਕਾ (ਵੇਸਵਾ)
ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੰਚਾਂਗਾਂ ਰਾਹੀਂ
ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੋਹਤ ਕਰਕੇ ਪੈਸਾ ਵੇਟਰਨ। ਇਹ ਪੱਤਰੀ ਖੋਹਲਕੇ
ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪੰਜੇ ਅੰਗ (ਪਾਂਚੋ ਅੰਗ) ਖੋਹਲਕੇ ਵਿਖਾ
ਦਿੰਦੀ ਹੈ।"

ਜੋਤਸ਼ੀ ਜੀ ਚੁੱਪ ਮੂੰਹ ਦੇਖਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਫੇਰ ਵੀ ਗੌਰਵਪੂਰਣ

ਬੋਲੇ--ਜੋਤਿਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਚਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਹਨ।
ਭ੍ਰਿਗੂ-ਪਰਾਸ਼ਰ ਆਦਿ ਤਿਰਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਸਨ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਮੁਸ਼ਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਜੋਤਸ਼ੀ ਜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ
ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਕੁੰਡਲੀ ਉਪਰ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ?

ਜੋਤਸ਼ੀ--ਜਰੂਰ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਅੱਛਾ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਕੁੰਡਲੀ ਮੈਨੂੰ ਵਿਖਾਉ।

ਜੋਤਸ਼ੀਜੀ ਨੇ ਝਿਜਕਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਕੁੰਡਲੀ ਝੋਲੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਕੇ
ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ
ਨੇ ਕੁੰਡਲੀ ਵੇਖਕੇ ਆਖਿਆ--ਕਿਉਂ ਜੋਤਸ਼ੀ ਜੀ ? ਮੈਂ ਫਲ ਆਖਾਂ?
ਤੁਸੀਂ ਭੱਜੋਗੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਤਾਂ ਪਰਾਸ਼ਰਦਾ ਵਚਨ ਹੈ--

ਭੋਮਾਂਸ਼ਕਗਤੇ ਸ਼ੁਕਰੇ ਭੋਮਕਸ਼ੇਤ੍ਰ ਗਤੇਜਪਿ ਚ

ਭੋਮਪੁਕਤੇ ਚ ਦਸ਼ਟੇ ਚ ਭਗਚੰਬਨਭਾਗ ਭਵੇਤ !

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁੱਕਰ ਦਾਸਥਾਨ ਵੇਖੋ। ਇਹ ਯੋਗ ਤੁਹਾਡੇ
ਤੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ? ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਖੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਠੇਠ ਬੋਲੀ
ਵਿਚ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਰਥ ਸਮਝਾਇਆਂ।

ਇਹ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਜੋਤਸ਼ੀ ਜੀ ਪੋਥੀ-ਪੱਤਰੀ ਸਮੇਟਕੇ ਤੁਰੰਤ ਵਿਦਾ
ਹੋ ਗਏ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਬਥੇਰੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰੀਆਂ--ਜੋਤਸ਼ੀ ਜੀ,
ਜੋਤਸ਼ੀ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ! ਸੁਪਾਰੀ ਤਾਂ ਲੈ ਜਾਂਦੇ।

ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੋਤਸ਼ੀ ਜੀ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਮੁੜਦੇ ?

ਆਯੂਰਵੈਦ

ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਵੈਦ ਜੀ ਦੇ ਦਵਾਖਾਨੇ (ਐਸਪਾਲਜ) ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਉਦੋਂ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ। ਵੈਦ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ 'ਭਾਵਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਵੇਖਕੇ ਬੋਲੇ-ਵਾਹ ਵਾਹ ! ਕਿੰਨਾ ਸੁੰਦਰ ਕਾਵਿ ਹੈ ਭਾਵਪ੍ਰਕਾਸ਼ !

ਵੈਦ ਜੀ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਭਾਵਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਯੂਰਵੈਦ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਗਰੰਥ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਾਵਿ (ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ) ਆਖਦੇ ਹੋ !

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਆਯੂਰਵੈਦ ਨੂੰ ਹੀ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਦੱਸੋ ਖਾਂ ਬੁਖਾਰ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ਹੈ ?

ਵੈਦ ਜੀ ਨੇ ਭਾਵਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਆਖਿਆ--

ਦਕਸ਼ਪਮਾਨ ਸੰਕੁਰੁੱਧ : ਰੁਦ੍ਰਨਿ ਸ਼ਵਾਸਸਭੰਵ :

ਅਰਥਾਤ; "ਜਦੋਂ ਦਕਸ਼ ਪਰਜਾਪਤੀ (ਇਸਤੋਂ ਦੇਵਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ--ਅਨੁਵਾਦਕ) ਦੇ ਘਰੇ ਮਹਾਂਦੇਵ (ਸ਼ਿਵਜੀ ਭਗਵਾਨ--ਅਨੁਵਾਦਕ) ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਰੋਧ ਵਿਚ ਆਕੇ ਫੁੰਕਾਰਾ ਮਾਰਿਆ ਉਸ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਤਾਪ (ਗਰਮੀ) ਪੈਦਾ ਹੋਈ, ਉਹ ਬੁਖਾਰ ਹੈ--ਤਾਪ ਹੈ।"

ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਹੁਣ ਆਖੋ ਵੈਦ ਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਕਲਪਨਾ ਆਈ ਹੋਵੇਗੀ? ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਆਯੂਰਵੈਦ ਨੂੰ ਕਾਵਿ ਆਖਦਾ ਹਾਂ।

ਵੈਦ--ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਯੂਰਵੈਦ ਵਿਚ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਵੇਰਵਾ ਵਿਚਾਰ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹੀ ਅਲੰਕਾਰ ਹੈ। ਦੱਸੋ ਖਾਂ ਭਲਾ, ਪਾਰਾ ਕੀ ਹੈ ?

ਵੈਦ ਜੀ ਭਾਵਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਲੋਕ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--

ਸ਼ਿਵਤਗਾਤ ਪ੍ਰਚਯੁਤੰ ਰੇਤ : ਪਤਿਤੰ ਧਰਣੀਤਲੇ ਅਰਥਾਤ "ਸ਼ਿਵਜੀ ਦਾ ਵੀਰਜ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਡਿੱਗ ਪਿਆ, ਉਹੀ ਪਾਰਾ ਹੈ।"

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਵਿਅੰਗਪੂਰਵਕ ਬੋਲੇ--ਹਾਂ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਫੈਦ ਹੈ, ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਚੀਕਨਾ ਹੈ, ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਰਸਰਾਜ ਆਖਦੇ ਨੇ !

ਅਤੇ ਗੰਧਕ ਕੀ ਹੈ ?

ਵੈਦ ਜੀ ਫੇਰ ਭਾਵਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਲੋਕ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ--

ਸ਼ਵੇਦਵੀਪੇ ਪੁਰਾ ਦੇਵਯਾ : ਕ੍ਰੀੜੰਤਯ : ਰਜਸਾ ਪਲੁਤਮ

ਦੁਕੂਲੰ ਤੇਨ ਵਸਤ੍ਰੈਣ ਸਨਾਤਾਯਾ : ਕਸ਼ੀਰਨੀਰਧੇ

ਪ੍ਰਸੂਤ : ਤਦ੍ਰਜਸਤਸਮਾਦ ਗੰਧਕ : ਸਮੁਦੀਰਿਤ :

ਅਰਥਾਤ, "ਇਕ ਵਾਰੀ ਸ਼ਵੇਤਦੀਪ ਵਿਚ ਕਸਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਵੀ ਜੀ ਤਿਲਕ ਗਈ। ਤਾਂ ਦੁੱਧ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵਿਚ ਕੱਪੜੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਜਿਹੜਾ ਰਜ (ਲਹੂ ਮਿਲਿਆ ਵੀਰਜ) ਡਿੱਗਿਆ, ਉਹੀ ਗੰਧਕ ਹੈ।"

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਸਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੈ ! ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਗੰਧਪੂਰਣ ਹੈ ! ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਰੇ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ! ਕਿਉਂ ਵੈਦ ਜੀ ? ਅਜਿਹੀ ਰਸੀਲੀ ਕਲਪਨਾ ਕਿਸੇ ਵਿਗਿਆਨ (ਸਾਇੰਸ) ਵਿਚ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਆਯੂਰਵੈਦ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ

ਗੱਲਾਂ ਕਿਥੋਂ ਆ ਗਈਆਂ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ ਰਸ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਥੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਸਿਰ ਚੁੱਕਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਕਵਿਤਾ ਕਾਮਿਨੀ ਆਕੇ ਛਾਤੀ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਸਮਝੀਏ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਖਾ ਗਈ ਕਵਿਤਾ । ਕਾਵਯੇਨ ਗਿਲਿਤੰ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ।" ਆਯੂਰਵੈਦ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਗਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਭਾਮਿਨੀ-ਵਿਲਾਸ (ਔਰਤ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ । ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਵੈਦਾਂ ਨੂੰ 'ਕਵੀ-ਰਾਜ' ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸਧਾਰਣ ਕਵੀ ਨਹੀਂ-ਕਵੀਰਾਜ ।

ਮੈਂ-ਵਾਹ ਵਾਹ ! ਇਹ ਤਾਂ ਅਨੋਖੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਤਾਂ ਅਨੋਖੀਆਂ ਹੀ ਸੁਣੋਗੇ । ਮਹਾਂਦੇਵ (ਸ਼ਿਵਜੀ) ਨੂੰ ਵੈਦ ਨਾਥ ਕਿਉਂ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋ।

ਮੈਂ--ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਤਾਂ ਸੁਣੋ । ਮਹਾਂਦੇਵ ਦੇ ਸਾਹ ਤੋਂ ਬੁਖਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਵੈਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ-ਰੋਜ਼ੀ ਚਲਦੀ ਹੈ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਵੀਰਜ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਰਾ ਨਿਕਲਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੈਦ ਮਕਧਵਜ (ਕਾਮਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਦਵਾ) ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੂਟੀ (ਭੰਗ) ਤੋਂ ਵੈਦ ਮੋਦਕ (ਗੋਲੀਆਂ) ਬਣਾਕੇ ਇਕ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਅਠਿਆਨੀਆਂ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਫੇਰ ਜੇ ਮਹਾਂਦੇਵ ਵੈਦਨਾਥ ਨਾ ਅਖਵਾਉਣ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਅਖਵਾਉਣ ?

ਮੈਂ--ਧੰਨ ਹੋ, ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ! ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਨਾ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦੇਵੋ !

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਜੇ ਸਮਝੀਏ ਤਾਂ ਵੈਦ ਵੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਹਾਂਦੇਵ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭਸਮ (ਸਵਾਹ ਰਾਖ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ । ਬੂਟੀ ਦੇ ਪਿਛੇ ਬੇਹਾਲ ! ਉਹ ਤਿਸ਼ੂਲ ਨਾਲ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ (ਵੈਦ) ਵੀ ਤਿਸ਼ੂਲ (ਪਿਟਸ਼ੂਲ, ਹਿਰਦੇਸ਼ੂਲ, ਮਸਤਕਸ਼ੂਲ) ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਭਸਮਾਸ਼ੂਰ (ਇੱਕ ਦੈਂਤ ਦਾ ਨਾਮ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ,

ਇਹ ਵੀ ਭਸਤਕ ਰੋਗ (ਵੱਧ ਫੁੱਖ ਲੱਗਣੀ) ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਿਪੁਰ (ਬਣਾਸੁਰ ਦਾ ਨਾਮ) ਦਾ ਅੰਤ ਕੀਤਾ ਇਹ ਨਾ ਜਾਣੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪੁਰਾਂ (ਸਰੀਰਾਂ) ਦਾ ਅਹੰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਵੈਦ ਜੀ ਨੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਆਖਿਆ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਵੈਦ ਰੱਖਿਆ ਵੀ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ? ਆਯੂਰਵੈਦ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਤੇ ਵਧੀਆ ਰਸਾਇਣ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ !

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਸਰਾਜ-ਰਸ ਯਾਨੀ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਰਸ !

ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ--ਹੈਂ ! ਆਯੂਰਵੈਦ ਵਿਚ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਰਸ !

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਜੀ ਕੁਝ ਐਸਾ-ਵੈਸਾ ਹੀ ਹੈ ? ਵੇਖੋ ਲੇਲਿੰਬਰਾਜ ਗਰਮੀ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਰਸੀਲਾ ਇਲਾਜ ਦੱਸਦੇ ਹਨ-

ਹਾਰਾਵਲੀ ਚੰਦਨਸ਼ੀਤਲਾਨਾਂ

ਸੁਰੀਧ ਪੁਸ਼ਪਾਂਵਰਸ਼ੋਭਿਤਾਨਾਮ

ਨਿਤਮਿਬਨੀਨਾਂ ਸੁਪਯੋਧਰਾਣਾਮ

ਅਨਿੰਗਨਾਨਯਾਸੂ ਹਰਨਿਤ ਦਾਹਮ--ਅਰਥਾਤ ਸੁਰੀਧਿਤ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਅਤੇ ਚੰਦਨ ਤੇ ਸੀਤਲ ਸਰੀਰ ਵਾਲੀਆਂ ਸਬੂਲ ਜਲਦੀ ਧਾਰਾ ਅਤੇ ਮਜਬੂਤ ਉੱਭਰੇ ਹੋਏ ਪਿੱਠ (ਚੂੜੜ) ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਵੱਕੜੀਆਂ ਦਾਹ (ਗਰਮਾਇਸ਼) ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ।"

ਜਘਨ ਚਕਰ ਚਲਨ ਮਣਿਮੇਖਲਾ

ਸਰਸ ਚੰਦਨਚੰਦ੍ਰਵਿਲੇਪਨਾ

ਵਨਲਤੇਵ ਤਨੂੰ ਪਵਿਵੇਸ਼ਟਯੇਤ

ਪ੍ਰਬਲਤਾਪਪੀੜਿਤ ਮੰਗਨਾ

ਅਰਥਾਤ ਚੰਦਰ--ਕਪੂਰ ਦਾ ਲੇਪ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸੁੰਦਰ ਮੁਟਿਆਰ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਂ ਦੀ ਤੜਾਗੀ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਚੂੜੜਾਂ ਨੂੰ ਮਟਕਾਉਂਦੀ ਹੋਈ, ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵੇਲ ਦੀ ਭਾਂਤ ਲਿਪਟ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਬਲ ਤਾਪ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ।" ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੱਸੋ ਇਸਨੂੰ ਰੋਗਸ਼ਾਸਤਰ ਆਖੋਗੇ ਜਾਂ ਭੋਗਸ਼ਾਸਤਰ ?

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ--ਵੈਦ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਆਖਦੇ ਹੋ ?
 ਵੈਦ ਜੀ ਝਿਪਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਹਾਂ ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਤਾਂ (ਸਹੀ ਅਨੁਵਾਦਕ)
 ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਿਰਫ ਗਰਮੀ ਵਾਸਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨੁਸਖੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ।
 ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਆਖਿਆ--ਸਰਦੀ ਦੀ ਦਵਾ ਵੀ ਕੋਈ
 ਘੱਟ ਰਸੀਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਤੂੰ ਸਤਨਾਮਯਾਂ ਸੁਪੀਨਾ ਮਯਾਂ ਪੀਵਰੋਰੁਰਿ ਨਿਤੰਬਨੀ
 ਯੁਵਤੀ ਗਾਢਮਾਲਿੰਗੋਤ ਤੇਨ ਸੀਤ. ਪ੍ਰਸਾਡਯਤਿ
 ਅਰਥਾਤ, "ਗੁੰਦਵੇਂ ਪੱਟਾਂ ਵਾਲੀ ਤੇ ਸਥੂਲ ਚੂਤੜਾਂ ਵਾਲੀ ਮੁਟਿਆਰ
 ਆਪਣੇ ਮੰਮਿਆਂ ਨਾਲ ਘੁਟਕੇ ਰਗੜਾਈ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸਰਦੀ ਦੂਰ
 ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।"

ਅਜਿਹਾ ਨੁਸਖਾ ਕਿਸੇ ਡਾਕਟਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਮਿਲੂਗਾ ?
 ਸਰਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਟਿਆਰ । ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਟਿਆਰ ।
 ਮੁਟਿਆਰ ਨਾ ਹੋਈ ਚਾਹ ਦੀ ਪਿਆਲੀ ਹੋਈ । ਮਹਾਰਾਜ ਜਦੋਂ
 ਮੁਟਿਆਰ ਵੀ (ਯੁਵਤੀ) ਔਸ਼ਧੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਰਨਾਂ
 ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ
 ਰੱਖਦੇ ?

ਵੈਦ ਜੀ ਮੂੰਹ ਵੇਖਦੇ ਰਹਿ ਗਏ ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸਵਾਦ
 (ਰਸੀਲਾਪਣ) ਆਯੁਰਵੈਦ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਆ ਗਿਆ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਜੀ, ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਯੁਰਵੈਦ
 ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਲਾਸੀ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਬਣਿਆ
 ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਕਸਰਤ ਸੀ ਨਖਕਸ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ (ਨਖਕਸਤ
 ਉਹ ਕ੍ਰਿਆ ਹੈ ਜੋ ਔਰਤ ਦੇ ਮੰਮਿਆਂ ਤੇ ਮਰਦ ਵਲੋਂ ਕਾਮਕ੍ਰਿਆ
 ਦੌਰਾਨ ਨਹੁੰਦਰਾਂ ਨਾਲ ਘਰੁੰਡ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ
 ਹਨ--ਅਨੁਵਾਦਕ)। ਮਨ ਨੂੰ ਉਤੇਜਨਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਕਵੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ,
 ਤਨ (ਸਹੀਰ) ਨੂੰ ਉਤੇਜਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਵੀਰਾਜ। ਇੱਕ ਰਸ ਰਾਹੀਂ
 ਦੂਜੇ ਰਸਾਇਣ ਰਾਹੀਂ । ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੋਵੇਂ ਮੌਸੇਰੇ ਭਾਈ
 ਇੱਕ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪਲੇ ਹੋਏ ਸਨ । ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜਾ ਰੰਗ
 ਜਗਨਨਾਥ ਰਾਜ (ਇੱਕ ਕਵੀ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਉਪਰ ਹੈ ਵੈਸਾ ਹੀ

ਰੰਗ ਲੋਲਿੰਬਰਾਜ ਉਪਰ ਹੈ । ਕਾਲੀਦਾਸ ਦਾ ਰਿਤੁਸੰਹਾਰ ਪੜ੍ਹੋ
 ਜਾਂ ਸੁਸ਼ਰਤ ਦਾ ਰਿਤੂ ਚਰਯਾ ਇਕੋ ਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ।

ਵੈਦ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ--ਤੁਸੀਂ ਇੰਝ ਕਿਉਂ ਆਖਦੇ ਹੋ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਭਾਵਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਹਨਾਂ ਮੂੰਹਰੇ ਕਰਦੇ ਹੋਏ
 ਆਖਿਆ--

ਦੇਖੋ-ਕਸਤੂਰਵਰ ਕੁੰਕੁਮਾਗਰਯੁਤਾਮੁਸ਼ਣਾ ਮਥੁਸ਼ੈਚੰ ਤਥਾ
 ਸਿਲਗਧੰ ਸਤੀਸੁ ਸੁਖੰ ਗੁਰੂਸ਼ਣਵਸਨੰ ਸੇਵੇਤ ਹੇਮੰਤਕੇ
 ਇਹ ਪਾਲੇ (ਸਰਦੀ) ਦੇ ਮੌਸਮ ਦਾ ਅਚਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ
 ਹੈ । ਜਿਸਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਕੇਸਰ ਕਸਤੂਰੀ-ਕਦੰਬ (ਇੱਕ ਸਦਾਬਹਾਰ
 ਰੁੱਖ ਜਿਸਦਾ ਫਲ ਖਟ-ਮਿੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰੀਆਂ
 ਹੋਈਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ (ਕਾਮਨੀਆਂ) ਕਲੋਲ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿਣ । ਹੋਰਨਾਂ
 ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਗਹਿਣ ਨਾਂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਸਾਰਥਕ ਹੈ ।
 ਅਯੁਰਵੈਦ ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਹੈ । ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ
 ਰਿਤੂਚਰਯਾ (ਮੌਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਅਚਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਕਰਨਾ-ਅਨੁਵਾਦਕ)
 ਦਾ ਅਰਥ ਹੋ ਗਿਆ, "ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭੋਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ
 ਹੈ ।"

ਵੈਦ--ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਸੀ ਕਿ ਸੰਭੋਗ ਨੂੰ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਸੀਮਾ
 ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਗਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨੇ ਪਰਤਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਹੋਰ ਵੇਖੋ,
 ਏਸੇ ਸੀਮਾ ਬਾਰੇ ਹੀ ਤਾਂ ਅਚਾਰੀਆਂ (ਵਿਦਵਾਨਾਂ) ਵਿਚ ਝਗੜਾ
 ਹੈ । ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ--

ਤ੍ਰਿਭਿਸਿਤ੍ਰਿਭਿਰਹੋਭਿਰੀ ਹਮਯਤੇ ਪ੍ਰਮਦਾਂ ਨਰ : ਅਰਥਾਤ
 ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸੰਭੋਗ (ਰਮਣ) ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਦੂਜੇ ਅਚਾਰੀਆ ਨੂੰ ਐਨੇ ਨਾਲ ਸਬਰ ਨਹੀਂ । ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ
 ਹਨ -

ਪ੍ਰਾਕਮੰ ਤੁ ਨਿਸ਼ੇਵੇਤ ਮੈਥੁਨੰ ਸ਼ਿਸ਼ਿਰਾਗਮੇ-ਸਰਦੀ ਦੇ ਸਮੇਂ
 ਕਿਹੜਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ? ਜਿੰਨੇ ਵਾਰੀ ਮਨ ਕਰੇ ਸੰਭੋਗ ਕਰੋ।
 ਤੀਜੇ ਅਚਾਰੀਆ--ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਟੱਪ ਜਾਂਦੇ ਹਨ--

ਨਿਤਯੰ ਬਾਲਾ ਸ਼ੇਵਯਮਾਨਾ ਨਿਤਯੰ ਵ੍ਰਧਯਤੇ ਬਲਮ--ਕੀ
 ਸਰਦੀ ਕੀ ਗਰਮੀ ? ਹੋਰ ਰੋਜ਼ ਬਾਲਾ (ਮੁਟਿਆਰ) ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ
 ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਚੋਖੇ ਅਚਾਰੀਆ ਸਮਾਂ-ਸੂਚੀ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ-
ਸ਼ੀਤੇ ਰਾਤ੍ਰੀ ਦਿਵਾ ਗੀਸਮੇ ਵਸੰਤੇ ਤੁ ਦਿਵਾਨਿਸ਼
ਵਸ਼ਾਸ਼ੁ ਵਾਰਿਰਦਧਵਾਂਤੇ ਸ਼ਰਤਸੁ ਸਰਸਸਮਰ :

"ਸਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਦਿਨੇ, ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ
ਵਿਚ ਰਾਤ ਜਾਂ ਦਿਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ, ਬਰਸਾਤ ਦੀ ਰੁੱਤ
ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਬੱਦਲ ਗਰਜਦੇ ਹੋਣ, ਸ਼ਰਤਰਿਤੂ (ਅਸ਼ੁ; ਕੱਤੇ ਦਾ ਮਹੀਨੇ)
ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਾਮ ਦਾ ਵੇਗ ਹੋਵੇ, ਸੰਭੋਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ
ਹੈ।"

ਪੰਜਵੇਂ ਅਚਾਰੀਆ ਹੋਰ ਵੀ ਗਰੂਪੰਟਆਲ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ--
ਨਿਦਾਘ ਸ਼ਰਦੋਰਬਾਲਾ, ਹਿਤਾ ਵਿਸ਼ਘਿਣਾਂ ਮਤਾ
ਤਰੁਣੀ ਸ਼ੀਤਸਮਯ ਪ੍ਰਥਾ ਵਰਸਾਵਸੰਤਯੋ :

"ਗਰਮੀਆ ਤੇ ਸਰਤਰਿਤੂ ਵਿਚ ਬਾਲਾ (ਅੱਲੜ ਮੁਟਿਆਰ),
ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਤਰੁਣੀ (ਭਰਜੋਬਨ ਮੁਟਿਆਰ) ਅਤੇ ਬਰਸਾਤ ਤੇ
ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋੜ (ਅੱਧਖੜ ਔਰਤ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਵਰਤਣ ਦੇ
ਯੋਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।" ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕੋਈ ਸੇਬ, ਪਵੀਤਾ ਜਾਂ ਕੱਦੂ ਹੋਣ!
ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਸੈਟ ਹਰ ਸਾਲ ਬਣਿਆ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ
ਵਾਸਤੇ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਮਹੀਨੇ ਤੀਹ ਦਿਨ
ਬਦਰੀਫਲ (ਨਿਰਗੁੰਡੀ) ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਨਾਰੀਅਲ, ਤਕ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣ।

ਮੈਂ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ
ਆਈ, ਬਾਲਾ, ਤਰੁਣੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਢ ਔਰਤ ਵਿਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਇਹ ਵੀ ਏਸੇ ਗਰੰਥ ਵਿਚ ਹੀ ਵੇਖ ਲਵੋ--

ਬਾਲੇਤਿ ਗੀਯਤੇ ਨਾਰੀ ਯਾਵਦਵਰਸ਼ਾਣਿ ਸ਼ੋਡਸ਼

ਤਤਸਤੁ ਤਰੁਣੀ ਗੇਯਾ ਦਵਾਤਿੰਸ਼ਤ ਵਤਸਰਾਵਧਿ

ਤਦ੍ਵਧ੍ਰਮੇਵ ਪ੍ਰਥਾ ਸਯਾਤ ਪੰਚਾਸ਼ਦਵਡਸਰਾਧਿ

ਸੋਲਾ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਬਾਲਾ, ਬੱਤੀ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਤਰੁਣੀ, ਪੰਜਾਹ ਸਾਲਾਂ
ਤੱਕ ਪ੍ਰੋਢ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ਮਹੱਲ (ਰੰਗਭਵਨ) ਵਿਚ
ਅੱਲੜ-ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਪ੍ਰੋਢ ਹਸਤਨੀਆਂ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣ
ਅਤੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਰੇ-ਵਾਰੀ ਕਾਮ-ਤਾਪ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦੀਆਂ
ਰਹਿਣ। ਇਸਨੂੰ ਚਿਕਿਤਸਾਸ਼ਾਸਤਰ ਆਖਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਕੋਕਸ਼ਾਸਤਰ?

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ--ਆਯੁਰਵੈਦ ਵਿਚ ਕਾਮਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀਆਂ ਐਨੀਆਂ
ਗੱਲਾਂ ਕਿਉਂ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--

ਭਾਰਗਵਸ਼ਚਯਵਨ : ਕਾਮੀ ਬ੍ਰਧ : ਸਨ ਵਿਕ੍ਰਤਿੰ ਗਤੁ.

ਵੀਰਯਵ੍ਰਣਸਵਰੋਪੇਤ : ਕ੍ਰਤਜੋਜਸ਼ਿਵਮਯਾਂ ਪੁਨ੍ਰਯੁਵਾ

ਜਦੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਚੈਵਨ ਸੰਭੋਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਏ
ਤਾਂ ਆਦਿਵੈਦ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਰਸਾਇਣ ਦੇ ਚੋਰ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ
ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਵਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਆਦਿ ਕਵੀ ਨੂੰ ਕੁੰਜ ਦੀ
ਮੈਥੁਨ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਵੈਸੇ ਹੀ ਆਦਿ
ਵੈਦ ਨੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਰਿਸ਼ੀ ਦੀ ਸੰਭੋਗ-ਤਿਸ਼ਨਾ ਤੋਂ ਅਯੁਰਵੈਦ ਦੀ
ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਮਿਲੀ। ਇੱਕ ਨੇ ਅਨੁਸ਼ਟਪ ਛੰਦ (ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ 32
ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਵਰਣ ਛੰਦ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੱਠ ਅੱਠ ਵਰਣਾਂ ਦੇ ਚਾਰ
ਬੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਹਰਇਕ ਬੰਦ ਵਿਚ ਪੰਜਵਾਂ ਤੇ ਛੇਵਾਂ ਵਰਣ ਗੁਰੂ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਦਾ ਅਵਿਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੇ ਚੈਵਨਪਰਾਸ਼
ਦਾ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਅਯੁਰਵੈਦ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਏਸੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਹੋਣ
ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਰੱਤੀਮਲੱਤਾ (ਸੰਭੋਗ ਕ੍ਰਿਆ) ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਜਿੱਤ
ਦਾ ਝੰਡਾ ਝੁਲਦਾ ਰਹੇ। ਰਾਜੇ ਦਾ ਝੰਡਾ [ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ]
ਛਿੱਗੇ ਨਾ, ਇਹ ਵੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਸਨ ਰਾਜਮੰਤਰੀ। ਧਵਜ-ਭੰਗ
[ਲਿੰਗ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ] ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਵੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਸਨ ਰਾਜਵੈਦ।

ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਵੇਖਕੇ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲ ਪਏ--ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ
ਕਰਦਾ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਦਰੀ ਵਿਚ ਦੋ ਹੀ ਵਸਤੂਆਂ
ਨਾਲ ਤਾਂ ਪ੍ਰਯੋਜਨ [ਸ਼ਰੋਕਾਰ] ਸੀ। ਪਾਚਕ (ਖਾਣ ਪੀਣ-ਅਨੁਵਾਦਕ)
ਤੇ ਮੇਦਕ (ਮੋਹਿਤ ਨਸ਼ਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਵਸਤੂਆਂ
ਨਾਲ। ਭੋਜਨ-ਸ਼ਕਤੀ (ਭੁੱਖ ਵਧਾਉਣ ਵਾਸਤੇ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਨੂੰ ਤੀਬਰ
ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਸ਼ੁਪਾਅਗਨੀ-ਸੰਦੀਪਨ (ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਚਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ
ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਦਵਾਈ--ਅਨੁਵਾਦਕ) ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜੇ ਵਿਹਲੇ
ਪਏ-ਪਏ ਦੋਵਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਕੁਮਾਰੀਕਾਸਵ (ਇੱਕ ਦਵਾਈ ਵੀ
ਅਤੇ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀਆਂ ਕੰਵਾਰੀਆਂ-ਅਨੁਵਾਦਕ)
ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਐਨਾ ਹੀ ਤਾਂ ਕਾਮ ਸੀ।
ਹਰਰੋਜ ਦਾ ਉਹੀ ਕੰਮਕਾਜ (Routine)। ਕਿਥੋਂ ਤੱਕ ਨਿਭਦੇ?

ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਬੇਚਾਰੇ ਵੈਦ ਲੋਕ ਰਾਤ ਦਿਨ ਬਾਜ਼ੀਕਰਨ ਦੇ ਪਿਛੇ ਬੇਹਾਲ ਸਨ। ਵਧੀਆ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਤੰਭਨ ਵਟੀ (ਸਖਤਾਈ ਵਾਲੀ ਦਵਾਈ), ਵਾਨਰੀ ਗੁਟਿਕਾ, ਕਾਮਿਨੀ ਵਿਦ੍ਵਾਣ, ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਰਿਸਰਚ ਵਿਚ [ਬੇਜ-ਅਨੁਵਾਦਕ] ਸਾਰੀ ਬੁੱਧੀ ਖਰਚ ਹੋਣ ਲੱਗੀ।

ਮੈਂ--ਕਿਉਂ ਵੈਦ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ !

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ--ਬੋਲਣਗੇ ਕੀ ? ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਰਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਚਾਰੀਆ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਖੀਰ ਬਣਾਈ ਕਿ--

ਭੁਕਤਵਾ ਹਰਸ਼ਯਤਿ ਜੀਰਣੋਜਪਿ ਦਸ਼ਦਾਰਾਨ ਵ੍ਰਜਤਯਪਿ
“ਬਜੁਰਗ ਵੀ ਖਾਵੇ ਤਾਂ ਦਸ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦਾ ਮਾਣ-ਮਰੋੜ ਸਕੇ।”

ਦੂਜੇ ਅਚਾਰੀਆ ਅਜਿਹਾ ਚੂਰਣ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ--

ਏਤਤਸਮੇਤੰ ਮਧੂਨ ਵਲੀਢੰ ਰਾਮਾਸ਼ਤੰ ਸੇਵਯਤੀਵ ਸੰਢ
“ਹੀਜੜਾ (ਨਪੁੰਸਕ) ਵੀ ਉਹ ਚੂਰਣ ਖਾਵੇ ਸ਼ਹਿਦ ਦੇ ਨਾਲ ਚੱਟਕੇ ਤਾਂ ਮਰਦ ਬਣਕੇ ਸੌ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦਾ ਘੁਮੰਡ ਚੂਰਣ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦਾ ਘੁਮੰਡ (ਗਰੂਰ) ਟੁੱਟਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀ ਜਾਨਣ। ਪੰਤੂ ਵੈਦ ਜੀ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੀ ਫਲਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸੁੰਦਰੀਆਂ (ਮੁਟਿਆਰਾਂ) ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਦਾ ਭਾਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਇੱਕ ਅਚਾਰੀਆ ਨੇ ਗਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ--

ਪ੍ਰਥਮ ਕੁਸੁਮਕਾਲੇ ਨਸਯਯੋਗੇਨ ਪੀਤਮ

ਸਨਿਯਮਮ ਮਰਾਸਯੰ ਤੰਡੁਲਾਂਭੇ ਯੁਵਤਯਾ

ਕੁਚਯੁਗਲ ਸੁਪੰਨੰ ਕਵਾਪਿ ਨੇ ਯਾਤਿ ਪਾਤਮ

ਕਥਿਤ ਇਤਿ ਪੁਰੈਵ ਚਕ ਦਤੇਨ ਯੋਗ :

“ਜੇ ਪਹਿਲੇ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੁਟਿਆਰ ਨੱਕ ਰਾਹੀਂ ਯੋਗ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਲਾਂ ਦੀ ਪਿੱਛ ਪੀ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਜਵਾਨੀ ਕਦੇ ਢਲੇਗੀ ਨਹੀਂ”।

ਦੂਜੇ ਅਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ--

ਸ੍ਰੀਪ੍ਰਣਿਕਾਯਾ : ਰਸਵਲਕਸਿੰਧ :

ਤਿਲੋਦਭਵੰ ਤੈਲਵਰੰ ਪ੍ਰਦਿਸ਼ਟਮ

ਤਨਮ੍ਰਦਨੇਭਯ : ਪਤਿਤਸਪਨੀਨਾ

ਸਮੁਤਿਥਤਾ : ਸਉ : ਪਤਿਤਾ : ਪਉਧਰਾ

“ਸ੍ਰੀਪ੍ਰਣੀ (ਕਮਲ) ਦੇ ਰਸ ਵਿਚ ਸਿੰਧ ਤਿਲਾਂ ਦਾ ਤੇਲ ਮਾਲਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਢਿਲਕੀਆਂ ਪਈਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ ਢਲੇ ਪਦੇ ਜੋਬਨ ਵੀ ਉਪਰ ਉਠ ਆਉਂਦੇ ਹਨ”। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਬਿੰਦੂਪਾਤ (ਢਿੱਲਾ ਲਿੰਗ) ਅਤੇ ਨਾਰੀ ਦੇ ਕੁਚਪਾਤ (ਢਲਕੇ ਹੋਏ ਮੱਥੇ) ਉਪਰ ਵੈਦਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ‘ਬਰੇਕ’ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਸ਼ਿਟ ਯੋਗ (ਹਠਯੋਗ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਰੋਗ ਹਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਕਿਥੋਂ/ਤੱਕ ਸਫਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰੰਤੂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਠੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਗਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ।

ਵੈਦ ਜੀ ਨੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਆਖਿਆ--ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਸ਼ਿਟਯੋਗ ਅਨੁਭੂਤ ਅਤੇ ਅਜਮਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਜੇ ਇਹ ਨੁਸਖੇ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਕਸੌਟੀ ਉਪਰ ਖਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਣ ਤਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਡਾਲਰ ਬਦੇਸੀ ਮੁਦਰਾ ਕਮਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਜੇ ਇਹ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੁਹਾਡੀ ਮੁਖ-ਮੁਦਰਾ (ਸ਼ਕਲ-ਅਨੁ:) ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ?

ਵੈਦ ਜੀ ਬੋਲੇ--ਸਾਡੇ ਗਰੰਥ ‘ਨਿਘੰਟੂ’ ਵਿਚ ਸੁਖਮ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਬੋਲੇ--ਨਿਘੰਟੂ ਵਿਚ ਵੀ ਤਾਂ ਵੈਸੀਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਵੇਖੋ ਅਬਰਕ ਬਾਰੇ ਕੀ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਤਾਰਣੁਯਾਢਯੰ ਰਮਯਤਿ ਸਤੰ ਯੋਸ਼ਿਤਾਂ ਨਿਤਯਮੇਵ
ਅਰਥਾਤ, “ਇਸਦੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੌ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਭੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।” ਜਿਵੇਂ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਭੋਗ ਕਰਨਾ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੋਵੇ। ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੌ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਭੋਗ ਕਰੇਗਾ, ਉਹ ਹੋਰ ਦੂਜੇ ਕੰਮ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਕਰੇਗਾ ? ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਜਿੰਦਾ ਰਹੇਗਾ ? ਇਸ ਕਾਰਣ ਹੀ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਤਪਦਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵੈਦ ਲੋਕ ਇਸਨੂੰ ਆਖਦੇ ਸਨ-ਰਾਜ ਰੋਗ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਬੋਲੋ ਅਜਿਹੇ ਸਾਸ਼ਤਰ ਨੂੰ ਆਯੂਰਭੇਦ ਆਖੀਏ ਜਾਂ ਆਯੂਰਵੈਦ (ਉਮਰ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲਾ-ਅਨੁਵਾਦਕ)।

ਵੈਦ--ਪਰੰਤੂ ਆਯੁਰਵੈਦ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਆਦਿ ਵੀ ਤਾਂ ਦਰਜ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਮਨਘੜਤ ਨੁਸਖੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਚਿਕਿਤਸਾ ਵਿਚ ਵਿਚਿਕਿਤਸਾ (ਸ਼ੰਕਾ) ਹੋਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਆਯੁਰਵੈਦ ਨਾਲ ਨਿਰਵੈਦ (ਵੈਰਾਗ) ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਵੈਦ--ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਉ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਫੇਰ ਗਰੰਥ ਖੋਲ੍ਹਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗੇ-ਬਾਬਾ ਰੋਗ ਦੀ ਚਿਕਿਤਸਾ ਹੀ ਵੇਖ ਲਵੋ,

ਪੁਸ਼ਯੋਦਾਧਤੰ ਲਕਸ਼ਮਣਾਯਾ : ਮੂਲੰ ਦੁਗਧਨੇ ਕਨਯਯਾ
ਪਿਸ਼ਟੰ ਪੀਤਵਾ ਰਿਤੂਸਨਾਤਾ ਗਰਭ ਧਤੇ ਨ ਸੰਸ੍ਯਯ :
ਰਿਤੂਸਤਾਨਾ ਔਰਤ (ਮਾਹਵਾਰੀ ਦੇ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤੀ
ਹੋਈ ਔਰਤ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਮੁਖ ਨਛੱਤਰ ਵਿਚ ਪੱਟੀ ਹੋਈ ਪੱਤਰਕੰਦਾ
(ਇੱਕ ਪੌਦੇ ਦਾ ਨਾਮ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਨੂੰ ਕੰਵਾਰੀ ਕੰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਦੁੱਧ
ਵਿਚ ਪਿਸਵਾਕੇ ਪੀ ਲਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਸ
ਵਿਚ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ।" ਅਚਾਰੀਆ ਨੂੰ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਮੈਨੂੰ
ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਹੈ । ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਗਰਭਧਾਰਨ ਕਰੋਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਸ ਵਿਚ ਹੈ ? ਪੁਤਰਕੰਦਾ
ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ? ਜਾਂ ਪੁਖ ਨਛੱਤਰ ਵਿਚ ? ਜਾਂ ਫੇਰ ਕੰਵਾਰੀ
ਕੰਨਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ? ਜਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਸੰਯੋਗ [ਮਿਲ] ਵਿਚ ?
ਇਸ ਪੁੱਛੇਗ ਨੂੰ ਵੈਦਕ ਆਖਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਜੋਤਸ਼ ਜਾਂ ਤੰਤ੍ਰ ਜਾਂ
ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਖਿਚੜੀ ?

ਵੈਦ--ਪਰੰਤੂ ਅਜਿਹੇ ਇਲਾਜ ਵੀ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਨਛੱਤਰ
ਦਾ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ--ਹਾਂ ਹਨ । ਜਿਵੇਂ--

ਪਤਰਮੇਕੰ ਪਲਾਸ਼ਸਯ ਪਿਸ਼ਟਵਾ ਦੁਗਧੇਨ ਗ੍ਰਭਿਣੀ

ਪੀਤਵਾ ਪੁਤ੍ਰਮਵਾਪਨੋਤਿ ਵੀਰਯਵੰਤੰ ਨ ਸੰਸ੍ਯਯ ;

"ਢਾਕ ਦਾ ਇੱਕ ਪੱਤਾ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਪੀਸਕੇ ਪੀ ਲੈਣ ਬਾਦ ਗਰਭਵਤੀ
ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚੈ ਹੀ ਪੁੱਤਰ ਹੋਵੇਗਾ : ਉਹ ਵੀ ਸਾਧਾਰਣ ਨਹੀਂ ਵੀਰਯਵਾਨ
(ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ)" ।

ਜੀ ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ, ਜੇ ਬਲਵਾਨ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਨੀ
ਆਸਾਨ ਹੈ ਤਾਂ ਢੋਲ ਵਜਾਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੋ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤਵਰਸ਼
ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਵਿਸ਼ਕਾਰ ਹੈ । ਇਸਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਭੇਜਕੇ
ਮੁਲਕ ਦਾ ਸਿਰ ਉਚਾ ਕਰੋ । ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸ਼ੁਠ ਹੈ ਤਾਂ
ਅੱਜ ਹੀ ਇਸ ਵਚਨ ਨੂੰ ਕੱਟਕੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿਉ । ਅਜਿਹੀਆਂ
ਸ਼ੁਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਯੁਰਵੈਦ ਵਿਚ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਸਾਸ਼ਤਰ ਦੀ
ਕੀ ਵੁੱਕਤ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ ?

ਵੈਦ ਜੀ ਨੂੰ ਨਿਰਉਤਰ ਵੇਖਕੇ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਮੈਨੂੰ ਆਖਣ
ਲੱਗੇ-ਦੇਖੋ, ਇਥੇ ਕੋਈ ਗਰੰਥ ਬਣਿਆ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਖੋਟ ਪਾਉਣ
ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਜਿਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ
ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਸ਼ਲੋਕ ਘੜਕੇ ਘੁਸੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਉਹੀ ਸਮਾਂ
ਪਾਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਆਯੁਰਵੈਦ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਹੀ
ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੈ । ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਲੋਕ ਵੀ ਉਸ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ
ਹਨ-

ਕ੍ਰਸ਼ਣਵ੍ਰਣਾਸ਼ਵਪੁਚਸ਼ਸਯ ਸਪਤਕੇਸ਼ੋਨ ਵੇਣਿਕਾ

ਤਾਂ ਬਧਵਾ ਚ ਗਲੇ ਦੰਡਕਡਮਡੀ ਹਨਿਤ ਮਾਨਵ :

"ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਘੋੜੇ ਦੀ ਪੂਛ ਵਿਚੋਂ ਸੱਤ ਵਾਲ ਲੈ ਕੇ ਉਹਨਾਂ
ਦੀ ਡੋਰੀ ਬਣਾਕੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਗਰਦਨ ਉਪਰ ਬੰਨ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਦੰਦਾਂ
ਦਾ ਪੀਸਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇ । ਇਹ ਗੱਲ ਜੇ ਕੋਈ ਡਾਕਟਰ ਸੁਣੇ
ਤਾਂ ਕੀ ਆਖੂ ? ਪਰੰਤੂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਅਚਾਰੀਆ
ਇਹ ਸਭ ਸ਼ਲੋਕ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ
ਰੱਟ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਮਜ਼ਾਕ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਕੀ
ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

ਵੈਦ ਜੀ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇ ਸਕੇ ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਆਖਣ ਲੱਗੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ
ਚਿਕਿਤਸਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਮੰਨੇ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜਿਥੇ ਡਾਕਟਰੀ ਵਿੱਦਿਆ ਅੱਜ ਉਨਤੀ
ਦੇ ਸਿਖਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ ਉਥੇ ਆਯੁਰਵੈਦ ਅਜੇ ਤਕ ਪ੍ਰਦਰੰਤਕ
ਰਸ (ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਵਿਚੋਂ ਸਫ਼ੈਦ ਜਾਂ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ

ਲੇਸਦਾਰ ਪਾਣੀ ਲਿਕਲਣ ਦਾ ਰੋਗ-ਲੁਕੋਰੀਆ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਐਂਸਪੀ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਵਿਚ ਹੀ ਭੁੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਰਜਨ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਪੀੜਤ ਅੰਗ ਦਾ (ਨਿਵਾਰਣ) ਸਰਜਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਵੈਦ ਲੋਕ ਸਿਰਫ ਧਨਵੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਗਰਜਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਵੱਢੀ ਹੋਈ ਨੱਕ ਤਕ ਨਹੀਂ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸ ਮਰਜ਼ ਦੀ ਦਾਰੂ ਨੇ? ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਰਜ : ਪ੍ਰਵਰਤਨੀ ਵਟੀ (ਮਾਹਵਾਰੀ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਲਈ ਐਂਸਪੀ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ--ਆਯੂਰਵੈਦ ਦੇ ਅਚਾਰੀਆ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ--ਗਦ ਨਾਮ ਰੋਗ ਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਗਦਹਾ (ਗਦਹਾ ਆਖਦੇ ਨੇ ਵੈਦ ਨੂੰ ਵੀ ਅਤੇ ਗਧੇ ਨੂੰ ਵੀ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਪਦ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਖੱਚਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਢੇਣਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਖਰੋ ਯਥਾ ਚੰਦਨ ਭਾਰਵਾ ਹੀ

ਭਾਰਸਯ ਵੇਤਾ ਨ ਤੁ ਚੰਦਨਸਯ

ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਢੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ--

ਮਿਥਯੋਸ਼ਧਰੈਹੰਤ ਮ੍ਰਸ਼ਾ ਕਸ਼ਾਯੈ :

ਅਸਹਾਲੇਰੈ ਰਯਥਾਰਥ ਤੈਲੈ :

ਵੈਦਾ ਇਮੇ ਵੰਚਿਤਰੁਗਣਵ੍ਰਗਾ :

ਪਿਚੰਡ ਨੂੰ ਪਰਿਪੂਰ ਯਨਿਤ

ਉਹ ਆਪਣੇ ਢਿੱਡ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਨੂੰ ਭਰਨ ਵਾਸਤੇ ਝੂਠੀ ਮੂਠੀ ਕਾੜਾ, ਕੁਸੈਲਾ, ਸਵਾਦੀ ਰਸਾਂ ਦੇ ਡਰਾਮੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਰਿਸ਼ਟ (ਚੂਰਣ) ਬਣਾਕੇ ਸਿਰਫ ਆਪਣਾ ਅਰਿਸ਼ਟ (ਅਨਿਸ਼ਟ ਯੋਗ) [ਫਲਿਤ ਜੋਤਿਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨਿਸ਼ਟ ਦਾ ਇੱਕ ਯੋਗ ਜਿਹੜਾ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੰਦਾ ਹੈ-ਅਨੁ] ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਨੇ ਵੈਦ ਜੀ ਨੂੰ ਉਦਾਸ ਵੇਖਕੇ ਆਖਿਆ--ਵੈਦ ਜੀ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆਖ ਰਿਹਾ। ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਖੂਹ ਦੇ ਖਾਰੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਸਮਝਕੇ ਪੀ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬੇ ਦਾ ਲਗਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਖੂਹ ਹੈ।

ਤਾਤਸਯ ਕਪੋਜਯਗਿਮਿ ਬੁਰਵਾਣਾ : ਕਸਾਰੰ ਜਲੰ ਕਾਪੁਰਸ਼ਾ : ਪਿਵਨਿਤ।

ਮੈਂ ਆਖਿਆ--ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਵੈਦਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਏ ਹੋ। ਪਰੰਤੂ ਬੇਚਾਰੇ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰੀ ਆਸਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੀ ਕਰਨ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਵਿਅੰਗ ਪੂਰਕ ਬੋਲੇ--ਹਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਦਰਬਾਰੀ ਸਹਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੱਕ ਮਦਨਾਨੰਦ ਮੋਦਕ [ਭੰਗ ਦੇ ਲੱਡੂ] ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਫੇਰ ਦਰਬਾਰੀ ਸਹਾਰਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਗਰਭ ਕੁਠਾਰ ਰਸ [ਗਰਭ ਡੇਗਣ ਵਾਲੀ ਐਂਸਪੀ-ਅਨੁਵਾਦਕ] ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ।

ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪਾਚਕ [ਭੋਜਨ ਹਜਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚੂਰਣ-ਅਨੁਵਾਦਕ] ਵੱਲੀ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਬੋਲੇ--ਕਹੋ ਤਾਂ ਜੋ ਮਰਜੀ, ਵੈਦ ਹਾਜਮੇ ਦਾ ਚੂਰਣ ਬੜਾ ਚਟਪਟਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਲਵਨ ਭਾਸ਼ਕਰ। ਹਿੰਗਵਸ਼ਟ। ਦਾਡਿਮਾਸ਼ਟਕ। ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇੱਕ ਮਜੇਦਾਰ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਜੇਦਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਡਾਕਟਰੀ ਵਿਚ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ ਜੀ? ਜਦੋਂ ਖੱਟਾ-ਮਿੱਠਾ ਹਾਜਮੇ ਦਾ ਚੂਰਣ ਖਾਕੇ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮਜਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜਰੂਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਜਦੋਂ ਵੈਦਨਾਥ ਦੀ ਬੂਟੀ ਹੀ ਕੋਲੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਤਾਂ ਫੇਰ ਵੈਦ ਦੀ ਚਾਪਲੂਸੀ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ?

ਬਾਬਾ ਭਰਮਤੋੜ ਜੀ ਨੇ ਵੈਦ ਜੀ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਪੂਰਵਕ ਆਖਿਆ--ਬੁਰਾ ਨਾ ਮਨਾਉਣਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ ਭਾਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਭਾਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੱਖੋ। ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।